

Àmbit d'execució penal

INVESTIGACIÓ

Producció pròpia, 2017

Programa d'avaluació de la conducta violenta en el CP Quatre Camins

Autors

Miquel Marrufo i Manel Capdevila (coords.);
Laura Salvanyà, Carmen Macarrón, Neus Cortés;
Joaquim López, Joaquim Grau; Toni Jiménez;
Marta Ferrer; Berta Framis; Rodrigo Custodio

Any 2018

***Programa d'avaluació
de la conducta violenta
en el CP Quatre Camins***

Coordinadors i autors de l'informe:

Miquel Marrufo Calvillo (coord.). *Psicòleg de l'EAV (equip d'avaluació de la violència). CPQC.*

Manel Capdevila Capdevila (coord.). *Responsable d'Investigació del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE).*

Altres autors:

Centre Penitenciari *Quatre Camins*:

Laura Salvanyà i Roig. *Educadora social de l'EAV.*

Carmen Macarrón Pereira. *Jurista de l'EAV.*

Neus Cortès Vila-Seca. *Coordinadora Treballadors Socials*

Antonio Jiménez Baena. *Sotsdirector de Tractament.*

Joaquim Lopez Mata. *Coordinador d'Equips Multidisciplinaris.*

José Joaquín Grau Rueda. *Psicòleg col·laborador*

Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada:

Marta Ferrer Puig. *Cap de l'Àrea d'Investigació i Formació d'Execució Penal.*

Berta Framis Ferrer. *Tècnica de recerca. Unitat d'Investigació.*

Rodrigo Custodio Rojo. *Tècnic de recerca becat. Unitat d'Investigació.*

Avís legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència de [Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 No adaptada de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca) el text complet de la qual es troba disponible a <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Així doncs, es permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública del material, sempre que se citi l'autoria del material i el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (Departament de Justícia) i no se'n faci un ús comercial ni es transformi per generar obra derivada.

Sumari

0. Introducció	6
Agraïments	10
1. Marc Teòric i context de la recerca	12
1.1.El model penitenciari català: elements claus de la intervenció rehabilitadora	13
1.1.1. Aspectes rellevants del procés rehabilitador als centres penitenciaris	14
1.1.2. Principis teòrics en què es sustenta la intervenció rehabilitadora ...	17
1.2.El model d'intervenció habitual als CP amb interns per delictes violents	22
1.3.El nou model d'intervenció en conductes violentes del CPQC	24
1.3.1.Aportacions de la recerca: evidències i propostes	24
1.3.2.El Projecte del CPQC	27
2. La recerca	32
2.1. Finalitat	32
2.2. Objectius	33
2.4. Hipòtesis	36
2.5. Metodologia	36
2.5.1. Població estudiada	36
2.5.2. Model d'anàlisi	37
2.5.3. Documents de registre	40
2.5.4. Variables d'estudi	40
2.3.4. Anàlisi de les dades	62
2.3.5. Equip de treball	62
2.2.5. Calendari de la recerca	64
3. Resultats	65
3.1. Resultats descriptius de tot el conjunt de participants	66
3.1.1. Variables personals, sociofamiliars, penals i penitenciàries	66
3.1.2. Variables de l'eina RisCanvi	67
3.2. Comparació entre la mostra de CPQC i tota la població penitenciària ..	69
3.3. Diferències entre el grup control i el grup programa	72
3.3.1. Diferències en les variables personals, penals i penitenciàries	73
3.3.2. Diferències RisCanvi	75
4. Les característiques del grup programa	77
4.1. Diferències entre interns segons itineraris	84
4.1.1. Itinerari específic de tractament de violències intensiu i altres	85
4.1.2. Itinerari específic de tractament de violències bàsic	86
4.1.3. Itinerari estàndard	87
4.1.4. Itinerari de 3r grau	87
4.2. Diferències segons la motivació al canvi	89
4.3. Diferències segons els programes de tractament i els itineraris	90
4.3.1. El Programa Individual de Tractament per àrees	92
4.3.2. El PIT per itineraris	100
4.3.3. El Programa Marc d'Organització Curricular (PMOC)	103
5. Avaluació de resultats dels interns	108
5.1. Diferències en els resultats entre el grup programa i el grup control ...	109
5.2. Diferències en els resultats segons l'itinerari i el delictes	112
5.2.1. Itinerari de 3r grau	115

5.2.2. Itinerari estàndard	115
5.2.3. Itinerari específic de violència, programa bàsic i programa intensiu	116
5.3. Diferències en els resultats segons altres variables de control.....	116
6. Avaluació dels processos del nou programa	119
6.1. Satisfacció dels professionals implicats	120
6.1.1. En relació amb la intervenció de l'EAV.....	120
6.1.2. En relació amb el coneixement que en té l'intern del seu PIT	123
6.2. Satisfacció dels interns	123
6.2.1. Amb relació al programa que ha dut a terme	123
6.2.2. Satisfacció dels interns en relació amb el seu PIT	127
6.3. Avaluació dels objectius dels processos.....	130
6.3.1. Respecte a l'avaluació inicial	130
6.3.2. Respecte a la planificació de la intervenció.....	137
6.3.3 Respecte la intervenció	139
6.3.4. Intervenció i acord del sistema penitenciari.....	143
7. Discussió de resultats	145
7.1. Respecte als interns	145
7.2. Respecte els processos.....	152
7.3. Respecte les hipòtesis	156
8. Conclusions i propostes	160
8.1. Conclusions	160
8.1.1 Respecte als interns.....	160
8.1.2. Respecte als processos	163
8.2. Propostes de millora	163
8.2.1. Referides al programa del CPQC.....	163
8.2.2. Referides a la implementació en tots els centres penitenciaris d'aquest programa	164
9. Referències bibliogràfiques	166

0. Introducció

Aquesta investigació que presentem a continuació és el resultat d'una col·laboració conjunta entre el Centre Penitenciari Quatre Camins (CPQC, a partir d'ara) i el Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, (CEJFE, a partir d'ara).

La recerca avalua la posta en marxa del “*Programa d’Avaluació de la Conducta Violenta*” que el CPQC ha implementat l’any 2016 per a la millora del treball amb les persones condemnades per aquest tipus de delictes. Aquest programa ha estat elaborat per membres de l’equip tècnic del CPQC i mitjançant la investigació/acció dissenyada de forma experimental conjuntament amb el CEJFE s’ha avaluat aquesta implementació fins setembre de 2017 per saber si la nova metodologia de treball ajuda, com apunta la literatura, a millorar els resultats del procés rehabilitador i l’optimització dels temps dels professionals que treballen en l’àmbit de la rehabilitació a les presons catalanes.

La finalitat última es basa en el primer principi programàtic que consta en els eixos bàsics de la intervenció de la Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat, dins de la Direcció General de Serveis Penitenciaris: “*La intervenció penitenciària de rehabilitació té com a objectiu bàsic la prevenció en la realització de nous delictes i, per tant, la protecció de les víctimes i la societat, mitjançant la intervenció amb les persones infractores*”¹.

El projecte d’investigació que té el lector a les seves mans presenta resultats respecte el canvi de model d’intervenció de rehabilitació, que passa d’un model *centrat en el delicte* a un model *centrat en els riscos i necessitats criminògenes* dels interns del CPQC amb conductes violentes i en avaluar la seva posterior reincidència. Si el canvi és eficient, els indicadors han de donar millors resultats en el grup que ha fet el nou programa (que anomenarem a partir d’ara *grup programa*) que les persones que han seguit el model anterior (hem fet el seguiment dels que funcionaven amb els paràmetres anteriors, els interns

¹ El Model de Rehabilitació a les presons catalanes, pàg. 32 Direcció General de Serveis Penitenciaris. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Informe publicat en web http://justicia.gencat.cat/web/.content/enllacos/pdf/model_rehabilitacio_presons_catalanes.pdf

atesos durant el segon semestre de l'any 2015 i que a partir d'ara anomenarem *grup control*).

El lector trobarà en el capítol 1 en més detall el marc teòric que sustenta aquest nou model de treball basat en el model RNR d'Andrews i Bonta (2006), el model transteòric de canvi de Prochaska i Diclemente (1982) i d'altres que s'expliquen i enumeren en aquest capítol.

En el capítol 2 s'explica en detall l'esquema de la recerca, objectius, metodologia i model d'anàlisi, com hem dit una investigació/acció que al mateix temps de recollir i avaluar dades vol canviar també aspectes de la realitat quotidiana de la presó i de la intervenció amb els interns amb l'objectiu esmentat de facilitar el camí cap al desistiment del delictes i la reinserció social.

A partir del capítol 3 es presenten els resultats. En aquest en concret es descriuen les característiques personals, socials, familiars, penals i penitenciàries dels interns que compleixen condemna per conductes violentes al CPQC. Es comparen i es detallen quines són les diferències d'aquest tipus de perfil amb el de la resta de població penitenciària, a partir de les darreres dades publicades². També es comparen les similituds i diferències entre el *grup control* i el *grup programa*, fent especial esment a les variables *RisCanvi*. El *RisCanvi*, és una eina de valoració estructurada que fa una avaluació i valoració del risc dels individus que constitueixen la població penitenciària catalana per millorar les prediccions individualitzades del risc de violència futura (nous delictes violents, conductes violentes a l'interior dels centres –auto agressives i heteroagressives) i de trencament de condemna. També introdueix la gestió del risc com eina d'intervenció i ho fa entenent l'avaluació d'una manera continuada, que s'ha de mesurar periòdicament (cada 6 mesos), convertint aquesta valoració del risc en una variable dinàmica, sotmesa als canvis que es puguin provocar de la intervenció però també i sobretot, per la implicació dels propis interessats, els interns penitenciaris.

² *Taxa de reincidència penitenciària 2014*. CEJFE (2015): Informe publicat en web: http://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/recerca/catalog/crono/2015/taxa_reincidencia_2014/taxa_reincidencia_2014_cat.pdf

El capítol 4 explica en detall les característiques dels interns que han fet el *grup programa*. S'estudien les diferències segons la motivació al canvi dels subjectes, segons els programes de tractament i segons els diferents itineraris curriculars d'intervenció.

El capítol 5 ja avalua les diferències en variables de control i de resultats (moments inicials abans del tractament i moments finals després del tractament), diferències quan a l'obtenció de sortides programades, permisos ordinaris, progressions de grau penitenciari i millores en les variables dinàmiques del *RisCanvi*, entre altres. La comparació dels dos grups (*control i programa*) i els 3 moments de mesura (inicial, final i al cap de 6 mesos) permetrà al lector descobrir el grau d'eficàcia del nou model d'intervenció.

El capítol 6 canvia absolutament de paràmetres i el que presenta és l'avaluació dels processos. Des de l'avaluació inicial que es fa als interns quan arriben al centre penitenciari o quan altres equips del CPQC ho demanen a l'Equip d'Avaluació de la Violència (EAV a partir d'ara), passant per la planificació de la intervenció i el disseny del Programa Individual de Tractament (PIT), fins a la pròpia intervenció. Es recull també al final del capítol enquestes de satisfacció tant dels professionals implicats com dels propis interns.

Finalment els capítols 7 i 8 presenten la discussió de resultats que hem fet l'equip de recerca conjuntament (CEJFE i CPQC), les conclusions que se'n deriven i les propostes de millora que es fan a l'Administració penitenciària, així com a altres investigadors que vulguin continuar aquesta tasca.

Menció específica hem de fer del capítol d'Annexes, especialment rellevant per la presentació novedosa de documentació generada per la pròpia recerca. En l'annex 1 el lector trobarà tots els documents i qüestionaris elaborats i preparats *ad hoc* per aquesta recerca. Són 18 documents en format pdf. A continuació l'annex 2 explica el diari de camp de treball d'aquests quasi 2 anys de feina que n'explica els detalls de coordinació i desenvolupament quotidià dins del centre penitenciari, però també fora en l'intent d'objectivitat els indicadors de resultats i de mesura quantitativa i qualitativa. Aquesta informació del diari de camp és quelcom que s'oblida de presentar en les metodologies de treball dels informes.

En una recerca que combina la investigació i l'acció esdevé quasi imprescindible per entendre el funcionament i la mateixa validesa de recollida de resultats, molt costosos per l'especificitat de la població mostral.

Finalment els annexos 3 a 6 reproduïxen en format Excel els resultats pormenoritzats i les taules de cada capítol. S'adjunten els anàlisis amb taules de contingència, ANOVA i altres proves que en l'informe es presenten sense les taules numèriques per agilitzar-ne la lectura. Qui vulgui un estudi detallat podrà trobar en cada una de les pestanyes del document les dades que fonamenten les afirmacions de l'estudi.

Per facilitar-ne la manipulació i l'accessibilitat recomanem al lector que visiti tota la documentació a la nostra pàgina web, dins del catàleg d'investigacions del CEJFE <http://cejfe.gencat.cat/ca/recerca/cataleg/> i ho pot trobar o bé per l'any de publicació (2018) o bé per temàtica de treball (presons).

Agraïments

La idea de dissenyar aquest programa parteix de la Subdirecció de Tractament del Centre Penitenciari Quatre Camins i expressa la voluntat de millorar el procés d'avaluació i posterior derivació dels interns als itineraris o programes més òptims per la seva gestió del risc. Agraïm l'aportació per part de la direcció del CPQC respecte als procediments a seguir i la facilitat per poder portar a terme l'estudi i la recollida de dades dels participants.

Volem fer una especial menció a l'anterior director del CPQC, el senyor José Custodio Saldaña, per la seva col·laboració en l'inici de l'aplicació del projecte i les facilitats per posar-lo en marxa.

Han estat diferents professionals els que d'una manera o una altra han col·laborat en l'elaboració d'aquest estudi i que volem citar per agrair el seu esforç i la seva predisposició.

Volem agrair el suport i ajuda de la coordinadora de programes específics l'Elisabet Bernad que va col·laborar en la investigació i redacció de documents a l'inici de la investigació i fins que va marxar al CP Joves.

Agraïm també la col·laboració dels professionals de CPQC amb els que ens hem coordinat i que han col·laborat en la complementació de qüestionaris per fer la valoració de la feina feta per part de l'EAV i que sense la seva complementació hauria estat impossible fer aquest estudi. En especial el nostre agraïment a les diferents treballadores socials que han realitzat les valoracions dels casos que formen part d'aquest estudi, i que per qüestions estructurals del servei no formen part de l'EAV.

Així mateix, el nostre agraïment als interns que també s'han ofert a participar en la complementació dels qüestionaris corresponents.

Agraïments als professionals del CEJFE (Marta Ferrer Puig, Manel Capdevila Capdevila, Berta Framis Ferrer i Rodrigo Custodio Rojo), que encara que consten com a autors d'aquesta investigació, sense la seva participació,

orientació i suport no hauríem pogut dur a terme l'estudi amb la qualitat i exigència amb la que s'ha portat.

1. Marc Teòric i context de la recerca

La recerca que recull aquest informe analitza els resultats d'una experiència pràctica duta a terme al Centre Penitenciari Quatre Camins que té per objectiu millorar l'abordatge dels interns atesos en aquest Centre que han comés delictes violents.

El sistema penitenciari català té llarga experiència en la intervenció de la conducta violenta i en l'abordatge de la prevenció de recaigudes en aquests tipus de comportaments. Des del 1995 s'està intervenint de forma intensiva amb els interns que han comés un delictes violent. Existeixen programes específics pels condemnats per delictes contra la llibertat sexual (SAC), interns condemnats per delictes de violència genèrica (DEVI) i de violència de gènere (VIGE). Però es detecten algunes disfuncionalitats que aquest projecte d'innovació vol abordar per millorar-ne els resultats:

- 1) Per decidir la intervenció específica fins fa poc en el context penitenciari només es tenia en compte la tipologia delictiva sense mirar més enllà en les necessitats d'intervenció específica que poguessin presentar els interns.
- 2) La manca d'avaluació inicial del nivell de risc dels interns respecte a la possibilitat de noves infraccions i conductes disruptives així com de detecció de les necessitats específiques individuals d'intervenció, feia que es generalitzés per tothom l'obligació d'intervenir en totes les àrees i sempre de manera intensiva i completa. Això, en la pràctica, es demostra poc eficient quan no es discriminava prou sobre qui més convenia intervenir i implicava una despesa de recursos no disponibles que en limitaven a més l'eficàcia.
- 3) D'altra banda el moment de la intervenció s'adaptava en excés a la data de compliment de la condemna, de manera que els programes de tractament no s'iniciaven a l'inici de la condemna sinó que, per una norma no escrita de funcionament penitenciari, els programes específics no s'iniciaven fins que els subjectes arribaven a dates de compliment molt avançades i properes a les tres quartes parts de la condemna, sense que abans s'hagués proposat

l'inici de la cadena permissiva (permisos ordinaris, possibilitat de gaudir el 3r grau i/o accés posterior a la llibertat condicional) tot i tenir-hi dret per Llei.

Fins a finals de 2015 es treballava al CPQC amb aquesta metodologia encara present en la majoria de centres penitenciaris catalans i de l'Estat espanyol, però a partir de l'any 2016 es va començar amb el nou plantejament que a continuació explicarem.

Aquest nou projecte es va produir en el context específic penitenciar català, es va fonamentar en unes determinades aportacions teòriques i empíriques i, consegüentment, es va concretar en terme una proposta determinada. En aquest capítol volem introduir al lector en la comprensió d'aquest context del projecte i en els seus supòsits bàsics.

Pels efectes de la recerca, el darrer grup sobre el que es va intervenir l'any 2015 l'hem agafat com a *grup control* de la recerca, per comparar-lo amb el que forma part del nou projecte d'intervenció i veure'n les diferències, si es donen.

1.1.El model penitenciar català: elements claus de la intervenció rehabilitadora

Els serveis penitenciaris de Catalunya tenen una llarga trajectòria que s'inicià l'any 1984 amb l'objectiu principal de transformar i modernitzar el servei públic penitenciar i adequar-lo a les previsions de l'ordenament jurídic nacional i internacional.

La presó, com a institució total i integral, ha de comptar amb un disseny ambiental prosocial, comprensiu, educatiu i terapèutic, i alhora exigent, rigorós, conegut i validat pel conjunt dels actors que hi intervenen.

L'objectiu a perseguir és que la presó esdevingui, cada cop més, una oportunitat pel canvi, per a la rehabilitació i la reinserció social. Aquest objectiu ha portat a la Direcció General de Serveis Penitenciaris (DGSP) a desenvolupar en els darrers anys una àrea de tractament important amb programes d'intervenció específics i sistemes d'avaluació.

*El Model de Rehabilitació a les presons catalanes*³(2011) és una publicació que recull abastament els principis, objectius, actuacions i instruments amb què compten els centres penitenciaris catalans per assolir aquest objectiu. En aquest informe només farem esment, tot seguit, d'aquells aspectes que permetin al lector comprendre i contextualitzar la recerca que es presenta.

1.1.1. Aspectes rellevants del procés rehabilitador als centres penitenciaris

a) La intervenció rehabilitadora té un important component d'individualització

La planificació i orientació del procés de reinserció dels interns ingressats en els centres penitenciaris catalans es realitza a través del Programa individual de tractament (PIT).

L'objectiu general del PIT és assenyalar els objectius generals i específics i els mitjans a través dels quals es pretén aconseguir la rehabilitació de la persona interna. És una eina que s'individualitza per a cada intern, que es construeix de forma consensuada entre l'equip i l'intern, que és dinàmic (revisable cada sis mesos) i que, bàsicament, pretén potenciar i millorar les capacitats de l'intern i compensar-ne els dèficits o àrees problemàtiques.

Aquest és un recull de les intervencions necessàries que ha de fer un intern. També s'indiquen la temporalitat tant dels programes que ha de realitzar com de les sortides a l'exterior (permisos) i canvis en el règim de vida durant el seu compliment de la condemna.

b) La intervenció rehabilitadora té un important component grupal

La intervenció professional amb grups d'interns s'ha de realitzar d'acord amb les activitats recollides al Programa Marc d'Organització Curricular (PMOC) dels centres penitenciaris. Aquest Programa recull totes les ofertes d'intervenció grupal segons dos itineraris:

³ *El model de rehabilitació de les presons catalanes* (2011). Direcció General de Serveis Penitenciaris. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Publicat en web: http://justicia.gencat.cat/web/.content/enllacos/pdf/model_rehabilitacio_presons_catalanes.pdf

L'itinerari estàndard: que és el conjunt de totes aquelles intervencions generalistes i generalitzades dirigides a la totalitat de la població penitenciària. Un exemple seria el programa d'educació emocional que està destinat a tota la població reclusa independentment de la tipologia delictiva i, on es podria fer un abordatge de la identificació i gestió emocional quan aquesta sigui una necessitat criminògena a intervenir en l'intern.

L'itinerari específic: que recull aquelles intervencions més especialitzades i específiques per treballar necessitats concretes. Aquest itinerari inclou la intervenció sobre conductes addictives, sobre conductes en delictes de trànsit o sobre conductes violentes (violència general contra les persones, violència sexual i violència de gènere) que l'avaluació específica feta prèviament del subjecte ha detectat com una conducta problemàtica i necessitat d'un treball específic en aquella persona en concret.

c) *El règim de vida en què es classifica als interns té molta incidència en el procés rehabilitador*

El règim de vida en què la població reclusa es pot trobar mentre acompleix la seva condemna oscil·la, bàsicament, al voltant de 4 situacions diferenciades que serà important tenir en compte en el moment de la intervenció. Aquests 4 règims són els següents:

1r Grau (règim de vida tancat): Es classifiquen en aquest grau els interns que per la seva inadaptació a la normativa del centre penitenciari i pel risc que presenten i/o perillositat, requereixen d'una intervenció específica i una especial vigilància.

2n Grau (règim de vida ordinari): En aquest règim es troben la majoria d'interns. La gran majoria de penats que inicien una condemna, i independentment del delictes comès, la comencen a complir en aquesta situació.

3r Grau (règim de vida obert): A proposta de l'equip d'intervenció, un reclus pot passar de 2n grau a aquest règim o inclús pot ser classificat inicialment en 3r grau. Per a això es valoraran diferents factors com poden ser la

situació personal, el seguiment del tractament de rehabilitació, etc. S'ha de complir a més, les condicions que marquen les lleis penals i el reglament penitenciari.

Llibertat Condicional: En aquest cas, la persona que obté aquest règim tan sols s'ha de presentar davant l'equip de llibertat condicional de forma periòdica (mensual, quinzenal, setmanal), podent disposar de la resta del seu temps per realitzar la seva vida en la comunitat.

En funció dels diferents comportaments i valoracions de l'equip, els reclusos poden avançar o retrocedir pels diferents règims de vida comentats anteriorment.

d) El sistema motivacional

El model penitenciari català, utilitza el *Sistema d'Avaluació i Motivació (SAM)* com a instrument motivador dels interns. El SAM avalua les àrees d'activitats que realitzen els interns, la seva conducta i les sortides a l'exterior. El resultat permet establir un nivell d'avaluació i cada nivell té associat uns beneficis que tant poden augmentar com minvar. Els nivells van de l'"A" el millor, al "D" el pitjor.

e) Sortides i permisos

Els interns, durant el compliment de la condemna, poden gaudir de sortides a l'exterior mitjançant les sortides programades i els permisos ordinaris. Els interns classificats en tercer grau poden gaudir, a més, de permisos de cap de setmana.

Aquestes sortides són una part molt important del tractament penitenciari, serveixen per preparar la vida en llibertat i responen a la idea de resocialització.

1.1.2. Principis teòrics en què es sustenta la intervenció rehabilitadora

El model RNR i el RisCanvi

Als centres penitenciaris de Catalunya, la intervenció en l'àmbit de rehabilitació s'ha basat en el model *risc-necessitat-responsivitat*.

Des dels anys 80 els estudis van començar a dirigir-se cap l'avaluació del risc de violència (Rossi et al., 1986) basant-se en la valoració dels factors de risc i la gestió d'aquest risc, enfront de les teories basades en la perillositat criminal, més estàtiques i deterministes. L'avaluació del risc es va tornant sensible als canvis contextuals i personals dels subjectes i varia al llarg d'un contínuum de probabilitat d'emissió de conductes violentes (Hart, 1997 i Hart, 1998 a Douglas et al., 2001).

Mossman (1994) apuntava a la necessitat d'avançar en la metodologia de recollida de dades, concretament en l'ús d'autoinformes (informes del mateix subjecte) i informes de col·laterals (entorn relacional del subjecte) en la valoració del risc de violència futura. Els subjectes comencen a classificar-se en grups segons el nivell de risc (Monahan i Steadman, 1996).

A la dècada dels 90, ja es disposava d'eines actuàries d'avaluació del risc (Quinsey et al., 1998), caracteritzades per un registre curós i detallat de totes les dades rellevants de la història del subjecte, especialment d'aquelles que s'ha demostrat empíricament que es relacionen amb la predicció del comportament violent. Davant la necessitat d'integrar les troballes de la investigació amb la pràctica clínica d'avaluació, es van crear mètodes d'avaluació clínica estructurada del risc (Rice, Harris i Quinsey, 2002).

Seguint aquesta línia de treball, els investigadors canadencs Andrews i Bonta (2006), han sintetitzat teories precedents amb les teories del marc de la criminologia del desenvolupament i la investigació empírica, en el seu model de risc-necessitats-responsivitat. Aquest model pretén enfocar les aplicacions psicològiques a la prevenció i el tractament de la delinqüència, i estableix tres grans principis:

Risc: els individus que tenen un risc més alt en factors estàtics (els que només poden incrementar-se o mantenir-se igual, no millorar) requereixen intervencions més intensives.

Necessitat: els factors Dinàmics de risc (variables en dos sentits: poden empitjorar o millorar) que estiguin directament connectats amb l'activitat delictiva han de suposar els objectius dels programes d'intervenció, els factors a modificar.

Responsivitat: sota el principi de la individualització, cal ajustar adequadament les intervencions a les característiques personals i situacions dels subjectes.

Així, a Catalunya, el model de rehabilitació en l'àmbit de l'execució penal incorpora aquestes innovacions teòriques i metodològiques i l'any 2007 implanta a Justícia Juvenil el Projecte de gestió del risc amb joves infractors, amb l'instrument d'avaluació estructurada del risc SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth) (Borum, Bartel I Forth, 2002, adaptat per Vallès I Hilterman, 2005).

Més tard, l'any 2009, s'inicia la implantació en l'àmbit penitenciari del model de gestió del risc amb l'instrument principal d'avaluació *RisCanvi* (Andrés-Pueyo, Arbach i Redondo, 2009), que es fixa en quatre criteris de risc: risc de reincidència delictiva violenta, risc de violència intrainstitucional (emissió de conductes violentes a l'interior de la presó), risc de violència autodirigida (autòlisi i suïcidi) i risc de trencament de condemna (evasió).

El *RisCanvi* és un instrument d'avaluació del risc que té dues versions, la versió *screening* (versió reduïda), que s'utilitza per avaluar el risc de tota la població penitenciària, i la versió completa, que s'administra quan la versió *screening* ho recomana. El *RisCanvi screening* consta de deu ítems que es pot respondre de forma afirmativa o negativament segons l'evidència que introdueix el professional i dona un risc alt o baix en els quatre criteris que mesura: violència autodirigida; violència intrainstitucional; reincidència violenta i trencament de condemna. Aquesta escala pot deriva a fer el *Riscanvi* complet.

El Riscanvi complert es compon de quaranta-tres ítems. Cada professional té assignats uns ítems que ha d'omplir amb evidències de la seva especialitat. En funció d'aquestes evidències s'avalua si l'ítem està present o no, o és dubtós. També està la possibilitat, en cas de no tenir la informació, poder deixar l'ítem sense dades. Aquesta escala una vegada validada dona risc baix, mig o alt en els quatre criteris que mesura: violència autodirigida; violència intrainstitucional; reincidència violenta i trencament de condemna. A més pot derivar a altres escales complementàries com és el HCR-20, SARA, SVR-20 i la PCL.

El Riscanvi és validat en reunió d'equip pel coordinador.

Una vegada validada aquesta eina també està l'opció de fer una modificació del risc resultant en funció d'una valoració clínica motivada per part de l'equip.

El Riscanvi s'ha de revisar cada 6 mesos o en cas de que es presenti un esdeveniment crític en l'intern que aconsellin una revisió en un moment anterior als 6 mesos.

La teràpia cognitiu conductual

Les diferents intervencions dirigides a la població d'interns, inclosa la intervenció específica en l'àrea de violència, es fonamenten en el model de *teràpia cognitiu- conductual (TCC)*.

La TCC es dirigeix a:

intervenir en els factors predisponents, desencadenants i de manteniment dels fets delictius,

la valoració de la situació psicològica de l'intern en el moment de cometre el delicte i en el moment de la intervenció per avaluar el futur risc de reincidència.

L'intern ha de tenir una participació activa en el procés.

Així mateix, es refereix al fet que en la interacció dels professionals amb l'intern, es donaran pautes per a un nou aprenentatge i assaig de conductes adaptatives. Però serà després el propi intern qui hagi de posar-les en pràctica en la comunitat, per això tindran més oportunitats de desenvolupar els recursos

i aprenentatges adquirits quan es troben en un règim més obert (sortides programades, permisos, 3r grau o llibertat condicional).

D'altra banda, s'hauran de buscar alternatives perquè aquelles persones que tenen menys contacte amb l'exterior, puguin substituir aquests contactes que poden tenir fora per altres que puguin tenir dins (interacció i activitats amb altres interns),

És important explicar a l'intern en què consisteix la intervenció, quins són els mecanismes en els quals es fonamenta i perquè pot ajudar-lo en la solució del seu problema específic.

c) Eixos bàsics de la intervenció

1. La intervenció penitenciària de rehabilitació té com a objectiu bàsic la prevenció en la realització de nous delictes i, per tant, la protecció de les víctimes i la societat, mitjançant la intervenció amb les persones infractores.

2. La intervenció anirà adreçada a motivar els interns cap al canvi: la motivació no depèn únicament de l'individu, sinó que es pot i es deu potenciar mitjançant sistemes i mètodes impulsats per l'organització i els professionals.

3. La conducta dels interns està també determinada pels factors ambientals que l'envolten. Per tant, els professionals penitenciaris han d'utilitzar aquests factors per estimular canvis en la conducta i les actituds dels interns (fomentar la participació i la responsabilitat, millorar el clima social, promoure elements de prevenció, etc.).

4. La tasca de rehabilitació es fonamenta en el treball en equip multidisciplinari, el qual implica la participació de professionals de tots els àmbits que intervenen en un centre penitenciar (tractament, educació social, vigilància, sanitat, formació, laboral, etc.).

5. La finalitat de la reinserció social implica la coresponsabilitat comunitària i el compromís de tots els agents socials.

6. El tractament penitenciari s'ha de basar en la individualització i en la participació del mateix intern.
7. L'activitat grupal és una eina educativa fonamental en la tasca de rehabilitació: els professionals de rehabilitació han d'utilitzar la intervenció grupal com un mètode de treball bàsic i inherent a les seves funcions.
8. Els programes d'intervenció són eines facilitadores de canvi, i aquest és el seu objectiu bàsic, modificar conductes, cognicions, emocions, actituds, etc., per reduir el risc de reincidència delictiva.
9. La intervenció s'ha d'ajustar a les necessitats avaluades i als aspectes que cal modificar o millorar, però també a les potencialitats detectades en els interns. Així, s'ha de treballar per potenciar aquests factors de protecció.
10. La intervenció ha de ser la mínimament necessària per canviar els principals factors criminògens. Per això, s'ha d'ajustar i dirigir a les necessitats i mancances avaluades i al nivell de risc de comissió de nous delictes detectat; cal evitar la sobreexposició al tractament.
11. En el marc de l'avaluació i la gestió del risc en la població penitenciària, la presa de decisions passa per l'avaluació de les necessitats i potencialitats dels interns en diferents escenaris de risc, i també per l'avaluació continuada dels canvis que s'han produït en els principals factors de risc delictius després de la intervenció duta a terme.
12. En la tasca de rehabilitació ha de prevaldre la transparència informativa, el rigor i la professionalitat en les actuacions. Compartir la informació entre els diferents professionals ajuda a una presa de decisions més objectiva i justa. Si bé la confidencialitat de la informació de què es disposi ha d'assegurar el compliment de la Llei de protecció de dades, la confidencialitat professional de la informació té el límit de la responsabilitat legal que implica el coneixement de factors que poden implicar la realització o la prevenció de delictes.

1.2. El model d'intervenció habitual als CP amb interns per delictes violents

Dins l'àrea de violència, en la resta de centre i fins l'any 2015 al CPQC, els interns condemnats per tipologia delictiva violenta realitzaven l'itinerari de violència segons la tipologia delictiva (SAC, DEVI, VIGE) sense valorar les necessitats criminògenes dels interns. En ocasions, fins i tot se'ls hi feia fer els programes *motivacional, bàsic i intensiu*, amb una sobrecarrega d'intervenció que pot arribar a ser, fins i tot, poc efectiva segons el principi de mínima intervenció.

Amb aquest nou sistema de treball, es decideix l'itinerari d'intervenció més adient en funció del risc i la complexitat, tenint en compte el principi de mínima intervenció (RNR). Així doncs, podem fins i tot classificar en tercer grau a un intern amb menys necessitats criminògenes i utilitzar els recursos del medi comunitari per abordar aquestes necessitats.

També amb aquest nou sistema de treball es valoren interns, que malgrat no estar condemnats per delictes violents, però que presenten un risc alt en violència intrainstitucional, i/o tenen expedients disciplinaris i/o desadaptació conductual dins el centre, poden ser inclosos en programes de violència si es considera que presenten necessitats relacionades amb el comportament desadaptat.

Així mateix, ens podem trobar amb interns condemnats per delictes de tipologia violenta i que per contra no hagin de realitzar intervenció en aquesta àrea i siguin derivats a un *itinerari estàndard* en funció a les necessitats detectades.

Els programes són una intervenció destinada a abordar les necessitats personals que han portat a la persona a cometre el delicte i que poden ser més o menys intensius en funció de la consciència de l'intern, del risc i de la seva complexitat.

Així doncs, tenim programes *motivacionals, bàsics, intensius i de manteniment* i prevenció de recaigudes.

El programa *motivacional* és per aquelles persones que no tenen consciència de problema i per aquest motiu no presenten cap necessitat de canvi.

Pel que fa als programes *bàsics* i *intensius* tenen com objectiu la interiorització d'habilitats i competències amb diferents intensitats i que estan encaminades a la generalització dels coneixements adquirits al medi exterior.

En quant als programes de *manteniment* i *prevenció de recaigudes* tenen l'objectiu de fer un seguiment dels interns durant les sortides i l'aplicació en medi obert dels aprenentatges fets a la intervenció.

Per últim, en relació a l'avaluació d'aquests programes es tindran en compte:

les valoracions obtingudes del Riscanvi, SVR-20, SARA, i HCR-20

la valoració que fan els professionals responsables dels programes en funció a l'assistència, actitud i aprofitament.

Qualsevol altra mesura que es consideri pertinent i específic de cada programa segons sigui el SAC, el DEVI o el VIGE. Per exemple l'inventari de pensaments distorsionats sobre la dona i l'ús de la violència que s'utilitza al VIGE. Una altra eina que s'utilitza és la PCL.

Dins dels programes de violència tenim els programes específics de cada tipologia delictiva (SAC, DEVI, VIGE) amb professionals especialitzats en aquestes tipologies delictives. Cadascú d'aquests equips, referents de cada programa, seran qui tutoritzi l'intern assignat a la intervenció.

En cas de que l'intern sigui derivat a un itinerari estàndard, serà l'equip d'avaluació de la violència el referent d'aquests.

1.3. El nou model d'intervenció en conductes violentes del CPQC

1.3.1. Aportacions de la recerca: evidències i propostes

El nou plantejament de treball, que es va iniciar en aquest CP l'any 2015 per a la intervenció amb delinqüents violents, parteix de diverses aportacions teòriques i evidències contrastades a partir de la recerca empírica. En concret, han estat molt rellevants per al disseny del nou sistema d'intervenció:

- Les aportacions del *model RNR*
- Les aportacions del *model d'estadis de canvi*
- Les aportacions de la recerca especialitzada en el context català

El *model RNR* pretén enfocar les aplicacions psicològiques a la prevenció i el tractament de la delinqüència, i estableix tres grans principis:

Risc: els individus que tenen un risc més alt en factors estàtics (els que només poden incrementar-se o mantenir-se igual, no millorar) requereixen intervencions més intenses.

Necessitat: els factors dinàmics de risc (variables en dos sentits: poden empitjorar o millorar) que estiguin directament connectats amb l'activitat delictiva han de suposar els objectius dels programes d'intervenció, els factors a modificar.

Responsivitat: sota el principi de la individualització, cal ajustar adequadament les intervencions a les característiques personals i situacions dels subjectes.

En relació amb el *model d'Estadis de canvi* de Prochaska i Diclemente (1982), es tracta d'un model que parteix de la hipòtesi que els canvis de conducta segueixen una sèrie d'etapes o estadis. Aquest model en psicologia s'ha utilitzat principalment en el tractament de conductes addictives. En el nostre projecte, pretenem adaptar aquest mateix model al comportament violent per tal de promoure el canvi des d'una conducta delictiva cap a una conducta pro

social. Per aconseguir l'èxit en el canvi, resulta fonamental saber en quina etapa es troba la persona en relació amb el seu problema, amb la finalitat de dissenyar procediments específics d'intervenció que s'adeqüen a cada subjecte.

Els estadis son:

1. *Precontemplació*: el subjecte no és conscient de necessitar ajuda, acudeix al tractament de forma instrumentalitzada o pressionat per una font externa, manifesta negació del problema i no creu necessitar un canvi. Ens podem trobar en aquest estadi interns que ni tan sols han pensat en la possibilitat de canvi i que tenen interioritzat el seu rol de "delinqüent".

2. *Contemplació*: el subjecte reconeix tenir un problema, es mostra més receptiu a la informació respecte al seu problema i les possibles solucions, encara que vacil·la en quant al moment d'iniciar el canvi, dubta respecte als seus beneficis. L'intern pot començar a pensar en la possibilitat de canviar d'alguna manera el seu estil de vida encara que potser li sembla un repte de difícil consecució.

3. *Preparació*: en aquesta etapa la persona es troba preparada per a l'actuació, es comença a plantejar la necessitat real de canvi. Fa petits esforços dirigits al canvi. Comença, per tant, a provar coses que creu que li poden apropar a la consecució del seu objectiu.

4. *Acció*: es refereix al moment en què es fan evidents els passos importants que el subjecte pren per a la consecució del canvi. La persona pot començar a avaluar els resultats d'aquestes accions ja sigui de manera positiva o negativa. Aquesta avaluació augmentarà o disminuirà les probabilitats de continuar amb el procés de canvi iniciat.

5. *Manteniment*: és el pas següent a l'acció. El propòsit en aquest estadi radica a sostenir els canvis aconseguits a través de la modificació de l'estil de vida i la prevenció de recaigudes.

6. *Finalització*: el subjecte ja no necessita de la utilització de cap procés de canvi ja que aquest es dona per assolit.

Segons aquests autors, per a que el canvi sigui possible i efectiu, el subjecte ha de passar d'un estadi de *precontemplació* (sense consciència de problema) a un de *contemplació* (reconeix que existeix) i posteriorment al *d'acció* (es mobilitza per posar-hi remei).

Quant a *les aportacions de la recerca especialitzada en el context català*, el nostre estudi té present els resultats i les propostes de millores de "*Estudi de la reincidència en les excarceracions d'alt risc 2010-2013*" (2017) que va portar a terme el CEJFE. Formen part d'aquest grup d'anàlisi totes les persones excarcerades com d'alt risc en aquests anys i s'analitza si retornen al sistema d'execució penal (incloent els que retornen a presó i/o els condemnats a una MPA), durant els 4 anys de seguiment. En aquesta recerca s'evidencia que el sistema penitenciari ha pronosticat que la majoria dels subjectes objecte d'estudi cometran una reincidència violenta amb una freqüència molt més elevada de la que realment es produeix. Això justifica que en la majoria de casos s'imposi com a part del tractament el programa especialitzat segons el delicte comès. Ara bé, la literatura ens mostra que els programes s'han d'adaptar a les necessitats criminògenes dels subjectes i no s'han d'aplicar automàticament considerant únicament el tipus de delicte comès.

L'eina de valoració del risc, *RisCanvi*, que com hem assenyalat anteriorment és l'eina utilitzada de manera sistemàtica per avaluar el risc i les necessitats dels interns als CP catalans, ha millorat força la focalització de les necessitats a atendre en les diferents tipologies de condemnats i, efectivament, ens permet identificar amb més encert els interns d'alt risc de reincidència violenta. No obstant, un cop tenim identificat aquest col·lectiu, el *RisCanvi* no és adequat per fer un segon cribratge i assenyalar-nos els diferents nivells de riscos i necessitats dins d'aquest col·lectiu específic i altament complex. Per a això es requereix l'ús d'eines més precises.

Per tal de millorar l'avaluació inicial i la consegüent intervenció específica amb interns d'alt risc de conductes violentes, la recerca esmentada ens fa algunes propostes rellevants:

1. És necessari identificar al més aviat possible els interns d'alt risc, i especialment els susceptibles de formar part d'aquest grup d'especial complexitat (no esperar al moment proper a l'excarceració) i esmerçar recursos específics i especialitzats per al seu tractament (seguint el model RNR).

Una possibilitat seria establir un equip especialitzat i altament preparat per a la gestió d'aquests casos en cada centre penitenciari, que proposi les mesures a prendre i que orienti la presa de decisions de la Junta de Tractament, el Centre Directiu i el Jutge de Vigilància Penitenciària.

2. (...) proposem millorar la predicció del risc de reincidència utilitzant els instruments adients que complementin la informació obtinguda pel *RisCanvi* i que permetin explicar millor les diferències entre els interns amb tipologia delictiva relacionada amb la conducta violenta (test específics -PCL-R, SVR-20, SARA, HCR-20- o altres) i intervenir en conseqüència.

1.3.2. El Projecte del CPQC

El Centre Penitenciari Quatre Camins va proposar, ara ja fa dos anys, que fos un únic equip especialitzat qui dissenyés els itineraris de tots els interns que compleixen condemna per haver comès delictes violents i també d'aquells que donen resultats alts en el criteri de violència intrainstitucional de Riscanvi. Així sorgeix l'Equip d'avaluació de la violència (EAV).

Això respon a la necessitat detectada per l'equip directiu de poder realitzar una valoració més acurada i unificada dels casos en funció del principi de mínima intervenció, d'acord amb el model RNR i del model d'Estadis de canvi. També es va tenir en compta els resultats de la investigació *Taxa de reincidència penitenciària 2014*"

Els canvis fonamentals que proposa el nou enfocament del CPQC són els següents:

Estudi del cas i valoració del Risc present en l'intern mitjançant la realització de l'escala Riscanvi.

Anàlisi de les necessitats criminògenes a intervenir i dels factors protectors.

Elaboració del PIT dels interns avaluats per l'EAV, marcant els objectius i les activitats en les que es basarà la intervenció dins l'itinerari adient. En el PIT també es fitxa la temporalitat de les intervenció i la previsió de l'inici de les sortides

El fet d'assignar un intern a un programa d'intervenció especialitzada en l'àrea de la violència o marcar un itinerari diferent amb aquelles activitats que permetin abordar les seves necessitats criminògenes s'ha de fer en funció, principalment, de:

a) El nivell de risc de reincidència delictiva o violència intrainstitucional que aporta pel *RisCanvi*. L'escala específica per a les diferents tipologies de violència (SARA, VCR-20 i HCR-20) s'administrarà sempre en aquells casos en què el *RisCanvi* així ho aconselli i discrecionalment quan l'equip ho consideri oportú

b) Els resultats de la bateria de proves diagnòstiques

c) El nivell de complexitat i dificultat del cas. S'entén per complexitat el conjunt dels elements presents en la comissió delictiva: el tipus de víctima i el nombre de necessitats criminògenes de l'agressor, associades al delictes i que s'han d'abordar. Es considerarà complexitat moderada quan detectem en l'intern una manca de consciència de problema, manca de capacitat empàtica i/o valors procriminals. També es valorarà si es troba en un estadi de procés de canvi de *precontemplació* o *contemplació* i, les habilitats presents en l'intern per fer front a les situacions conflictives sense fer ús de la violència.

d) El nivell de motivació de l'intern vers el tractament i l'estadi de canvi en què es troba.

De forma secundària es tindran en compte altres variables rellevants com la durada de la condemna, prenent com a punt de referència el compliment de la ¼ part. En cap cas s'assignarà un intern a un programa en funció de la gravetat dels fets comesos o de l'alarma social que pugui crear.

També s'ha de valorar l'arrelament dels interns estrangers al nostre país, seguint la circular d'estrangeria i la motivació per satisfer la responsabilitat civil (RC).

Així, en termes generals, s'assignaran els interns a itineraris diferents seguint aquests criteris:

a) Els interns amb *baix risc* i pràcticament *cap necessitat criminògena* no faran cap intervenció especialitzada. El seu pla de treball estarà enfocat a la derivació als recursos externs amb els controls que es considerin necessaris. Fins la classificació en tercer grau i el trasllat a un centre obert, l'equip referent seria l'equip d'avaluació.

b) Els interns amb *baix risc* i *complexitat moderada* (valorant el nombre de necessitats criminògenes i l'estadi de canvi) han de fer el *programa bàsic*. L'equip de referència serà l'equip de violència del programa específic corresponent a la tipologia delictiva (SAC, DEVI, VIGE).

c) Els interns amb *risc mig* o *alt* i *complexitat moderada-alta* han de fer el *programa Intensiu*. Excepcionalment, poden passar a fer també el *programa intensiu* aquells interns que, realitzant el *programa bàsic*, o havent-lo finalitzat, els equips considerin que la intervenció més adequada per a ells és la del *programa intensiu*.

Aquests interns amb *risc mig* o *alt* faran el *programa bàsic* quan la data de compliment de la condemna dificultin la possibilitat de ser inclòs al *programa intensiu* per la manca de temps per poder-lo finalitzar.

En una primera fase, els interns amb un *risc alt* i si les dates de compliment de la condemna ho permeten, haurien de realitzar activitats segons un *itinerari estàndard*, que permetin fer un abordatge d'aquelles necessitats detectades i que facilitin la intervenció, dins de la fase intensiva, de la problemàtica que va motivar el delictes. Aquestes intervencions poden ser l'abordatge de les distorsions cognitives, consciència emocional, empatia, control de la ira, etc... En aquests casos, a més, es valorarà la necessitat de que l'intern passi per un *programa d'habilitats socials*.

Tant en els casos de *risc alt* com *mig*, si presenten inestabilitat conductual, prèviament a la intervenció intensiva, haurien de realitzar les intervencions necessàries per aconseguir l'estabilitat conductual.

Aquests interns un cop siguin derivats a la intervenció intensiva passaran a dependre de l'equip de l'àrea de violència corresponent.

d) Als interns amb *risc mig* i amb una *complexitat baixa* respecte a les necessitats criminògenes o que es troben en l'estadi d'acció del model de Prochaska i Diclemente se'ls planificaria un *itinerari estàndard* dintre del PMOC corresponent al nivell que es realitzaria per a la resta de la població penitenciària, però sempre adequada a les necessitats de cada intern.

Al finalitzar cada activitat es realitzaria una avaluació amb la mateixa prova que es va realitzar a l'inici de l'avaluació (test-retest) i depenent de la valoració de l'intern, si no ha estat positiva, seria destinat al *programa bàsic*, o en el cas d'un resultat favorable iniciaria el procés de contactes a l'exterior mitjançant la cadena permissiva.

Aquests casos dependrien de l'equip d'avaluació de la conducta violenta, que serien els encarregats de valorar el moment més idoni per iniciar els contactes amb l'exterior. Els que siguin derivats al *programa bàsic*, l'equip referent, a partir d'aquest moment, seria l'equip de violència corresponent.

e) Els interns que no tenen consciència del problema i/o no tenen la motivació suficient per fer el tractament faran el *programa motivacional*. Un cop assolit el nivell de motivació adient, passaran al *programa bàsic* o a *l'intensiu*, segons sigui el cas.

f) Els interns que no compleixen condemna de tipologia violenta però que siguin susceptibles de presentar comportaments violents (amb violència intrainstitucional alta), seran derivats per l'equip referent en el moment de la seva detecció. Aquests seguiran el mateix procés esmentat en funció de la seva complexitat i les necessitats detectades. En cas que, en el moment de l'avaluació no es detecti necessitats criminògenes relacionades amb el comportament violent, seran tornats amb un informe a l'equip de referència.

g) Els interns amb *itinerari de toxicomania*, l'equip referent serà els professionals de la Unitat de Tractament de les Drogodependències (UTD).

Malgrat aquests criteris generals de treball i derivació, han hagut casos que no han seguit l'itinerari teòric que pel risc i la complexitat els correspondria. Aquestes excepcions han vingut donades per certes particularitats dels interns i per tal de respectar els principis de mínima intervenció, d'acord al principi de necessitat i responsivitat d'Andrew i Bonta i d'individualització del tractament. En concret ens hem trobat amb els casos següents:

- Interns amb *risc alt, complexitat alta i condemna llarga* que han realitzat *itinerari bàsic* en lloc de *l'intensiu*. Aquests interns han estat derivats a l'EAV quan els mancava menys d'un any per a la llibertat definitiva i no donava temps a finalitzar la intervenció intensiva.
- Interns amb problemàtica *toxicològica greu* i que, davant d'aquesta circumstància rellevant, es va prioritzar treballar aquesta necessitat de forma intensiva enlloc de prioritzar la violència, i es va valorar realitzar un *programa bàsic*.
- Interns amb dificultats psiquiàtriques i/o discapacitats que dificulten la intervenció i que es deriven a aquella intervenció més ajustada a les seves necessitats, bé des d'una intervenció més bàsica, malgrat que el seu risc i complexitat indiquessin un itinerari intensiu, o bé des d'una intervenció a un recurs extern mitjançant un règim de vida obert.

En alguna ocasió, l'itinerari s'ha adaptat a l'oferta de la institució en aquell moment: no es realitza *SAC bàsic* i tots els interns realitzen el *SAC intensiu*, i un semestre no es va realitzar el programa *VIGE intensiu* i tots van dur a terme el *VIGE bàsic*.

2. La recerca

L'any 2016, membres de l'equip tècnic del CP Quatre Camins van finalitzar el "*Programa d'Avaluació de la Conducta Violenta*" (que anomenarem PACV per abreviar a partir d'ara) que ja hem explicat en el capítol anterior. El programa va estar pensat per a la millora del treball amb les persones condemnades per delictes violents. A partir d'aquest document, es va dissenyar també un nou model d'intervenció amb aquesta població que es va posar en funcionament el mateix any 2016 i, posteriorment, es va proposar dur a terme la present investigació per tal de poder avaluar de forma sistemàtica el programa esmentat.

Aquesta recerca se centra, doncs, a avaluar la implementació del PACV i els seus resultats. Per tal de dur-la a terme el CP Quatre Camins va demanar el suport de l'Àrea d'Investigació i Formació en Execució Penal del CEJFE, amb qui s'ha desenvolupat conjuntament, aplicant els principis de la investigació/acció.

2.1. Finalitat

Aquest és un Projecte d'investigació centrat a avaluar un canvi en el model d'intervenció amb interns per delictes violents al CP Quatre Camins (d'un model centrat en la tipologia del delicte comès, a un model centrat en els riscos i necessitats criminògenes) i la incidència d'aquest canvi en els propis interns i en la seva reincidència.

La finalitat última d'aquest Projecte és constatar si la nova intervenció dissenyada per als interns que presenten conductes violentes millora el procés de desistiment en el delicte dels penats, optimitzant al mateix temps els recursos humans i materials disponibles en el CPQC. La finalitat última té dues parts ben diferenciades:

1. En termes de **resultats** el nou model resulta més eficaç que l'anterior perquè disminueix els riscos i necessitats criminògenes dels interns (millora el procés de rehabilitació/reinserció)

2. En termes de **processos** s'avaluen els protocols de treball dissenyats per a la implementació d'aquest nou model per tal de veure si se segueixen convenientment, si són pràctics, si són més inclusius amb l'intern i si s'ajusten millor als recursos existents. Els tres moments sobre els quals interessa focalitzar l'avaluació de procés són:

2.1.- L'avaluació inicial dels interns quan arriben al CP

2.2.- La derivació als recursos del Centre

2.3.- La intervenció específica d'acord amb les necessitats criminògenes de l'intern.

2.2. Objectius

Relacionats amb la finalitat 1 (resultats)

Disminuir els riscos i necessitats criminògenes dels interns (millorar el procés de rehabilitació/reinserció dels interns).

Els objectius de resultats avaluaran, mitjançant una bateria de proves diagnòstiques, els canvis que es produeixen en els interns en tres moments: la mesura inicial es farà abans de començar la intervenció específica sobre el tractament de la violència; la segona mesura, al finalitzar aquesta intervenció; i la darrera 6 mesos després de la finalització del programa, en el cas que hagi finalitzat amb èxit.

Els objectius específics que se'n deriven consisteixen a constatar si el nou model d'intervenció:

1. Disminueix el risc valorat
2. Ajuda a mantenir o augmentar els factors protectors de l'intern

3. Millora l'evolució intrainstitucional: ajuda a disminuir la violència intrainstitucional i el nombre d'expedients disciplinaris; contribueix a que els interns iniciïn abans els permisos, el 3r grau, i la llibertat condicional (LC); i contribueix a què, amb menys freqüència es talli la cadena permissiva o hi hagi regressions de grau.
4. Millora la predisposició al canvi de l'intern
5. Millora la implicació de l'intern en el seu propi procés: L'intern coneix el seu PIT (projecte individual de tractament) i s'hi sent implicat; i manifesta conèixer els seus punts forts i febles davant del procés a seguir.

Resta per una segona fase de la recerca, a desenvolupar d'aquí un temps, avaluar la disminució de la reincidència

Relacionats amb la finalitat 2 (processos)

L'avaluació dels processos de treball dissenyats vol comprovar si assolixen els objectius parcials que persegueixen, si se segueixen convenientment, si són pràctics, si són més inclusius amb l'intern i si s'ajusten als recursos existents

Els objectius específics que es deriven d'aquest objectiu general els presentem situats en 3 moments: 1) l'avaluació inicial de l'intern; 2) la planificació de la intervenció i la derivació interna del cas, i 3) la intervenció amb l'intern.

Objectius específics relacionats amb l'avaluació inicial:

6. Comprovar si la nova informació obtinguda sobre els interns ajuda més als professionals ara que abans (avaluadors i equip de tractament) , i en concret:
 - 6.1. Facilita l'anàlisi de les necessitats criminògenes
 - 6.2. Millora la predicció del risc de reincidència violenta, violència intrainstitucional i trencament de condemna
 - 6.3. Estableix *l'estadi de canvi* de l'intern adequadament (coincidència avaluador i equip de tractament).

7. Determinar si el procés d'avaluació inicial
 - 7.1. És més inclusiu amb l'intern
 - 7.2. Aconsegueix implicar-lo en el seu propi procés
 - 7.3 Augmenta el seu propi coneixement de riscos/necessitats i factors protectors
8. S'identifiquen clarament els casos en què cal intervenir amb més intensitat i els que no requereixen una intervenció tan intensiva

Respecte a la **planificació de la intervenció i la derivació**:

9. Els professionals dissenyen un PIT ajustat a les necessitats, riscos i factors protectors dels interns
10. Els interns s'impliquen en el procés de presa de decisions sobre el seu PIT
11. Els interns comprenen el sentit de les propostes de tractament que se'ls fa
12. Les intervencions que es planifiquen són conseqüents amb el nivell de risc

Respecte a la **intervenció (implicació de l'intern en programes i activitats)**:

13. La intervenció s'ajusta als riscos i necessitats identificats i reforça factors protectors.
14. S'intervé més amb els interns de risc més elevat i poc amb els de risc baix o moderat
15. L'intern es mostra satisfet amb els programes i activitats en què participa

2.4. Hipòtesis

1.- Si els interns de risc baix o moderat reben poca intervenció el seu nivell de risc ha de baixar i els indicadors de bon pronòstic mantenir-se i/o millorar.

2.- La disminució de casos derivats a programes específics, ha de fer augmentar l'optimització del sistema, al reduir llistes d'espera i donar resposta més immediata a interns que ho necessiten o estan motivats per abordar les seves dificultats.

3.- El procediment nou de derivació a un programa específic de violència (el *bàsic*, l'*intensiu*, no fer-ne cap...) ha de millorar indicadors de les variables dinàmiques (tant del *RisCanvi* com penitenciàries: és important no fixar-se únicament en el risc global).

4.- Que les propostes que faci l'equip d'avaluació amb el nou procediment (propostes de grau i seguiment o no del programa de tractament) siguin autoritzades i validades per a la Direcció General de Serveis Penitenciaris (DGSP) i pel Jutge de Vigilància Penitenciària (JVP).

2.5. Metodologia

2.5.1. Població estudiada

En aquest projecte s'intervé amb els interns condemnats per delictes *contra la llibertat sexual*, per delictes de *violència de gènere i/o domèstica*, o condemnats per qualsevol altre *delicte violent contra les persones*.

També s'inclouen els interns que tinguin un resultat d'alt o moderat a l'escala *RisCanvi* en el criteri de *violència intrainstitucional* o que presentin història de violència, encara que el delicte pel qual està complint condemna no sigui de caire violent.

En el disseny de la investigació s'estableixen dos grups d'estudi:

- El **grup programa** format pel conjunt d'interns que hagin estat seleccionats per l'EAV (Equip Especialitzat d'Avaluació de Violència) durant l'any 2016, seguint les pautes establertes en el *programa d'avaluació de la conducta violenta*, per participar en els programes SAC (delictes sexuals), DEVI (delictes violents) o VIGE (delictes de violència de gènere o domèstica). També formen part d'aquest grup aquells interns que, tot i haver comès algun d'aquests tipus de delictes, l'EAV valora que no requereixen fer un dels programes específics esmentats i fa una proposta diferent d'itinerari de tractament (passar directament a 3r grau, seguir un itinerari generalista, o bé altres tipus d'intervencions). Es preveia inicialment que el grup estigués format per 80 persones. Finalment la realitat ha limitat la mostra a 76 interns.
- El **grup control** el constitueixen tots aquells interns que van fer l'itinerari de programes específics SAC, DEVI, VIGE en el darrer trimestre de 2015, quan encara no s'havia posat en marxa el nou sistema de cribatge i els interns no eren seleccionats i derivats per l'EAV. Es preveia que el grup estigués format per 50 interns. Finalment la realitat ha limitat la mostra a 45 interns.

2.5.2. Model d'anàlisi

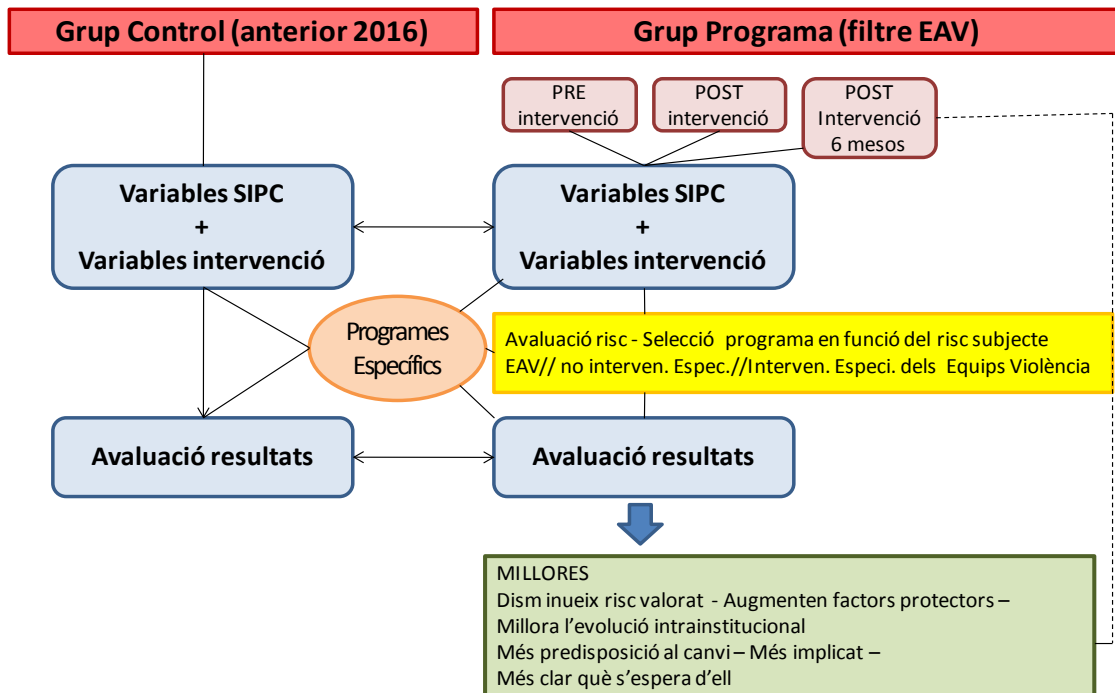
Per a la finalitat 1 i els objectius associats a aquesta finalitat el disseny del model d'anàlisi es recull en el gràfic 1.

Es compara la forma de funcionar anterior a la implementació del *programa d'avaluació de la conducta violenta* (2015) amb la nova estructura (a partir de 2016).

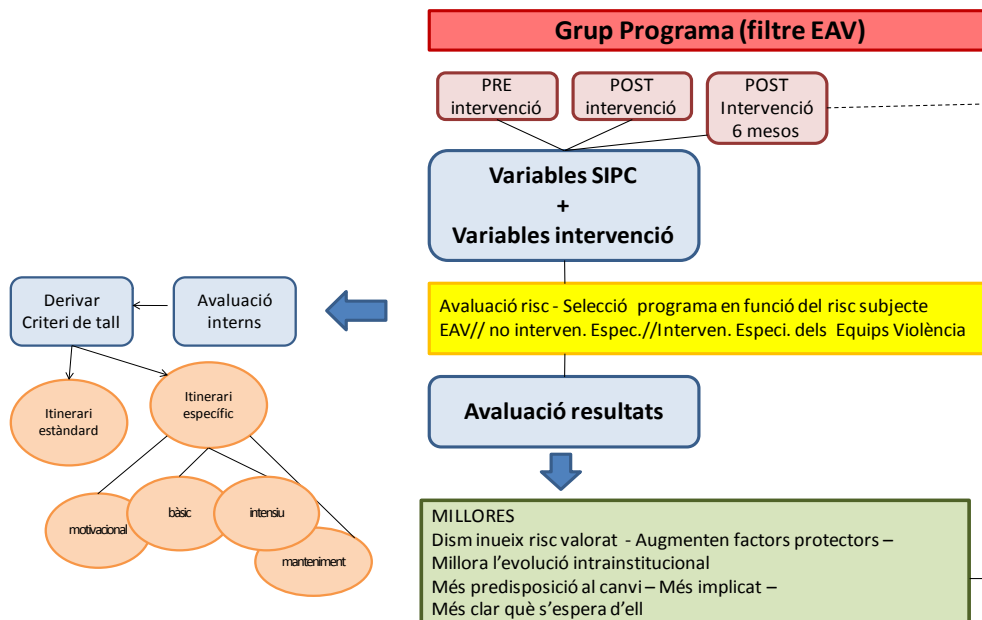
La primera anàlisi avalua si els dos grups (programa i control) són similars quant a les seves característiques i amb posterioritat es comparen les variables d'intervenció i els resultats obtinguts per saber si la nova metodologia dona millors indicadors de resultats.

Gràfic 1. Model d'anàlisi General

MODEL D'ANÀLISI

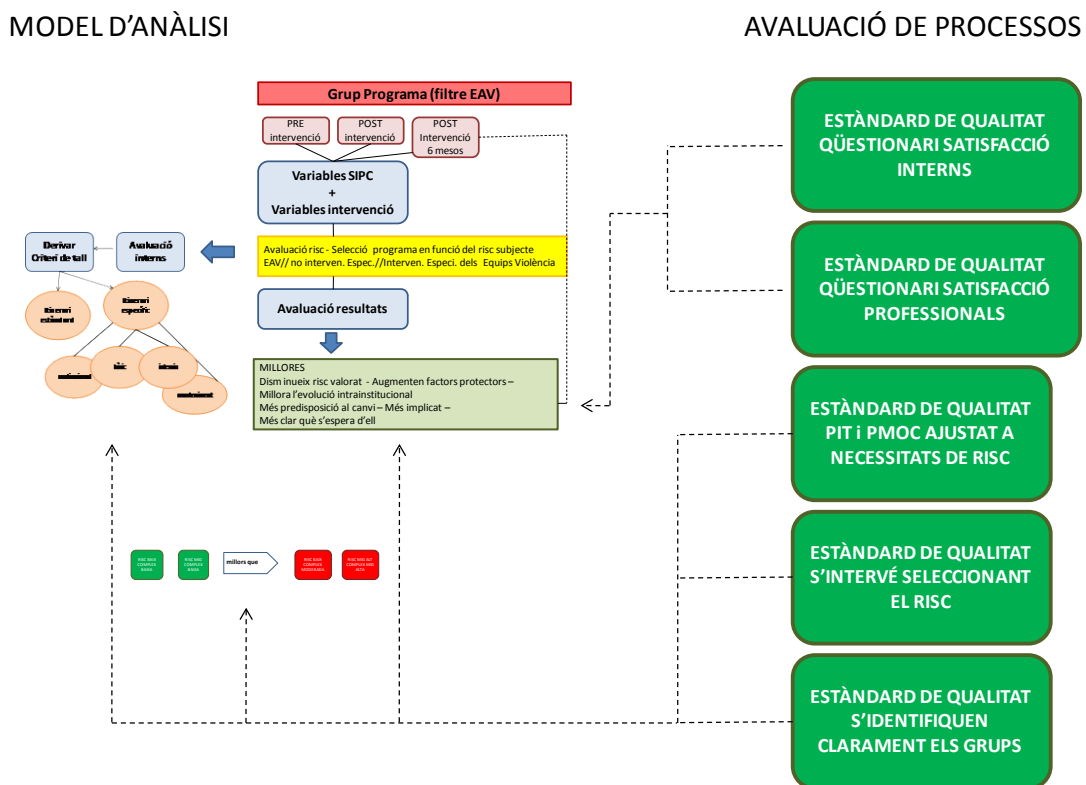
Gràfic 2. Model d'anàlisi específic grup programa

Respecte al *grup programa* recordem que segons els resultats de l'avaluació inicial hi ha un cribratge que pot comportar que un intern es classifiqui directament en 3r grau (medi obert), o que segueixi un itinerari estàndard com qualsevol altre intern que no ha comès un delictes violent, o bé que segueixi un itinerari específic amb una intensitat i detall diferent en funció de les seves necessitats. Aquest cribratge el du a terme l'EAV i el planifica juntament amb l'equip de tractament responsable del cas. Recordem també que amb aquest grup es fan 3 avaluacions: una prèvia a la intervenció, una segona just finalitzada la intervenció i la tercera al cap de 6 mesos per conèixer si es mantenen o no els resultats.

Per a la finalitat 2 s'avaluen els processos seguits amb el *grup programa* ja esmentat.

Gràfic 3. Model d'anàlisi específic grup programa

Per analitzar els resultats de la recerca i els estàndards de qualitat s'han utilitzat els documents previstos en el *programa d'avaluació de la conducta violenta* i d'altres documents *ad hoc* específicament dissenyats per a aquest

estudi. Tots ells es poden veure amb detall en el recull d'annexos, si bé en l'apartat següent s'enumeren i descriuen breument.

2.5.3. Documents de registre

Referits a l'intern		
Document 1	Pauta d'entrevista inicial	Recull l'anamnesi de l'intern en el moment de l'ingrés al CP
Document 5	Fitxa de derivació	Resultats de l'avaluació inicial feta a l'intern
Document 6	Grau de classificació	Comparació entre els graus de classificació proposats i els que realment s'han aplicat
Document 8	Eskales específiques	Recull d'instruments psicomètrics d'avaluació de la violència que se li han passat a l'intern
Document 9	Altres eskales específiques	
Document 10	Estadis de Canvi	Valoració dels resultats dels estadis de canvi de Prochaska i Diclemente, així com el grau d'implicació.
Document 11	PIT (Programa Individual de Tractament)	Objectius marcats per a l'intern en el PIT, així com resultats obtinguts en els 3 moments de mesurament
Document 12	PMOC (Programa Motivacional d'Orientació Curricular)	Programes del PMOC realitzats per l'intern amb valoració de resultats d'assistència, rendiment i actitud.

Referits al procés		
Document 14	Qüestionari de satisfacció del professional	Valoració dels professionals a qui es deriva el cas en relació amb la tasca feta per l'EAV i en relació al grau de comprensió i acceptació de l'intern
Document 15	Estàndard de qualitat risc-complexitat	Comprovació si s'han dut a terme les propostes tècniques de classificació i d'itineraris proposats.
Document 17	Qüestionari de satisfacció del PIT	Qüestionari de satisfacció de l'intern respecte al seu PIT
Document 18	Qüestionari de satisfacció de l'usuari	Qüestionari de satisfacció de l'intern respecte a tot el procés

2.5.4. Variables d'estudi

En les següents taules s'exposen les variables d'estudi amb la descripció bàsica i la codificació de les dades. La primera taula (Matriu1) recull les variables extretes del SIPC (Sistema Informàtic Penitenciari Català) i d'alguns documents *ad hoc* on s'han recollit variables del tractament específic de cada intern. Aquestes variables es recolliran per a tots els casos, tant els del *grup*

control com els del grup experimental. La segona taula (Matriu2) té com objectiu analitzar els estàndards de qualitat (només es recullen del grup programa)

Taula 1. Matriu 1. Descripció i codificació de les variables SIPC i altres *adhoc*.

Variable	Descripció	Codificació
Variabls personals		
NIS	Número assignat a l'intern	
Grup d'estudi	Grup d'estudi per a aquesta recerca	1=Grup programa 2=Grup control
Nacionalitat	Nacionalitat	1=Espanyola 2=Estrangera
Àrea Geogràfica	Àrea geogràfica de procedència segons nacionalitat	1=Espanya 2=Europa 4=Magrib 6=Amèrica Central i del Sud 7=Resta món
Edat delicta	Edat que tenia en el moment del fet principal	Numèrica
Edat primer ingrès	Edat que tenia en el moment del primer ingrès	Numèrica
Edat ingrès pena base	Edat que tenia en el moment de l'ingrès a la pb	Numèrica
Residència	Domicili fora del CP	1= Sense domicili/fora Catalunya 2= Resideix a Catalunya
Expulsió	Consta un expedient d'expulsió com a mínim iniciat?	1=Sí 2=No
Fills	Nombre de fills que diu tenir i recollit al SIPC	0=Cap 1=1 o 2 fills 2=3 o més
Variabls penals		
Ingressos anteriors	Consten ingressos penitenciaris anteriors a la pena base?	0=Més d'un 1=Sí, un 2=Cap
Delicta comès	Descripció del fet delictiu principal pel qual es troba complint condemna	Text
Tipologia violenta	Agrupació segons la víctima del dany	1=Altres 2=Dany a les persones 3=Violència de gènere 4=Agressió sexual
Violència delicta pena base	El delicta principal pel que compleix condemna és violent o no?	1=Sí violent 2=No violent
Temps de condemna agrupada	Total d'anys de condemna agrupats en 3 categories	1=Més de 6 anys 2=De 3 a 6 anys 3=Fins a 3 anys
OPV	Consta una ordre de protecció a la víctima?	1=Sí 2=No
Responsabilitat Civil	Consta que hagi de pagar RC?	1=Sí 2=No
Variabls penitenciàries		
Presó Preventiva	Ha complert presó com a preventiu per aquesta causa base?	1=Sí 2=No
Llibertat provisional	Ha sortit en llibertat provisional?	0=No 1=Sí

Variable	Descripció	Codificació
Classificació inicial	Classificació inicial en la pena base	1=1r grau o art. 10 LOGP 2=2n grau 3=3r grau
Classificació de grau (M1)(M2)(M3)	Quina classificació té en el Moment1 (Abans de començar el programa). Quina classificació té en el Moment2 (Al finalitzar el programa). Quina classificació té en el Moment 3 (al cap de 6 mesos)	1=1r grau o art. 10 LOGP 2=2n grau 3=3r grau 4=Pendent de classificar 5=Llibertat definitiva
Nombre agrupat de sortides programades (M1)(M2)(M3)	Quantes sortides programades ha fet?	0=Cap 1=Entre 1 i 3 2=Més de 3
Sortides programades	Fa sortides del CP en 2n grau acompanyat de professionals?(Construïda. Variable avaluadora)	0=No 1=Sí
Canvis en sortides programades	S'han produït canvis en aquesta variable en els tres moments de mesura? (millores en el M2 o M3 respecte el M1) (Construïda) Variable avaluadora	1=S'ha mantingut sense 2=Ha millorat 3=N'ha tingut sempre
Nombre de permisos ordinaris (M1)(M2)(M3)	Nombre agrupat de permisos ordinaris gaudits en els 3 moments de mesura	0=Cap 1=Entre 1 i 5 2=Més de 5
Canvis en els permisos ordinaris	S'han produït canvis en els tres moments de mesura en aquesta variable? (millores en el M2 o M3 respecte el M1)	1=Ha millorat 2=S'ha mantingut sense 3=N'ha tingut sempre
Permisos ordinaris	Gaudeix de permisos ordinaris en algun dels moments mesurats	0=No 1=Sí
Incidents (M1)(M2)(M3)	Ha tingut incidents? (Mesurat en 3 moments)	1=Sí 2=No
Incidents	Ha tingut incidents en algun dels moments mesurats? Variable avaluadora	1=Sí 2=No
Canvis en els incidents	S'han produït canvis en els tres moments de mesura en aquesta variable? (millores en el M2 o M3 respecte el M1). Variable avaluadora	1= N'ha tingut sempre 2= Ha empitjorat 3= Ha millorat 4= S'ha mantingut sense
Expedients disciplinaris (M1)(M2)(M3)	Ha tingut expedients disciplinaris? (Mesurat en 3 moments)	1=Més d'un 2=Un 3=Cap
Canvis en expedients disciplinaris	S'han produït canvis en els tres moments de mesura en aquesta variable? (millores en el M2 o M3 respecte el M1) Variable avaluadora	1= N'ha tingut sempre 2= Ha empitjorat 3= Ha millorat 4= S'ha mantingut sense
Expedients disciplinaris	Ha tingut expedients en algun dels moments mesurats? Variable avaluadora	1=Sí 2=No
Nombre d'expedients molt greus (Art.108 RP) (M1)(M2)(M3)	Nombre d'expedients disciplinaris molt greus (Art.108 RP) (Mesurat en 3 moments)	0=Cap 1=Un 2=Més d'un
Canvis en expedients molt greus	S'han produït canvis en els tres moments de mesura en aquesta variable? (millores en el M2 o M3 respecte del M1)	1= N'ha tingut sempre 2= Ha empitjorat 3= Ha millorat 4= S'ha mantingut sense
Expedients molt greus	Ha tingut expedients molt greus en algun dels moments mesurats? Variable avaluadora	1=Sí 2=No
Nombre d'expedients greus (Art.109 RP) (M1)(M2)(M3)	Nombre d'expedients disciplinaris greus (Art.109 RP) (Mesurat en 3 moments)	0=Cap 1=Un 2=Més d'un
Canvis en expedients greus	S'han produït canvis en els tres moments de mesura en aquesta variable? (millores en el M2 o M3 respecte del M1). Variable avaluadora	1= N'ha tingut sempre 2= Ha empitjorat 3= Ha millorat 4= S'ha mantingut sense

Variable	Descripció	Codificació
Expedients greus	Ha tingut expedients greus en algun dels moments mesurats? Variable avaluadora	1=Sí 2=No
Progressions de grau (M1)(M2)(M3)	Ha tingut progressió de grau? (mesurat en 3 moments)	0=Cap 1=Una 2=Més d'una
Progressions de grau	Ha tingut progressió de grau en algun dels moments mesurats? Variables avaluadora	0=No 1=Sí
Regressions de grau (M1)(M2)(M3)	Ha tingut regressions de grau? (mesurat en 3 moments)	0=Cap 1=Una 2=Més d'una
Regressions a 1r grau (M1)(M2)(M3)	Ha tingut regressions a 1r grau? (mesurat en 3 moments)	0=Cap 1=Una 2=Més d'una
Regressions a 2n grau (M1)(M2)(M3)	Ha tingut regressions a 2n grau? (mesurat en 3 moments)	0=Cap 1=Una 2=Més d'una
Valoracions SAM total Nivells (M1)(M2)(M3)	Nombre total de valoracions motivacionals fetes (mesurat en 3 moments)	Numèrica
Valoracions SAM Nivell A i B (M1)(M2)(M3)	Nombre total de valoracions motivacionals fetes (mesurat en 3 moments)	Numèrica
Valoracions SAM Nivell C i D (M1)(M2)(M3)	Nombre total de valoracions motivacionals fetes (mesurat en 3 moments)	Numèrica
Percentatge SAM Nivell C i D respecte del total (M1)(M2)(M3)	Percentatge de valoracions motivacionals baixes que té l'intern respecte del total (mesurat en 3 moments)	Numèrica
Canvi en el percentatge de valoracions SAM nivell C i D	S'han produït canvis en els tres moments de mesura en aquesta variable? (millores en el M2 o M3 respecte el M1). Variable avaluadora	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut igual 3=Ha millorat

RisCanvi: Avaluació global del risc

Violència auto dirigida (1) (2) (3)	<p>Valoració algorítmica dels 43 ítems del <i>RisCanvi</i> relacionats amb el risc de tenir comportaments autolítics.</p> <p>Moment 1 (1) coincideix amb la valoració ABANS de fer el programa de tractament.</p> <p>Moment 2 (2) DESPRÉS d'acabar el programa de tractament.</p> <p>Moment 3 (3) és la valoració feta 6 mesos després d'acabar el tractament.</p> <p>Això serveix per a totes les variables</p>	1=Alt 2=Moderat 3=Baix
Violència auto dirigida (4)	<p>Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M2-M1)=(4) de mesura feta del <i>RisCanvi</i>. Avaluadora si el programa ajuda a millorar</p>	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix
Violència auto dirigida (5)	<p>Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M3-M1)=(5) de mesura feta del <i>RisCanvi</i>. Avaluadora si el programa ajuda a mantenir la millora</p>	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix
Violència intrainstitucional (1) (2) (3)	<p>Valoració algorítmica dels 43 ítems del <i>RisCanvi</i> relacionats amb el risc de tenir conductes violentes dins del CP. Valoració en 3 moments com recull la variable de violència autodirigida.</p>	1=Alt 2=Moderat 3=Baix
Violència intrainstitucional (4)	<p>Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M2-M1)=(4) de mesura feta del <i>RisCanvi</i>. Avaluadora si el programa ajuda a millorar</p>	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix

Variable	Descripció	Codificació
Violència intrainstitucional (5)	Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M3-M1)=(5) de mesura feta del <i>RisCanvi</i> . Avaluadora si el programa ajuda a mantenir la millora	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix
Reincidència violenta (1) (2) (3)	Valoració algorítmica dels 43 ítems del <i>RisCanvi</i> relacionats amb la possibilitat de cometre un nou delictes violent quan surti del centre penitenciari. Valoració en 3 moments com la recull la variable de violència autodirigida	1=Alt 2=Moderat 3=Baix
Reincidència violenta (4)	Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M2-M1) de mesura feta del <i>RisCanvi</i> . Avaluadora si el programa ajuda a millorar	1=Ha millorat 2=S'ha mantingut baix 3=S'ha mantingut moderat/alt 4=Ha empitjorat
Reincidència violenta (5)	Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M3-M1)=(5) de mesura feta del <i>RisCanvi</i> . Avaluadora si el programa ajuda a mantenir la millora	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix
Trencament de condemna (1) (2) (3)	Valoració algorítmica dels 43 ítems del <i>RisCanvi</i> relacionats amb la possibilitat d'incomplir permisos penitenciaris o altres beneficis si se li concedeixen. Valoració en 3 moments com la recull la variable de violència autodirigida	1=Alt 2=Moderat 3=Baix
Trencament de condemna (4)	Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M2-M1)=(4)de mesura feta del <i>RisCanvi</i> . Avaluadora si el programa ajuda a millorar	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix
Trencament de condemna (5)	Construïda: diferència en la valoració dels dos moments (M3-M1)=(5) de mesura feta del <i>RisCanvi</i> . Avaluadora si el programa ajuda a mantenir la millora	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut moderat/alt 3=Ha millorat 4= S'ha mantingut baix

RISCANVI: 43 Factors de risc

1_Delictes base violent	Ús de violència física, coerció o amenaces en el moment de cometre el delictes base. Recollit M1	1=Sí 2=No
2_Edat en el moment del delictes de la pena base		1=Fins a 22 anys 2=De 23 a 28 anys 3=Més de 28 anys
3_Intoxicació durant la comissió del delictes de la pena base	L'individu havia consumit una quantitat significativa de drogues o alcohol en un temps proper a la comissió del delictes base (per exemple, entre una hora i uns minuts abans), o bé durant la mateixa comissió del delictes. Recollit M1	1=Sí 2=No
4_Víctimes amb lesions	Nombre de víctimes amb lesions físiques o psicològiques de gravetat moderada o severa, és a dir, que hagin requerit atenció professional. Recollit M1	1= Més d'1 víctima 2=1 víctima 3=0 víctimes
5_Durada de la pena	Durada total de la pena que compleix actualment en el seu conjunt (que podria ser el resultat de l'acumulació de diverses condemes). Recollit M1	1= Més de 6 anys 2=De 2 a 6 anys 3=Fins a 2 anys
6_Temps ininterromput a presó	Suma, en dies, del temps d'estada a presó des del darrer ingrés de llibertat, ingrés voluntari o retorn de permís/sortida, fins a la data de l'avaluació. Recollit M1	1= Més de 3 anys 2=D'1 a 3 anys 3=Fins a 1 any

Variable	Descripció	Codificació
7_Història de violència	Antecedents de conducta violenta en la comunitat previs al delictes base. S'entén per violència l'acció que produeix un dany real o l'intent o amenaça de danyar una persona o més. S'inclouen en aquesta definició les agressions sexuals i/o físiques, els comportaments amenaçadors clars i la destrucció d'objectes. Recollit M1	1=Sí 2=No
8_Inici de l'activitat delictiva o violenta	Edat del subjecte en el moment del primer delictes o incident violent conegut- Recollit M1	1=Fins a 16 anys 2=De 17 a 30 anys 3=Més de 30 anys
9_Increment de la freqüència, gravetat i diversitat dels delictes	La comissió d'un nombre més gran de delictes en menys temps, de diferents tipus de delictes, o agreujament de delictes no violents a delictes violents. Recollit M1	1=Sí 2=No
10_Conflictes amb altres interns (1)(2)(3)	Genera discussions o baralles, provoca o rep provocacions o pressions per part d'altres companys o utilitza estratègies inadequades per relacionar-se amb altres interns. <i>Considerar l'empresonament actual.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
11_Incompliment mesures penals (1)(2)(3)	Ha incomplert una mesura penal imposada o la supervisió establerta durant el seu compliment. <i>Considerar l'empresonament actual.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
12_Expedients disciplinaris (1)(2)(3)	Faltes disciplinàries greus o molt greus i altres problemes d'ajust institucional a la presó. <i>Considerar l'empresonament actual o els previs.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
13_Evasions, trencaments i incompliments (1)(2)(3)	<i>Considerar l'empresonament actual o els previs.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
14_Regressió de grau (1)(2)(3)	Evolució negativa en relació amb el tractament penitenciari. <i>Considerar l'empresonament actual o els previs.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
15_Trencament de permisos (1)(2)(3)	L'intern ha gaudit de permisos de sortida i ha incomplert les normes que regulen aquests permisos. <i>Considerar l'últim empresonament.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
16_Desajustament infantil	Problemes de comportament en la infància o patró de mala conducta habitual (per exemple, baralles amb els companys o mal comportament a la llar). Baix rendiment escolar (amb molts suspensos), absentisme escolar o abandonament de l'escola	1=Sí 2=No
17_Distància entre la residència habitual i el seu domicili	La residència on va el subjecte (amb motiu de la seva sortida en llibertat, de permís, etc.) es troba allunyada del centre penitenciari	1= Més de 300 km 2=De 100 a 300 km 3= Fins a 100 km
18_Nivell educatiu (1)(2)(3)	Grau acadèmic assolit, nivell d'estudis acabats. Hi ha 3 mesuraments	1=Baix (educació primària) 2=Mitjà (secundària o cicles formatius) 3=Alt (superior o universitària)
19_Problemes relacionat amb l'ocupació (1) (2) (3)	Atur crònic, inestabilitat laboral o molts treballs previs que duren poc temps. Dificultats d'inserció laboral. Es nega a buscar feina, és acomiadat freqüentment o l'abandona amb facilitat. <i>Considerar tota la vida de l'individu.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
20_Manca de recursos econòmics (1) (2) (3)	Nivell econòmic estimat en l'últim any o abans del seu ingrés en el cas que hagi estat més de 12 mesos en el centre penitenciari. Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No

Variable	Descripció	Codificació
21_Absència de plans de futur (1) (2) (3)	Plans de futur poc realistes o poc viables, absència de planificació a mitjà i llarg termini. Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
22_Antecedents delictius en la família d'origen	Familiars de primer o segon grau (o anàlegs) que han portat a terme conductes antisocials o delictives	1=Sí 2=No
23_Socialització o criança problemàtica en la família d'origen	Les relacions familiars en la família d'origen s'han caracteritzat per la indiferència, l'hostilitat o l'ús freqüent dels càstigs	1=Sí 2=No
24_Manca de suport familiar i social (1) (2) (3)	Manca de xarxa social, de relacions satisfactòries i de suport o d'un contacte regular amb familiars i amics. <i>Considerar l'últim any, incloent-hi el moment de l'avaluació.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
25_Pertinença a bandes o té amics delinqüents (1) (2) (3)	És membre d'una banda organitzada relacionada amb activitats delictives o es vincula amb xarxes criminals. <i>Considerar el moment actual.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
26_Pertinença a grups socials de risc delictiu, diferents d'una banda delictiva (1) (2) (3)	Pertany a grups socials que poden estar en risc de cometre actes delictius. <i>Considerar el moment actual.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
27_Rol delictiu destacat (1) (2) (3)	En el seu entorn immediat o cercle de familiars, amics, coneguts i veïns destaca pels seus delictes i és respectat en la subcultura delictiva. <i>Considerar el moment actual.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
28_Víctima de violència de gènere (en cas de dones) (1)	La interna és víctima de violència física, sexual o psicològica per part de la seva parella o exparella. <i>Considerar l'últim any, incloent-hi el moment de l'avaluació.</i>	1=Sí 2=No
29_Càrregues familiars actuals (1) (2) (3)	El subjecte té sota la seva responsabilitat la cura de familiars, per exemple, fills menors, pares majors o familiars malalts. <i>Considerar el moment actual.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
30_Abús o dependència de les drogues (1) (2) (3)	Consum de drogues, legals o il·legals, que interfereix negativament en diferents aspectes de la seva vida (familiar, laboral i social) o de la seva salut física. <i>Considerar l'últim any.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
31_Abús o dependència de l'alcohol (1) (2) (3)	Consum d'alcohol que interfereix negativament en diferents aspectes de la seva vida (familiar, laboral i social) o de la seva salut física. <i>Considerar l'últim any.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
32_Trastorn Mental Sever	En algun moment de la vida, al subjecte que es valora se li ha diagnosticat un trastorn mental sever, d'acord amb el DSM-IV (APA, 1994), el CIE-10 (OMS, 1992) o les seves versions actualitzades	1=Sí 2=No
33_Comportament sexual promiscu i de risc, o parafília	Promiscuïtat sexual de risc, hipersexualitat irresponsable, conducta sexual violenta. També desviació, anomalia, perversió sexual o trastorn de la preferència sexual. <i>Considerar tota la vida de l'individu</i>	1=Sí 2=No
34_Resposta limitada al tractament psicològic o psiquiàtric (1) (2) (3)	El subjecte ha rebut tractament psicològic o psiquiàtric (o farmacològic), o per consum abusiu de substàncies, i no hi ha mostrat adherència o els resultats han estat pobres. <i>Considerar l'últim any.</i> Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No

Variable	Descripció	Codificació
35_ Trastorn de personalitat relacionat amb la ira, la impulsivitat o la violència	Compleix els criteris DSM-IV o CIE-10 per a un trastorn de personalitat del Clúster B, o presenta de forma habitual i general ira, impulsivitat o comportament violent. <i>Considerar tota la vida de l'individu</i>	1=Sí 2=No
36_Pobre afrontament de l'estrès (1) (2) (3)	Tendència a experimentar un alt nivell d'estrès. Manca de recursos cognitius i conductuals per afrontar (reduir, minimitzar, dominar o tolerar) les demandes internes i externes d'una determinada situació estressant. <i>Considerar el moment actual. Hi ha 3 mesuraments</i>	1=Sí 2=No
37_Intents o conductes d'autolesió	Conductes autolítiques, com ara autolesions o intents suïcides, que hagin posat en risc la seva vida o integritat física, independentment de la seva intenció. <i>Considerar qualsevol moment de la seva vida</i>	1=Sí 2=No
38_Actituds procriminals, valors antisocials o hostilitat (1) (2) (3)	Actituds manifestes de naturalesa antisocial, pròpies de subcultures delictives que donen suport o justifiquen explícitament l'ús de la violència i el comportament delictiu. Considerar les actituds sàdiques, homicides, paranoïdes, xenòfobes, misògines o masclistes, que no es deriven d'un trastorn mental. Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
39_Baixa capacitat mental i intel·ligència	Rendiment inadequat en les tasques noves i en els processos que requereixen aprenentatges. Domini escàs del llenguatge, encara que coneix la llengua que es parla al centre. No mostra bona comprensió lectora, ni és eficaç en el seguiment d'instruccions escrites	1=Fins a 85 2=Més de 85
40_Temeritat (1) (2) (3)	Disposició temperamental que provoca una aparent necessitat crònica de realitzar activitats de risc, tenir experiències noves i rebutjar l'activitat rutinària o aïllada. Preferència per activitats en grup i per tenir companys semblants a ell. Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
41_Impulsivitat i inestabilitat emocional (1) (2) (3)	Disposició a mostrar fluctuacions dramàtiques en l'estat d'ànim o en el comportament en general. Propensió a reaccionar de manera exagerada, sobtada i explosiva, tant conductualment com emocionalment. Porta un estil de vida caracteritzat per la inestabilitat en les relacions interpersonals, la feina o les seves residències. Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
42_Hostilitat(1) (2) (3)	Disposicions i actituds desfavorables i comportaments agressius amb els altres. Se sent atacat fàcilment i s'enfada o es posa agressiu per trivialitats. Hi ha 3 mesuraments	1=Sí 2=No
43_Irresponsabilitat(1) (2) (3)	Disposició a no complir amb les seves obligacions o compromisos amb els altres. Dificultats per a la presa de decisions i per a l'adquisició i compliment dels compromisos i responsabilitats propis de la seva edat. Pot mostrar un estil de vida parasitari sobre el seu entorn immediat. No accepta la responsabilitat de les seves pròpies accions, incloent-hi les activitats delictives per les quals ha estat processat o condemnat. Hi ha 3 mesuraments.	1=Sí 2=No

Variable	Descripció	Codificació
Variables penitenciàries: fitxa de derivació dels casos EAV i proves específiques		
Tipus d'avaluació	Motiu pel qual es deriva el cas a l'equip EAV	1=Classificació inicial 2=Casos derivats d'equips 3=Revisió PIT altre CP
Motius de la derivació	Explicació qualitativa dels casos de derivació	Text
Qui deriva?	Equip o Mòdul que fa la demanda	1=M1 2=M2 3=M3 4=M4 5=M5 6=M6 7=M7 8=M8 9=Ingressos 10=Infermeria/Psiquiatria
Edat	Edat en el moment de fer l'entrevista de derivació	1=21 a 28 anys 2=29 a 50 anys 3=Més de 50 anys
Compleix delictes violents	El delictes principals de la pena base és violent	1=Sí 2=No
Motivació pel canvi	Nivell de motivació per treballar la problemàtica violenta	1=Baix 2=Mig 3=Alt
Temps de consolidació conductiva	Període de temps que es triga per consolidar la conducta estable	1=Més de 3 mesos 2=Entre 3 i 6 mesos 3=Menys de 3 mesos
Realització d'altres programes	Ha fet altres programes específics previs amb èxit	1=Sí 2=No
Quins programes?	Si ha fet altres programes específics amb èxit dir quins	Text
Valoració EAV de fer el programa	L'EAV valora necessari que l'intern faci el programa específic relacionat amb el delictes violents	1=Sí 2=No
Itinerari proposat per l'EAV	Quin itinerari curricular ha estat proposat per l'EAV	Text
Motivació intern pel pla de treball	Quina és la motivació de l'intern per seguir el pla de treball proposat	1=baixa 2=Mitja 3=Alta
Responsabilitat Civil	Té un import econòmic a pagar com a RC?	1=Sí 2=No
Quantitat total RC	Quin és l'import total a pagar?	Numèrica
Quantitat pagada RC	Quina ha estat la quantitat assumida com a RC?	Numèrica
Percentatge assumit de RC	Quin és el percentatge que ja ha assumit de la seva responsabilitat civil?	Numèrica
Documentat	Té documents identificatius? (DNI, NIE, passaport)	1=No 2=Sí
Estranger regular	Es troba de manera legal a Espanya?	1=Té ordre d'exp. administrativa 2=No 3=Sí
Consciència del problema	És conscient de la situació de dificultat en la que es troba?	1=No 2=Sí
Suport Exterior	Té capital social que el pugui recolzar fora?	1=No 2=Sí
Referents contenidors	El seu capital social fora és un bon referent per a la reinserció de l'intern?	1=No 2=Sí
Causes pendents	Té judicis pendents que poden suposar augment de la condemna?	1=Sí 2=No

Variable	Descripció	Codificació
MPA	Té mesures penals alternatives pendents de complir?	1=Sí 2=No
Trastorn mental	Consta problemàtica psiquiàtrica diagnosticada?	1=Sí 2=No
Proves Específiques	S'han passat proves específiques?	1=No 2=Sí
SVR-20- Indicació	El <i>RisCanvi</i> indica que es passi aquesta prova específica per a delinqüents sexuals?	1=No 2=Sí
SVR-20- Passació	Prova passada realment pels professionals?	1=No 2=Sí
Resultat SVR-20	Resultat obtingut a la prova	1=Alt 2=Moderat 3= Baix
SARA – Indicació	El <i>RisCanvi</i> indica que es passi aquesta prova específica per a delinqüents de violència de gènere?	1=No 2=Sí
SARA-Passació	Prova passada realment pels professionals	1=No 2=Sí
SARA Resultat	Resultat obtingut a la prova	1=Alt 2=Moderat 3= Baix
HCR-20- Indicació	El <i>RisCanvi</i> indica que es passi aquesta prova específica per a delinqüents sexuals?	1=No 2=Sí
HCR-20- Passació	Prova passada realment pels professionals	1=No 2=Sí
HCR-20 Resultat	Resultat obtingut a la prova	1=Alt 2=Moderat 3= Baix
PCL- Indicació	El <i>RisCanvi</i> indica que es passi aquesta prova específica per a delinqüents sexuals?	1=No 2=Sí
PCL- Passació	Prova passada realment pels professionals	1=No 2=Sí
PCL Resultats	Resultat obtingut a la prova	1=Alt 2=Moderat 3= Baix
Resposta interpersonal	Escala específica d'empatia	1=No 2=Sí
Toma Perspectiva	Ítem de l'escala de resposta interpersonal	1=No 2=Sí
Interès Empàtic	Ítem de l'escala de resposta interpersonal	1=No 2=Sí
Fantasia	Ítem de l'escala de resposta interpersonal	1=Sí 2=No
Afflicció Personal	Ítem de l'escala de resposta interpersonal	1=No 2=Sí
Valoració Estadis de Canvi 1	Estat en què es troba l'intern segons la valoració de l'escala de Prochaska i Diclemente. Possibilitat de multiresposta	1=Precontemplativa 2=Contemplativa 3=Preparació 4=Acció 5=Manteniment
Valoració Estadis de Canvi 2	Estat en el que es troba l'intern segons la valoració clínica del professional.	1=Precontemplativa 2=Contemplativa 3=Preparació 4=Acció 5=Manteniment

Variable	Descripció	Codificació
Observacions Estadis de Canvi	Anotacions específiques de l'escala	Text
Classificació. Proposta EAV	Grau de classificació proposat per l'EAV	1=Regressió a 1r grau 2=Manteniment de 2n grau 3= 2n grau 4= 3r grau
Classificació. Proposta Junta	Grau de classificació proposat per la Junta de Tractament del centre penitenciari	1=Regressió a 1r grau 2=Manteniment de 2n grau 3= 2n grau 4= 3r grau
Classificació. Resolució CD	Grau de classificació resolt pel Centre Directiu de la Direcció General de Serveis Penitenciaris	1=Regressió a 1r grau 2=Manteniment de 2n grau 3= 2n grau 4= 3r grau
Classificació. Moment2	Grau de classificació al cap de 6 mesos de fer el programa específic	1=Regressió a 1r grau 2=Manteniment de 2n grau 3= 2n grau 4= 3r grau
Canvis classificació Moment2	Ha canviat la classificació de grau de l'intern entre el moment 1 i el moment 2? Variable avaluadora	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut en 2n grau 3=S'ha mantingut en 3r grau 3=Ha millorat
Classificació. Moment2	Grau de classificació al cap d'1 any de fer el programa específic.	1=Regressió a 1r grau 2=Manteniment de 2n grau 3= 2n grau 4= 3r grau
Canvis classificació Moment3	Ha canviat la classificació de grau de l'intern entre el moment 1 i el moment 3 (al cap d'1 any de la avaluació EAV)? Variable avaluadora	1=Ha empitjorat 2=S'ha mantingut en 2n grau 3=S'ha mantingut en 3r grau 3=Ha millorat
Valoració EAV risc i complexitat	Valoració individual feta per l'EAV de cada intern en funció del risc i la complexitat i que marca l'itinerari	1=Risc Alt-Complexitat Alta 2=Risc Mig-Complexitat Alta 3=Risc Mig-Complex Mod >1 any 4=Risc Mig-Complex Mod <1 any 5=Risc Mig Complex baixa 6=Risc Baix Complex moderada 7=Risc Baix Complex baixa

Taula 2. Matriu 2. Estàndard de qualitat dels professionals

Variable	Descripció	Codificació
Qüestionari de satisfacció dels professionals: en relació a la intervenció de l'EAV		
Respecte a la informació		
NIS	Número assignat a l'intern	
Informació clara	La informació aportada per l'EAV ha estat clara i suficient per conèixer el cas	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Informació adaptada	La informació rebuda de l'EAV ens ha ajudat a adaptar la intervenció amb l'intern	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Informació aportada	Hi ha informació rellevant que l'EAV no ha aportat?	1=Sí 2=No
Quina informació no aportada	Quina ha estat aquesta informació?	Text
Respecte a l'avaluació		
Informació ajustada	La valoració de risc efectuada per l'EAV s'ajusta a la valorada per l'equip	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Necessitats encertades	Les necessitats criminògenes detectades són encertades	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Activitats necessàries	Les activitats programades són les que necessita l'intern	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Temporització sortides	La temporització de sortides s'ajusta a la valorada per l'equip	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Respecte a la coordinació		
Aportacions	L'EAV ha tingut en compte les nostres aportacions	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Coordinació equip	La coordinació entre l'EAV i l'equip ha estat fluida	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Respecte els temps i l'espai		
Resposta ràpida	L'EAV ha donat resposta ràpida a les demandes de l'equip	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Temps adequat	Els temps de l'EAV per resoldre el cas ha estat adequat	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Informació retard	En cas d'espera, s'ha informat l'equip adequadament	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Devolució	L'EAV ha fet devolució del cas en l'entorn de reunió d'equip	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Valoració global		
Millora intervenció	La intervenció de l'EAV m'ha suposat una millora a l'hora de treballar amb l'intern	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Valoració global	La valoració global de la intervenció de l'EAV ha estat positiva	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Ampliació resposta	Observacions dels professionals	Text
En relació amb l'intern i el PIT		
Coherència valoració	El PIT de l'intern definit per l'EAV és coherent amb la valoració de risc del <i>RisCanvi</i>	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Coherència objectius	El PIT de l'intern definit per l'EAV és coherent amb els objectius contemplats	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Coherència programa	El PIT de l'intern definit per l'EAV és coherent amb els programes contemplats	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Coherència temps	El PIT de l'intern definit per l'EAV és coherent pel que fa a la temporalitat de les sortides a l'exterior	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Interès PIT	L'intern mostra interès pel contingut del seu PIT	0=No 1=Sí

Variable	Descripció	Codificació
Interès PIT motius del no	Explicació dels motius	Text
Signat PIT	L'intern ha signat el PIT	0=No 1=Sí
Motius perquè no ha signat	Explicació dels motius	Text
Còpia PIT	L'intern té còpia del seu PIT	0=No 1=Sí
Motius perquè no té còpia	Explicació dels motius	Text
Risc PIT	L'intern sap els seus factors de risc presents	0=No 1=Sí
Motius perquè no sap el risc	Explicació dels motius	Text
Objectius PIT	L'intern sap els objectius a millorar plasmats al seu PIT	0=No 1=Sí
Motius perquè no sap objectius	Explicació dels motius	Text
Programes PIT	L'intern coneix els programes que ha de fer	0=No 1=Sí
Motius perquè no coneix el programa	Explicació dels motius	Text
Pla de treball PIT	L'intern té clar el pla de treball per poder iniciar contactes a l'exterior	0=No 1=Sí
Motius perquè no coneix el Pla	Explicació dels motius	Text
Estàndard de qualitat risc-complexitat		
L'intern està en 3r grau	Si l'intern ha estat classificat de risc baix/complexitat baixa, està en 3r grau?	0=No 1=Sí
Motius pels que no ho està	Explicació dels motius	Text
L'intern està en programa bàsic	Si l'intern ha estat classificat de risc baix/complexitat moderada, ha fet o està fent el programa bàsic?	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p. bàsic	Explicació dels motius	Text
L'intern fa programa motivacional	Si l'intern ha estat classificat de risc baix/complexitat moderada ha fet o està fent el programa motivacional?	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p. motivacional	Explicació dels motius	Text
L'intern passa a p. manteniment	Si l'intern ha estat classificat de risc baix/complexitat moderada ha passat a fer el programa de manteniment?	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p. manten.	Explicació dels motius	Text
L'intern fa programa intensiu	Si l'intern ha estat classificat de risc baix/complexitat moderada ha de fer el p. intensiu	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p. intensiu	Explicació dels motius	Text
L'intern segueix itinerari estàndard	Si l'intern ha estat classificat de risc mig/complexitat baixa segueix l'itinerari estàndard	0=No 1=Sí
Motius pels que no segueix itinerari estàndard	Explicació dels motius	Text
Intern evolució positiva i permisos	Si l'Intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT, ha gaudit de permisos?	0=No 1=Sí
Motius no permisos	Explicació dels motius	Text
Intern evolució positiva i 3r grau	Si l'intern ha evolucionat positivament complint els objectius del PIT, ha assolit el 3r grau?	0=No 1=Sí
Motius no 3r grau	Explicació dels motius	Text
Intern evolució negativa	Si l'intern ha evolucionat negativament, ha estat derivat al programa bàsic?	0=No 1=Sí

Variable	Descripció	Codificació
Motius no canvi programa	Explicació dels motius	Text
L'ítern fa el programa bàsic2	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat moderada i té una condemna inferior a l'any, ha de fer el programa bàsic	0=No 1=Sí
Motius no fa el programa bàsic2	Explicació dels motius	Text
L'ítern passa a p.manteniment2	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat moderada amb condemna inferior a 1 any ha passat a fer el programa de manteniment	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.manten.2	Explicació dels motius	Text
Ítern evolució positiva i permisos2	Si l'Ítern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha gaudit de permisos	0=No 1=Sí
Motius no permisos2	Explicació dels motius	Text
Ítern evolució positiva i 3r grau2	Si l'ítern ha evolucionat positivament complint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau	0=No 1=Sí
Motius no 3r grau2	Explicació dels motius	Text
L'ítern segueix itinerari estàndard2	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat moderada amb llargues condemnes segueix l'itinerari estàndard	0=No 1=Sí
Motius pels que no segueix itinerari estàndard2	Explicació dels motius	Text
L'ítern fa programa motivacional2	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat moderada amb llargues condemnes ha fet el programa motivacional	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.motivacional2	Explicació dels motius	Text
L'ítern fa programa intensiu2	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat moderada amb llargues condemnes ha de fer el p. intensiu	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.intensiu2	Explicació dels motius	Text
L'ítern passa a p.manteniment3	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat moderada amb llargues condemnes ha passat a fer el programa de manteniment	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.manten.3	Explicació dels motius	Text
Ítern evolució positiva i permisos3	Si l'Ítern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha gaudit de permisos	0=No 1=Sí
Motius no permisos3	Explicació dels motius	Text
Ítern evolució positiva i 3r grau3	Si l'ítern ha evolucionat positivament complint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau	0=No 1=Sí
Motius no 3r grau3	Explicació dels motius	Text
L'ítern segueix itinerari estàndard3	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat alta segueix l'itinerari estàndard	0=No 1=Sí
Motius pels que no segueix itinerari estàndard3	Explicació dels motius	Text
L'ítern fa programa motivacional3	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat alta ha fet el programa motivacional	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.motivacional3	Explicació dels motius	Text
L'ítern fa programa intensiu3	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat alta ha de fer el p. intensiu	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.intensiu3	Explicació dels motius	Text
L'ítern passa a p.manteniment4	Si l'ítern ha estat classificat de risc mig/ complexitat alta ha passat a fer el programa de manteniment	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.manten.4	Explicació dels motius	Text

Variable	Descripció	Codificació
Intern evolució positiva i permisos4	Si l'Intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha gaudit de permisos	0=No 1=Sí
Motius no permisos4	Explicació dels motius	Text
Intern evolució positiva i 3r grau4	Si l'Intern ha evolucionat positivament complint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau	0=No 1=Sí
Motius no 3r grau4	Explicació dels motius	Text
L'Intern segueix itinerari estàndard4	Si l'Intern ha estat classificat de risc alt/ complexitat alta segueix l'itinerari estàndard	0=No 1=Sí
Motius pels que no segueix itinerari estàndard43	Explicació dels motius	Text
L'Intern fa programa motivacional4	Si l'Intern ha estat classificat de risc alt/ complexitat alta ha fet el programa motivacional	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.motivacional4	Explicació dels motius	Text
L'Intern fa programa intensiu4	Si l'Intern ha estat classificat de risc alt/ complexitat alta ha de fer el p. intensiu	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.intensiu4	Explicació dels motius	Text
L'Intern passa a p.manteniment5	Si l'Intern ha estat classificat de risc alt/ complexitat alta ha passat a fer el programa de manteniment	0=No 1=Sí
Motius pels que no fa p.manten.5	Explicació dels motius	Text
Intern evolució positiva i permisos5	Si l'Intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha gaudit de permisos	0=No 1=Sí
Motius no permisos5	Explicació dels motius	Text
Intern evolució positiva i 3r grau5	Si l'Intern ha evolucionat positivament complint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau	0=No 1=Sí
Motius no 3r grau5	Explicació dels motius	Text
Centre Directiu accepta proposta	Respecte a les propostes de permís el centre directiu accepta la proposta	0=No 1=Sí
Motius de no acceptació	Explicació dels motius	Text
JVC accepta proposat	Respecte a les propostes de permís el JVC accepta la proposta	0=No 1=Sí
Motius de no acceptació	Explicació dels motius	Text
Centre Directiu accepta proposta2	Respecte a les propostes de progressió a 3r grau el centre directiu accepta la proposta	0=No 1=Sí
Motius de no acceptació2	Explicació dels motius	Text
JVC accepta proposat2	Respecte a les propostes de progressió a 3r grau accepta la proposta	0=No 1=Sí
Motius de no acceptació2	Explicació dels motius	Text
Valoració EAV risc i complexitat	Valoració individual feta per l'EAV de cada intern en funció del risc i la complexitat i que marca l'itinerari	1=Risc Alt-Complexitat Alta 2=Risc Mig-Complexitat Alta 3=Risc Mig-Complex Mod >1 any 4=Risc Mig-Complex Mod <1 any 5=Risc Mig Complex baixa 6=Risc Baix Complex moderada 7=Risc Baix Complex baixa

Taula 3. Matriu 3. Qüestionaris de satisfacció dels interns

Variable	Descripció	Codificació
Respecte del PIT (Programa Individual de Tractament)		
NIS	Número assignat a l'intern	
Valoració EAV risc i complexitat	Valoració individual feta per l'EAV de cada intern en funció del risc i la complexitat i que marca l'itinerari	1=Risc Alt-Complexitat Alta 2=Risc Mig-Complexitat Alta 3=Risc Mig-Complex Mod >1 any 4=Risc Mig-Complex Mod <1 any 5=Risc Mig Complex baixa 6=Risc Baix Complex moderada 7=Risc Baix Complex baixa
Objectius PIT	L'equip m'ha explicat els objectius del meu PIT	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Activitats PIT	L'equip m'ha explicat les activitats i periodicitats marcades en el meu PIT	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Opinió PIT	L'equip ha tingut present la meua opinió per elaborar el meu PIT	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Informació PIT	La informació aportada per l'equip ha estat clara i suficient	Numèrica. 1=gens d'acord; 5=molt d'acord
Acord PIT	Estic d'acord amb el meu PIT	0=No 1=Sí
Motius del desacord	Motius pels que no estic d'acord	Text
Observacions	Ampliació de respostes	Text
Respecte el programa		
Qualificació itinerari	Com qualificaria el procés del seu itinerari tractamental?	1=Molt dolent 2=Dolent 3=Regular 4=Bo 5=Molt bo
Motius acceptació activitats	Per què va decidir fer les activitats que li ha proposat l'equip?	Text
Informació presa decisions	Va tenir la informació necessària per prendre aquesta decisió?	1=Cap 2=Poca 3=Regular 4=Bastant 5=Totalment
Coneix objectius intervenció?	Coneix els objectius d'aquesta intervenció?	0=No 1=Sí
Quins creu que són	Quins creu que són?	Text
Satisfacció atenció professional	S'ha sentit còmode amb l'atenció rebuda per part dels professionals?	1=Gens 2=Poc 3=Normal 4=Bastant 5=Molt
Percepció opinió	Pensa que s'ha tingut en compte la seva opinió en les diferents actuacions i decisions que han tingut a veure amb el programa?	1=Molt poc 2=Poc 3=Normal 4=Quasi sempre 5=Sempre
Suficiència intervenció	Li han semblat suficients les sessions individuals i/o grupals que ha rebut?	1= Molt poques 2=Poques 3=Adequades 4=Moltes 5=Excessives

Variable	Descripció	Codificació
Adequació expectatives	Creu que la formació o continguts del programa han respost al que esperava	1=Mai 2=Quasi mai 3=Normal 4=Quasi sempre 5=Sempre
Informació facilitada	Li han facilitat la informació necessària o ha rebut resposta a les seves demandes	1=Mai 2=Quasi mai 3=Normal 4=Quasi sempre 5=Sempre
Satisfacció expectatives	Pensa que s'han satisfet les seves expectatives respecte al programa?	1=Gens 2=Poc 3=Normal 4=Bastant 5=Molt
Percepció respecte opinió	Pensa que s'han respectat les seves opinions?	1=Mai 2=Quasi mai 3=Normal 4=Quasi sempre 5=Sempre
Assoliment objectius	Creu que s'ha assolit els objectius a què es va comprometre abans de començar el programa?	1=Gens 2=Poc 3=Normal 4=Bastant 5=Molt
Eficàcia ajuda	Li han ajudat els serveis que ha rebut a fer front de manera més eficaç als seus problemes?	1=Gens 2=Poc 3=Normal 4=Bastant 5=Molt
Satisfacció programa	Si hagués de buscar ajuda un altre cop, tornaria a fer el nostre programa?	1=Clarament no 2=Pot ser no 3=Pot ser sí 4=Clarament sí
Actitud i participació	Creu que s'han complert les normes d'actitud i participació en les activitats realitzades?	1=Mai 2=Quasi mai 3=Normal 4=Quasi sempre 5=Sempre
Equip de Tractament	I per part de l'equip de tractament? (confidencialitat, respecte, voluntarietat, sinceritat, etc.)	1=Mai 2=Quasi mai 3=Normal 4=Quasi sempre 5=Sempre
Suggeriments	Té algun suggeriment a fer per millorar l'execució del programa en edicions futures?	Text
Recomanació	Si un amic necessités una ajuda similar, li recomanaria el programa?	1=Gens 2=Poc 3=Normal 4=Bastant 5=Molt
Valoració equip de tractament	Quina és la valoració global de l'equip de tractament?	1= Molt dolenta 2=Dolenta 3=Regular 4=Bona 5=Molt bona
Observacions	Comentaris	Text

Taula 4. Matriu 4. Àrees curriculars del PIT(Programa Individual de Tractament)

Variable	Codificació 1r PIT	Codificació 2n PIT
Àrea penal-Criminològica		
Reconèixer l'autoria del delictes	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Assumir la responsabilitat plena de l'acció delictiva (sense justificacions, minimitzacions...)	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reconèixer i assumir les conseqüències derivades del delictes	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Satisfereix la responsabilitat civil	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Realitzar accions de reparació a la víctima	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Mantenir vigent la documentació acreditativa de la identitat i els permisos que s'escaiguin (residència, treball, conduir...)	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Àrea Institucional		
Reduir el nombre d'expedients disciplinaris	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o mantenir una estabilització conductual	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar l'adaptació a la normativa reglamental	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar la relació amb els professionals de la institució	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar la relació amb el grup d'iguals	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Augmentar el nombre de fets positius	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Participar en activitats del centre no previstes al seu PIT	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Àrea Formativa		
Alfabetització	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir aprenentatges propis de la formació reglada obligatòria	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir aprenentatges propis de la formació reglada no obligatòria	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Ampliar la formació amb estudis complementaris (no reglats)	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit

Variable	Codificació 1r PIT	Codificació 2n PIT
Adquirir o potenciar competències en TIC	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o millorar els coneixements de llengua castellana	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o millorar els coneixements de llengua catalana	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o millorar els coneixements de llengües estrangeres	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Àrea Ocupacional i Laboral		
Adquirir o millorar la formació ocupacional	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Iniciar hàbits laborals	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Consolidar hàbits laborals	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Mantenir hàbits laborals	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir especialització laboral	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar eines per a la recerca de feina	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Mantenir una actitud proactiva en la recerca de feina	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Àrea Personal		
Conèixer i analitzar els antecedents, conseqüències i mantenidors de la conducta delictiva	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir o eliminar els mecanismes de defensa	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir o eliminar distorsions cognitives	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir o eliminar creences o actituds discriminatòries (xenòfobes, sexistes, classistes...)	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Ajustar l'atribució (externa o interna) de la responsabilitat	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar la capacitat de judici crític i/o autocrític	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit

Variable	Codificació 1r PIT	Codificació 2n PIT
Adquirir o potenciar la capacitat de planificació i/o de presa de decisions	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar estratègies de resolució de conflictes	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Potenciar la capacitat intel·lectual	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Desenvolupar o potenciar el pensament flexible i/o creatiu	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Ajustar les expectatives de futur	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Competències emocionals		
Adquirir o potenciar la capacitat de consciència emocional (inclou prendre consciència de les pròpies emocions; posar-les nom; percebre les emocions dels altres i experimentar empatia).	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar la capacitat de regular les emocions de manera adequada (inclou expressar les emocions de manera adequada; autocontrol de l'ira i la impulsivitat; tolerància a la frustració; demora del reforç; habilitats d'afrontament; capacitat de generar emocions positives)	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar la capacitat d'autonomia emocional (inclou autoestima; automotivació; actitud positiva; responsabilitat; autoeficàcia emocional; anàlisi crítica de normes socials; i resiliència).	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar les habilitats de vida i benestar (inclou capacitat per fixar objectius; per prendre decisions; per demanar ajuda; capacitat de ciutadania activa, cívica, responsable, crítica i compromesa; i de benestar subjectiu)	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Augmentar el nivell de motivació (general o específic per a una tasca)	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar estratègies de gestió de l'estrès	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir el nivell d'ansietat	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar l'estat d'ànim	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Competències socials		
Adquirir o potenciar les competències socials bàsiques	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar un estil de comunicació assertiu	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar les relacions amb les figures d'autoritat	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar valors pro socials	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit

Variable	Codificació 1r PIT	Codificació 2n PIT
Adquirir o millorar el nivell de coneixements sobre les relacions afectives	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Competències per un estil de vida saludable		
Adquirir o potenciar hàbits de cura i higiene personal	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o potenciar la pràctica de l'esport	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar la forma física	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Adquirir o millorar el nivell de coneixements sobre la sexualitat humana	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar la gestió de l'oci i el temps lliure	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Abordatge de necessitats específiques		
Millorar aspectes de personalitat (especificar quins)	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir o eliminar les fantasies sexuals desviades	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Controlar la conducta sexual desviada	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir l'impuls sexual mitjançant pauta farmacològica	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Controlar la conducta violenta	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir o eliminar conductes de risc en la conducció de vehicles	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reconèixer el consum de drogues i/o alcohol problemàtic	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Aconseguir l'abstinència en el consum de drogues o alcohol	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Mantenir l'abstinència en el consum de drogues o alcohol	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Aconseguir un consum responsable d'alcohol	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Mantenir un consum responsable d'alcohol	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Conèixer i preveure indicadors de risc de recaiguda en el consum de drogues o alcohol o d'altres conductes addictives	0=No 1=Si	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit

Variable	Codificació 1r PIT	Codificació 2n PIT
Conèixer i preveure indicadors de risc de reincidència delictiva	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Reduir o eliminar creences, actituds i conductes auto lesives	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Mantenir una actitud pro activa en el tractament o seguiment de la seva malaltia orgànica o psiquiàtrica en col·laboració amb els serveis mèdics	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Àrea Sòcio-Familiar		
Recuperar vincles familiars	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Millorar les relacions familiars	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Assumir les responsabilitats familiars	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Desvincular-se de referents familiars o socials problemàtics	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Establir referents pro socials significatius a l'exterior	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Afavorir un entorn de convivència saludable a l'exterior (vivenda, barri, nucli familiar...)	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Vincular-se als recursos socials i/o comunitaris del seu entorn	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit
Afavorir la integració social dels estrangers des de la perspectiva multicultural	0=No 1=Sí	0=No assolit 1=Assolit parcialment 2=Assolit

Taula 5. Matriu 5. PMOC (Programa Motivacional d'Orientació Curricular)

Variable	Valoració	Puntuació de 0 a 3 (0=Gens; 3=Molt)	
		1r. trimestre	2n trimestre
1.	Assistència		
	Rendiment		
	Actitud		
2.	Assistència		
	Rendiment		
	Actitud		
3.	Assistència		
	Rendiment		
	Actitud		

Variable	Valoració	Puntuació de 0 a 3 (0=Gens; 3=Molt)
4.	Assistència	
	Rendiment	
	Actitud	

Nota (*) Per veure el desenvolupament curricular a partir del qual es fan tots el programes d'intervenció llegir "*El model de rehabilitació a les presons catalanes*" consultable en web:
http://justicia.gencat.cat/web/.content/enllacos/pdf/model_rehabilitacio_presons_catalanes.pdfpenitenciari català

2.3.4. Anàlisi de les dades

Les tècniques i proves d'anàlisi estadística utilitzades han estat: freqüències, taules de contingència amb els tests khi-quadrat de *Pearson* (χ^2) i *Phi i V de Cramer*, la prova t de *Student* per mesurar la diferència de les mitjanes i l'anàlisi de la variància per a mostres independents (ANOVA). S'han fet també anàlisis qualitius a partir d'estudis de casos. S'han dissenyat qüestionaris *ad hoc* per recollir dades específiques prèvies i post intervenció dels participants en el *grup programa*. També s'han dissenyat enquestes de satisfacció per als interns i per als professionals de tractament, per tal d'avaluar la valoració de la intervenció específica que du a terme l'EAV.

2.3.5. Equip de treball

El formen l'equip d'avaluació de violències del Centre Penitenciari Quatre Camins i l'equip d'investigació del CEJFE, amb la supervisió de l'equip directiu del CP i del centre directiu de la DGSP (Direcció General de Serveis Penitenciaris)

Correspon a l'equip EAV (Equip d'Avaluació de la Violència) del CPQC la direcció tècnica del projecte, atès el seu grau d'expertesa. A part d'això es concreten com a responsabilitats seves:

- 1.- La recollida de dades primàries dels participants *grup programa*.
- 2.- La recollida de dades primàries dels participants del *grup control*.
- 3.- La valoració del funcionament dels circuits i processos marcats en el *Programa d'Avaluació de la conducta violenta*, document base a partir del qual s'ha posat en marxa el projecte.

4.- La correcció i elaboració dels canvis en els diferents redactats dels capítols de la recerca.

5.- La participació en la discussió de resultats, elaboració de conclusions i propostes de millora.

Correspon al CEJFE la coordinació tècnica de la recerca, el seguiment i organització de totes les passes del procés, atès la complexa metodologia de treball, basada en la investigació/acció. A part d'això, es concreta com a responsabilitats seves:

1.- La recollida de dades secundàries dels participants del *grup control* (SIPC).

2.- La recollida de dades secundàries dels participants del *grup programa* (SIPC).

3.- El traspàs a la base de dades de totes les dades primàries recollides pels equips EAV.

4.- L'explotació de resultats i traspàs pel seu anàlisi a l'equip CPQC.

5.- La redacció inicial dels capítols de la recerca.

6.- El seguiment del calendari de treball, recordatori de les tasques a fer i compliment de terminis en el desenvolupament de les tasques.

7.- L'assessorament al CPQC respecte de l'adequació dels indicadors de registre per a l'avaluació de processos als objectius, metodologia i forma de contrastació de resultats.

Correspon a l'equip directiu del CPQC i el centre directiu de la DGSP:

1.- La validació de tots els processos duts a terme al llarg de la recerca.

2.- La facilitació de la presa de decisions en aquells aspectes necessaris pel correcte funcionament del projecte d'avaluació.

3.- La facilitació dels recursos necessaris per dur a terme el treball de recerca.

4.- La participació en la discussió de resultats, elaboració de conclusions i propostes de millora.

2.2.5. Calendari de la recerca

Tasques 2016 / 2017 i 2018 (per mesos)	any 2016	1-2 2017	3-4 2017	5-6 2017	7-8 2017	9-10 2017	11-12 2017	1-2 2018	3-4 2018	5-6 2018
Concreció i disseny de la recerca	X									
Reajustament materials i registres avaluatius	X	X								
Pilotatge registres i adaptació definitiva		X								
Recollida de dades <i>grup control</i>		X	X							
Recollida de dades <i>grup programa</i>		X	X	X	X					
Recollida de dades primàries programa		X	X	X	X					
Depuració de dades i explotació estadística						X				
Recollida fonts complementàries informació					X	X				
Anàlisi i discussió de resultats						X	X			
Elaboració d'informe provisional 1 part						X	X	X		
Presentació resultats i conclusions 1 part									X	
Recollida de dades de seguiment 6 m.				X	X	X	X	X	X	
Recollida de dades professionals procés			X	X	X	X				
Avaluació de processos 2 part									X	
Elaboració d'informe definitiu										X
Presentació resultats i conclusions 2 part	primer semestre 2019									
Seguiment reincidència /comportament	segon semestre 2019									

3. Resultats

Aquest capítol descriu les característiques dels interns atesos al Centre Penitenciari Quatre Camins (CPQC, a partir d'ara) que han format part d'aquest estudi. Com ja hem explicat, aquests interns presenten unes peculiaritats concretes respecte al delictes que han comès (de naturalesa violenta), o respecte del seu comportament dins del CPQC (marcat també per l'ús de la violència). Aquest capítol descriu les dades més rellevants i diferenciadores d'aquestes persones, si bé en l'annex 3 es recullen les taules detallades amb tots els resultats obtinguts.

Hem dividit el capítol en 3 apartats:

En el primer apartat, es comenten les característiques generals del total de la mostra (121 interns),

En el segon apartat es comparen les característiques dels interns de la mostra amb el conjunt de la població penitenciària general, per conèixer quines són les diferències que presenten. Les dades de la població penitenciària s'extreuen de la darrera recerca sobre la taxa de reincidència penitenciària que va dur a terme l'equip de recerca del CEJFE⁴.

Finalment en el tercer apartat es comparen les diferències entre els interns de la mostra que formen part del *grup programa* (n= 76 interns) i del *grup control* (n=45 interns), amb l'objectiu de saber si els dos grups presenten característiques similars o bé no són dos grups comparables. Recordem que el *grup control* el formen els interns del CPQC que van fer programes especialitzats de tractament de la violència el 2015, just abans de començar a treballar amb el nou projecte d'avaluació inicial de la violència. I el *grup programa* el formen els interns d'aquest Centre que han seguit els nous processos d'avaluació, derivació i tractament implementats a partir de 2016. Són els resultats d'aquesta nova metodologia de treball els que ara s'avaluen.

⁴ VVAA (2015). *Taxa de reincidència penitenciària 2014*. CEJFE. Document publicat en web: http://cejfe.gencat.cat/web/contenut/home/recerca/catalog/crono/2015/taxa_reincidencia_2014/taxa_reincidencia_2014_cat.pdf

Hem agrupat les variables que expliquen les característiques dels participants en 2 àmbits: 1) dades personals, sociofamiliars, penals i penitenciàries recollides al SIPC i 2) variables de l'eina *RisCanvi*.

3.1. Resultats descriptius de tot el conjunt de participants

3.1.1. Variables personals, sociofamiliars, penals i penitenciàries

La mitjana d'edat dels participants de l'estudi en el moment del seu ingrés per complir condemna per la *pena base* és de 35,9 anys. Tenien 33,1 anys de mitjana quan van cometre el delicte i 31,5 anys quan van ingressar per primer cop a la presó. El 78,7% tenen fills. Set de cada deu interns són espanyols (69,4%). Entre els estrangers, l'àrea geogràfica de procedència amb més representació són els llatinoamericans (17'4%). Dels 37 que són estrangers 11 tenen expedient d'expulsió per trobar-se en una situació administrativa irregular al territori espanyol.

Respecte a les variables penals, el 60% dels interns que formen part d'aquest estudi no han tingut ingressos anteriors a la presó, són primaris penitenciaris. El delicte principal pel qual compleixen condemna pertany al grup de delictes, en genèric, *contra les persones* (46,3%), el segon grup més nombrós (25,6%) el conformen els delictes de *violència de gènere* i el tercer grup amb un 19,8% els delictes *contra la llibertat sexual*. El 91,7% dels delictes comesos són violents (impliquen d'una manera o d'altra danys contra les persones). El 40,8% dels interns tenen una condemna de més de 6 anys, un 25,8% de 3 a 6 anys i el 33,3% menys de 3 anys. La mitjana de temps de condemna és de 2.569 dies (7,0 anys). El 93'4% té complementàriament a la pena de privació de llibertat que satisfer *responsabilitat civil*. En el primer moment de mesura d'aquest estudi abans de fer el programa de tractament (moment 1) el percentatge de responsabilitat civil assumida arriba al 46% del total de l'import. El 65% tenen en contra seva una ordre de protecció a la víctima.

Respecte a les variables penitenciàries, un 44,6% dels interns de la mostra han complert presó com a preventius. La seva primera classificació va ser

majoritàriament el segon grau penitenciari, també conegut com a règim ordinari (77,7%). A un 20,7% ja se'ls classificarà inicialment en tercer grau o règim obert i a un 1,7% en primer grau (règim tancat).

En el moment 1 de l'estudi, el 72,7% dels participants es trobaven en segon grau. Majoritàriament els interns no feien sortides programades acompanyats de professionals (95% dels casos) ni tenien permisos ordinaris els caps de setmana (91,7%). En el 70,6% no constaven incidents en el seu expedient penitenciari.

Un 60,2% de persones de la mostra no han tingut fins el moment 3 de l'estudi expedients disciplinaris, mentre que un 15,3% n'ha tingut un i el 24,6% més d'un.

En un 9,9% dels casos hi ha hagut alguna regressió de grau en algun moment de la condemna estudiada. Aquesta regressió ha estat cap a primer grau en el 5,8% dels casos i cap a segon grau en el 4,1% dels casos. Pel que fa al percentatge de valoracions motivacionals negatives (total de valoracions C i D respecte del total de valoracions del SAM –Sistema d'Avaluació Motivacional-) al moment 1 d'avaluació és de 41,6%, al moment 2 de 17,1% i al moment 3 de 25,1%⁵.

3.1.2. Variables de l'eina *RisCanvi*

Del conjunt de resultats que presentem en l'annex 3 destaquem que el 14,4% dels condemnats presentaven intoxicació en el moment de cometre el delictes o bé per consum d'alcohol o per substàncies psicotròpiques.

Un 44,8% tenen història de violència prèvia i un 7,5% van iniciar la activitat delictiva abans dels 17 anys. La majoria va iniciar la carrera delictiva en la franja compresa entre els 17 i els 30 anys (54,7%) i un 37,7% ho van fer a partir dels 30 anys.

⁵Si la valoració sumada de C i D supera el 50% vol dir que preval la valoració negativa. Si està per sota, vol dir que preval la positiva, el resultat de sumar les valoracions A i B. Aquestes valoracions s'obtenen mitjançant la suma de crèdits obtinguts trimestralment per l'assumpció de fites de comportament i de resultats en el seu PIT (programa individualitzat de tractament). Com més augmenta el nombre de crèdits, més s'apropa a l'obtenció de nivells positius de valoració.

El 75% no ha tingut conflictes amb altres interns dins del centre penitenciari. El 34,3% ha tingut registrat algun incompliment de mesures en la supervisió de la condemna actual. Del total de la mostra, en el 99,1% de casos no consten evasions o fugues ni trencament de permisos.

Quant al nivell educatiu un 76,2% dels casos presenten un nivell educatiu baix, un 16,2% mig i un 7,6% alt.

En allò relatiu a l'àmbit familiar, un 21,4% de persones de la mostra tenen famílies amb antecedents delictius, un 35% ha tingut una criança problemàtica amb la família d'origen i el 11,5% té manca de suport familiar. El 40,2% tenen càrregues familiars actualment. Un 10% presenten manca de recursos econòmics i un 14,6% absència de plans de futur.

Un 7,2% presenten el factor de risc d'haver estat en bandes. Un 5,2% formava part d'un grup social de risc. Quant al consum de substàncies en l'últim any, un 12,6% ha presentat abús o dependència de drogues i un 23,7% ha consumit alcohol de forma abusiva o amb dependència.

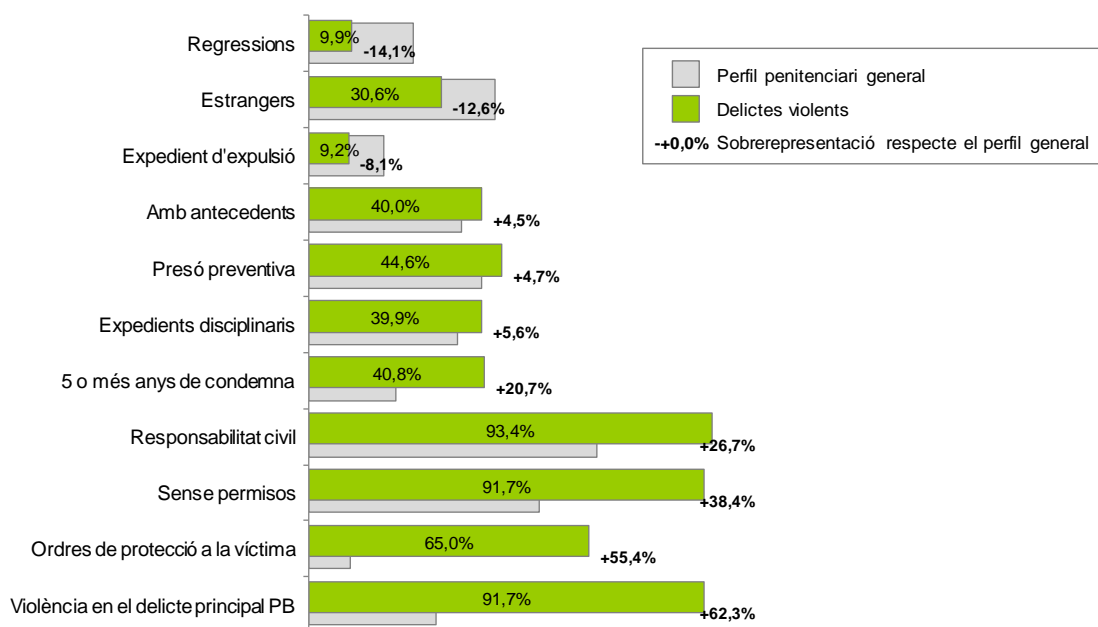
En els aspectes més individuals, un 5% consta que té un trastorn mental sever associat i un 17,7% un trastorn de personalitat. La majoria de participants tenen un quocient intel·lectual superior a 85 (91,8%). El 84,1% dels interns presenten com a trets individuals de risc *temeritat*, el 54,1% mostra *irresponsabilitat*, és a dir una disposició a no complir amb les seves obligacions o compromisos cap als altres; el 41,8% presenta *trets d'impulsivitat i inestabilitat emocional*. L'*hostilitat* està present en un 28,9% dels casos.

Es considera que la resposta al tractament és limitada en un 91,2% dels casos. Presenten un grau d'afrontament a l'estrès pobre el 33,8% dels interns. El 17,1% té conductes autolesives. El 29,9% dels interns presenten actituds qualificades de procriminals o valors antisocials. El 28,2% dels interns presenten un comportament sexual promiscu.

3.2. Comparació entre la mostra de CPQC i tota la població penitenciària

L'objectiu d'aquest punt és comparar les característiques generals de la població penitenciària amb les de la mostra de l'estudi actual, perquè el lector es pugui fer una idea aproximada de les diferències entre els dos grups. Les diferències queden recollides en els 3 gràfics següents.

Gràfic 4. Diferències entre les variables SIPC

Les principals diferències les trobem explicades per la pròpia selecció del tipus de delictes comès per les persones que componen el grup d'estudi, ja que un dels criteris de selecció és la violència en el delictes principal. En la població penitenciària ordinària suposen el 29,4% del total de delictes, mentre que en la mostra del CPQC superen el 91%. Lògicament, hi ha moltes més ordres de protecció a la víctima dictades contra els infractors objecte d'aquesta recerca, així com responsabilitats civils complementàries a la pena de presó. Destaca també el nombre de persones d'aquest grup que no tenen permisos, tot i que cal ser prudents en la comparació atès que, per a la població penitenciària en general, en l'estudi de reincidència penitenciària el moment de recollida era el moment de desinternament i en l'estudi actual és, o bé al començament del

compliment de la condemna o pocs mesos després, per tant la situació pot canviar. Aquesta mateixa consideració cal tenir-la en compte en el còmput de regressions.

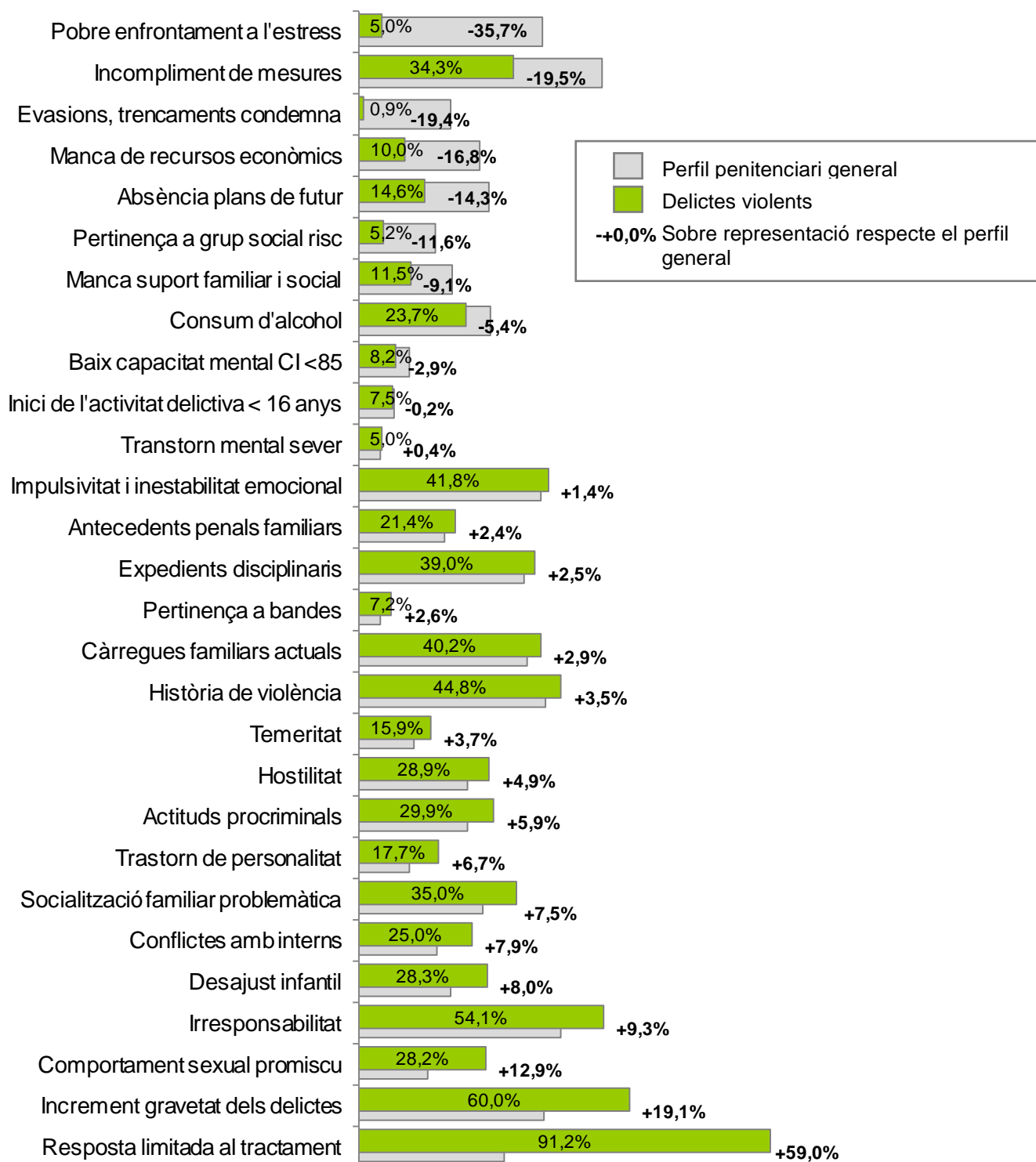
Per acabar, destaquem el temps de condemna, relacionat directament també amb el tipus de delicte comès i per consegüent més elevat en el grup d'estudi del CPQC que en la població penitenciària en general.

Si ens fixem en el gràfic següent, que recull les diferències en les variables del *RisCanvi*, veurem que el grup d'estudi del CPQC, en comparació amb la població penitenciària ordinària, presenta una proporció més elevada de persones en la majoria de factors de risc relacionats amb les variables individuals, és a dir, amb més necessitats de treball individualitzat i major complexitat en l'abordatge del tractament, per la seva manca de resposta positiva.

També es dona aquesta major proporció de persones en la majoria de factors de risc relacionats amb comportaments criminològics (gravetat dels delictes, comportaments sexuals de risc, actituds procriminals o valors antisocials). Destaca com a variable més clarament diferenciadora dels dos grups la *resposta limitada al tractament*, factor de risc molt més elevat en percentatge en els casos de la mostra del CPQC.

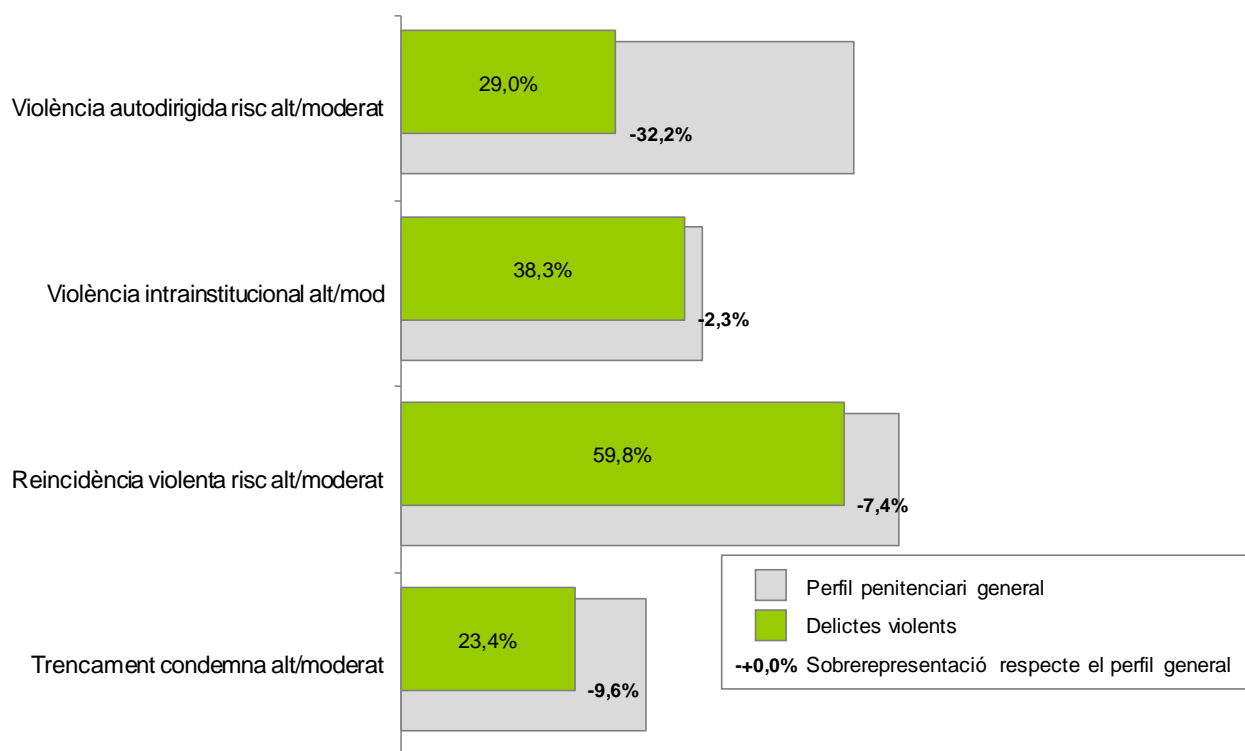
En canvi, les persones de l'estudi del CPQC es troben en un percentatge més baix al que presenta la població ordinària en les variables de risc de caràcter social, com la manca de recursos econòmics o la manca de suport familiar i social. Com a col·lectiu, tenen menys risc que la població penitenciària ordinària en incomplir mesures regimental o l'enfrontament a situacions d'estrès.

Gràfic 5. Diferències en les variables de *RisCanvi*

Si ens fixem en el pronòstic de risc en els 4 tipus de mesura del *RisCanvi* observem que hi ha més percentatge de casos amb risc alt o moderat en la població penitenciària ordinària que en el CPQC.

Gràfic 6. Pronòstic de risc alt o moderat de cometre noves violències

La població seleccionada violenta del CPQC presenta menys risc de cometre noves situacions de violència i reincidència que la resta de la població penitenciària ordinària en la predicció del risc que fa el *RisCanvi*.

3.3. Diferències entre el *grup control* i el *grup programa*

Un dels objectius principals de la recerca és veure si existeixen diferències entre el *grup control*, grup d'interns que no van ser valorats per l'EAV (Equip d'Avaluació de la Violència) i el *grup programa*, conjunt de persones que sí que han estat classificades per aquest equip a partir de l'any 2016. Saber si les característiques que acabem de descriure són similars entre els dos grups és clau per conèixer si són comparables i, per tant, poder atribuir les diferències posteriors en els resultats al nou model de treball penitenciari implementat a CPQC.

En la taula 6 es recullen les variables que, de tot el conjunt de variables estudiades (un total de 104), han resultat estadísticament diferents en els 2 grups.

Taula 6. Diferències significatives de sobre representació entre el *grup control* i el *grup programa*

Variables categòriques	Sobre representació de la variable	
	<i>Grup control</i> (any 2015)	<i>Grup programa</i> (anys 16 i 17)
Tipus delictes comesos	Agressions sexuals (37,8%)	Altres no violents (13,2%)
Delicte no violent	No (0,0%)	Sí (13,2%)
Responsabilitat Civil	Sí (100,0%)	No (11,3%)
Preventiu	Sí (60,0%)	Sí (35,5%)
Classificació inicial	3r grau (4,4%)	3r grau (30,3%)
Permisos ordinaris	Sí, abans fi programa (0,0%)	Sí, abans fi programa (13,2%)
Incidents	Sí (2,3%)	Sí (44,7%)
Temps de condemna	10,3 anys	5,1 anys
<i>RisCanvi</i>		
Expedients disciplinaris	Sí (53,8%)	Sí (30,3%)
Càrregues familiars actuals	Sí (24,3%)	Sí (49,2%)
Comportament sexual promiscu	Sí (47,5%)	Sí (15,9%)
Baix Coeficient Intel·lectual	Fins a 85 (0,0%)	Fins a 85 (13,1%)
Irresponsabilitat	Sí (72,0%)	Sí (44,9%)
Reincidència violenta	Baix (24,4%)	Baix (50,0%)

3.3.1. Diferències en les variables personals, penals i penitenciàries

No hi ha diferències entre ambdós grups en les variables relacionades amb l'àrea personal i sociofamiliar.

Respecte a l'àrea penal, les diferències més importants que hem trobat són:

a) el tipus de delicte principal: hi ha més condemnats en el *grup control* per delictes *contra la llibertat sexual* que en el *grup programa* (37,8%front el 9,2%, respectivament); i hi ha interns amb delictes no violents com a pena principal en la *causa base* en el *grup programa*, la qual cosa no passa en el *grup control*. Aquestes diferències s'expliquen pel criteri de selecció dels casos avaluats en el nou programa. Molts dels que es proposen passar a 3r grau sense fer el programa de tractament específic corresponen al grup de delictes contra la llibertat sexual. Com ja hem comentat en el capítol anterior, per seleccionar la

mostra del *grup programa* hi ha l'opció d'incorporar persones que tenen un comportament disruptiu dins dels mòduls i que tenen un historial de violència, encara que el delictes base no sigui violent.

b) el temps de condemna: la mitjana del *grup control* és molt més alta que la del *grup programa* (3.775,2 dies contra 1.871,1, o l'equivalent en anys, 10,3 anys contra 5,1). Part de l'explicació la trobem en el criteri de selecció anterior que incorpora persones amb condemnes per delictes no violents i que tenen també imposades penes més curtes. Una altra part de l'explicació té a veure amb els canvis del Codi penal que han inclòs compliment de penes privatives de llibertat a un conjunt important de delictes de *violència de gènere* que abans de la reforma penal no entraven a presó i que ara compleixen penes curtes inferiors als 3 anys.

Aquest efecte del canvi en els criteris de selecció dels dos grups pensem que pot explicar les diferències en la resta de variables de l'àrea penal, com la responsabilitat civil (RC) o l'entrada a presó com a preventiu: un percentatge més alt d'interns del *grup control* ha de pagar la RC i entra a presó com a preventiu.

Respecte a l'àrea penitenciària, trobem també diferències en algunes variables: hi ha més casos d'*incidents* en el *grup programa* i d'expedients disciplinaris en el *grup control*. Respecte als *permisos*, n'apareixen més en el *grup programa*, si bé que la diferència no es troba en el perfil dels subjectes sinó en el canvi de política del CPQC que n'agilitza el seu gaudiment en els casos que així ho aconsellin, i per tant trobem que en el *grup programa* en gaudeixen abans que en el *grup control*.

Respecte a les puntuacions que es recullen en el SAM (Sistema d'Avaluació Motivacional) i que aproximen, ni que sigui de manera indirecta, al grau d'acompliment del PIT (programa individual de treball) de cada intern, el *grup programa* presenta uns percentatges superiors de valoracions negatives respecte el *grup control* en 2 dels 3 moments de mesura (total de valoracions C i D del SAM). En el moment 1 (46,7% contra 32,7%) i en el moment 2 (25,3% contra 6,3%) amb diferències que són significatives. No passa el mateix en el

moment 3 on les diferències ja són irrellevants estadísticament (27,5% contra 17,9%). Si ens fixem en l'evolució dels percentatges, s'observa que el *grup programa* els ha anat millorant en cada mesura i el *grup control* presenta un comportament més oscil·lant. Les diferències tornen a explicar-se per la pròpia selecció de la mostra: el *grup programa* classifica una quarta part dels interns en tercer grau (25,8%), que per lògica són els més preservats o amb menys factors de risc, com veurem posteriorment. Aquests interns ja no participen de l'avaluació del SAM, com si passava en el *grup control*. És lògic trobar, doncs, que en les primeres mesures el *grup programa* presenti pitjor resultats pel que fa al SAM perquè també són els que tenen més necessitats. D'altra banda, en el moment 3 ja s'han igualat els resultats i sempre han anat millorant, la qual cosa també apuntaria que especialitzar la intervenció cap aquell grup que més ho necessita, millora els resultats.

3.3.2. Diferències *RisCanvi*

En les variables de *RisCanvi*, les diferències significatives es troben en l'àrea individual i són: a) el *grup control* té un major percentatge d'interns amb un comportament sexual promiscu (47,5% enfront el 15,9% del *grup programa*); b) en aquest *grup control* no hi ha cap persona amb un quocient intel·lectual per sota de 85, mentre que n'hi ha un 13,1% en el *grup programa*. c) el 72% dels interns del *grup control* presenten el factor de risc *irresponsabilitat*, front el 44,9% del *grup programa*.

Finalment, es troben diferències entre els 2 grups pel que fa al pronòstic de reincidència violenta: en el moment 1 presenten diferències significatives en el nivell de risc moderat (trobem el 58,5% del *grup control* front el 39,4% del *grup programa* en aquest nivell de risc); i també en el nivell baix (amb un 24,4% de persones del *grup control* i un 50% del *grup programa*).

Com a principals conclusions d'aquest capítol destacaríem que la població estudiada és força diferent de la població general penitenciària. La població estudiada recordem són les persones que han comès un delictes violent com a delictes principals pel qual compleixen condemna o persones que, sense haver

comès un delict violent, el seu comportament disruptiu dins del centre i el seu historial de violència en fa valorar la conveniència de fer el programa de tractament especialitzat per part de l'EAV.

El *grup programa* i el *grup control* tenen dos perfils perfectament comparables. Del total de 104 variables comparades, n'hi ha només 15 que presentin diferències significatives entre els dos grups. La majoria d'aquestes diferències s'expliquen per la pròpia selecció mostral del nou mètode de treball i dibuixen un perfil en el *grup programa* amb més factors de risc que en el *grup control*, si bé pel poc volum de variables i pel poc pes específic que tenen algunes de les que han sortit diferents en altres estudis que hem fet de l'àmbit⁶, ens inclinem a concloure que aquestes diferències no impedeixen la comparació dels dos grups per veure si els resultats poden estar explicats pel canvi en la intervenció.

⁶Juntament a l'esmentat estudi sobre la taxa de reincidència penitenciària, citem aquí la recerca sobre "*La reincidència dels excarcerats d'alt risc*". VVAA consultable en web <http://cejfe.gencat.cat/ca/recerca/cataleg/crono/2017/reincidencia-excarceracions-risc/> i l'estudi sobre *la llibertat condicional a Catalunya*, també de diversos autors, editada en web pel CEJFE a <http://cejfe.gencat.cat/ca/recerca/cataleg/crono/2014/llibertat-condicional-cat/>

4. Les característiques del *grup programa*

En aquest capítol descriurem els resultats obtinguts amb els interns del CPQC que ja han començat amb el nou disseny d'intervenció, a partir del diagnòstic de l'equip d'avaluació de la violència (EAV).

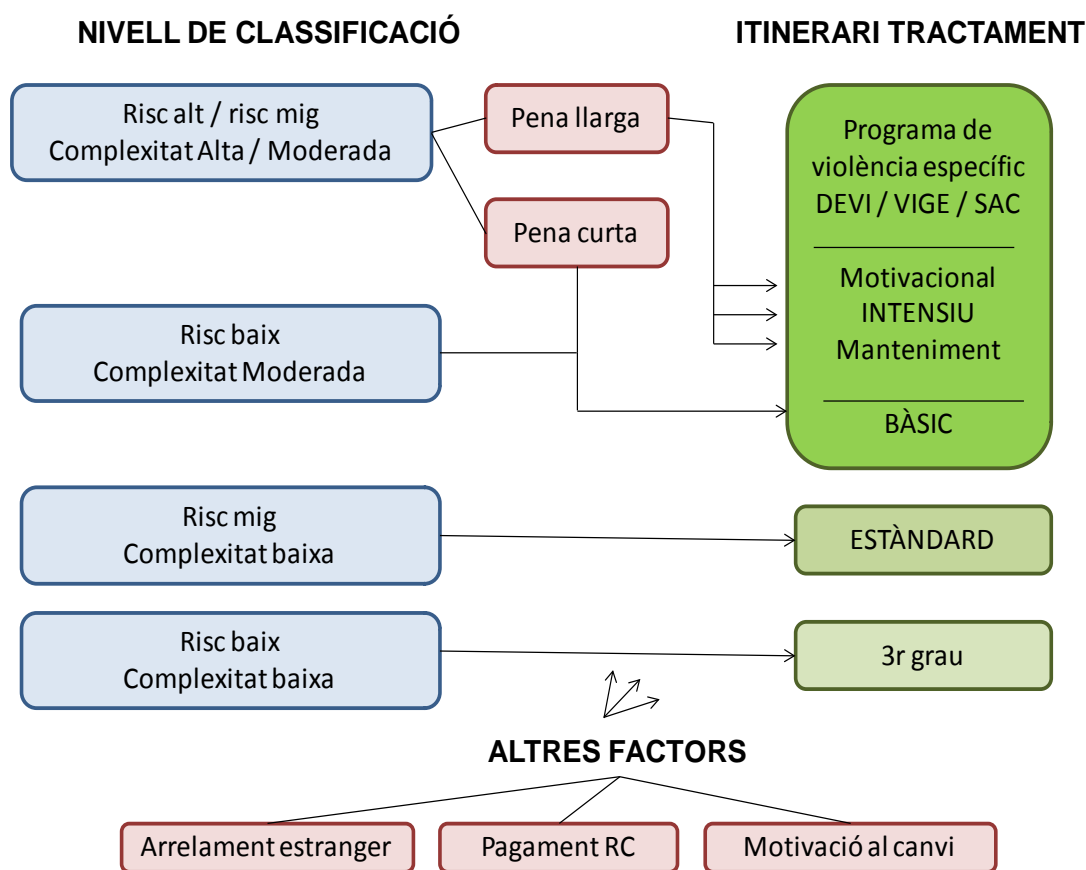
Es dona informació de 66 subjectes que han estat classificats en 7 grups, segons el *nivell de risc* de reincidència delictiva o violència intrainstitucional, valorat mitjançant el *RisCanvi*, i el nivell de *complexitat* del cas (definint *complexitat* com les característiques i elements presents en la comissió delictiva, el tipus de víctima i el nombre de necessitats criminògenes de l'agressor associades al delicte). També la durada de la condemna ha estat una variable tinguda en compte per dur a terme aquesta classificació, a més d'altres que analitzarem més endavant (com el nivell de motivació de l'intern vers el tractament, l'estadi de canvi en el que es troba o la motivació per satisfer la responsabilitat civil, per exemple).

En funció d'aquesta classificació en 7 grups s'ha determinat l'itinerari de tractament que ha de seguir cada intern, i que es reflecteix en el seu PIT (Pla individual de Treball), per progressar en la condemna, obtenir beneficis penitenciaris i encarar la reinserció.

Com ja hem explicat al capítol 1, aquesta classificació comporta seguir un itinerari o altre de tractament en règim ordinari, de la mà d'un o altre equip de tractament del CPQC (inclòs el propi EAV), o pot implicar la classificació inicial en 3r grau i per tant la derivació més o menys immediata a règim obert.

El gràfic 7 recull esquemàticament les classificacions agrupades i la trajectòria d'itinerari teòric que cada grup hauria de seguir segons la classificació inicial feta.

Gràfic 7. Itinerari de tractament segons classificació feta per l'EAV

D'altra banda, la taula 6 mostra la distribució dels casos en funció de la valoració feta per l'EAV i la seva distribució teòrica, si s'hagués seguit estrictament l'itinerari de tractament proposat pel nou programa PACV, tenint només en compte el *nivell de risc i complexitat*.

Taula 6. Distribució dels interns del grup programa en funció de la classificació inicial feta per l'EAV i relació amb l'itinerari teòric previst

VALORACIÓ DEL RISC/COMPLEXITAT	N	%	ITINERARI TEÒRIC PREVIST	N	%
1.Risc Alt complex Alt	13	19,7	Específic violent Motivacional/ Intensiu / Manteniment	22	33,3
2.Risc mig complex Alt	2	3,0			
3.Risc Mig complex Mod pena llarga	7	10,6	Específic violent Bàsic	22	33,3
4.Risc Mig complex Mod pena curta	5	7,6			
5.Risc Baix complex Mod	17	25,8			
6.Risc Mig complex Baix	5	7,6	Estàndard	5	7,6
7.Risc Baix complex Baix	17	25,8	3r grau	17	25,8
Total	66	100,0	Total	66	100,0

Com en l'assignació de l'itinerari intervenen altres factors, com el nivell de motivació de l'intern vers el tractament, l'estadi de canvi de conducta en què es

troba (segons Prochaska i DiClemente), l'arrelament al territori en el cas dels interns estrangers o la motivació per satisfer la responsabilitat civil, per esmentar-ne 4 directament relacionats amb els subjectes, els itineraris reals que finalment han seguit els interns han estat uns altres de diferents que recull la taula 7.

Taula 7. Itinerari real seguit pels interns del grup programa

ITINERARI REAL SEGUIT	N	%
Programa de violència <i>Motivacional</i>	1	
Programa de violència <i>Intensiu</i>	9	
Programa de violència <i>Manteniment</i>	3	
Total específic altres programes de violència	13	19,7
Específic violència programa <i>Bàsic</i>	26	39,4
Total programa específic violències	39	59,1
Estàndard	14	21,2
3r grau	13	19,7
Total	66	100,0

En la comparativa de les dues taules 6 i 7 es pot observar que les principals diferències les trobem en l'itinerari *estàndard* que finalment ha seguit un de cada cinc interns, en més proporció que la proposada en el model teòric (21,2% front el 7,6% teòric). Les classificacions inicials en 3r grau són també una cinquena part dels casos, tot i que no l'han seguit tots els classificats de risc *baix* i complexitat *baixa* (19,7% front el 25,8% que complia aquests requisits).

En la taula 8 es presenta un desglossament encara més precís de la trajectòria que combina la classificació inicial feta i l'itinerari seguit per l'intern. Es marca en verd quan l'itinerari real coincideix amb el teòric proposat. Es marca en groc quan l'intern ha seguit un itinerari real diferent al proposat pel model teòric.

Com a interpretació de la taula, destacaríem el següent:

1) Hi ha casos en què allò que canvia és el tipus de programa violent que l'intern acaba fent. En lloc del programa *Bàsic* (més curt) fa el programa *Intensiu* (més llarg) o viceversa. En els casos de SAC (delinqüència sexual) s'explica perquè només hi ha el programa *Intensiu*, és a dir, el més llarg i complet. També hem trobat casos que pot acabar fent un programa *Motivacional* (hi ha encara poca voluntat de canviar la conducta violenta) o de

Manteniment (com a programa recordatori del programa de violència que ja ha completat fa un temps però encara no ha portat a la pràctica en llibertat).

2) Hi ha casos en què el programa proposat era un programa *específic de violència* i acaba fent un itinerari *Estàndard* o viceversa.

3) Hi ha els casos de nivell de risc *baix* i complexitat *baixa* que haurien d'haver sortit directament en 3r grau. Això no ha passat en 4 dels 13 casos que han acabant fent o bé un itinerari *estàndard* o un programa de violència de *manteniment*.

Taula 8. Relació entre classificació inicial i itinerari dut a terme

VALORACIÓ DEL RISC/COMPLEXITAT	N	%	ITINERARI REAL SEGUIT	N
Risc Alt complex Alt	13	19,7	Violència programa bàsic	7
			Violència programa intensiu	3
			Violència programa manteniment	1
			Itinerari Estàndard	2
Risc Mig complex Alt	2	3,0	Violència programa intensiu	1
			Itinerari Estàndard	1
Risc Mig complex Mod pena llarga	7	10,6	Violència programa bàsic	4
			Violència programa intensiu	3
Risc Mig complex Mod pena curta	5	7,6	Violència programa bàsic	3
			Itinerari Estàndard	2
Risc Baix complex Moderada	17	25,8	Violència programa bàsic	10
			Violència programa motivacional	1
			Violència programa intensiu	3
			Violència programa manteniment	1
			Itinerari Estàndard	2
Risc Mig complex Baix	5	7,6	Itinerari Estàndard	4
			Violència programa bàsic	1
Risc Baix complex Baix	17	25,8	Itinerari Estàndard	3
			Violència programa manteniment	1
			3r grau	13
Total	66	100,0		66

En definitiva, un 42,4 % dels subjectes han fet un itinerari diferent a l'itinerari teòric previst. Analitzant aquests casos i les explicacions que hi ha al darrera de l'itinerari real seguit trobem les següents incidències, com exemples:

Subjecte 1: presenta unes característiques psíquiques específiques. És una persona amb molta incontinència verbal, li costa estar assegut, s'aixeca, interromp i tot plegat dificulta una intervenció grupal. Té una discapacitat reconeguda.

Subjecte 2: Li tocava un itinerari de violència *Intensiu*. Fa el *Bàsic*. Intern amb condemna llarga, però quan l'EAV fa la valoració, al febrer del 2016, li quedava un any per a la llibertat definitiva (febrer del 2017). El següent grup *Intensiu* iniciava a l'octubre de 2016 i no donava temps de finalitzar-lo.

Subjecte 3: Intern que es valora problemàtica principal toxicomanies. L'agressió va ser a la policia quan l'anaven a detenir. La violència es conseqüència de la problemàtica en el consum. Es deriva a itinerari de *Toxicomanies intensiu*

Subjectes 4 a 6: ídem anterior. Interns amb problemàtica toxicològica on la violència es considera derivada de la problemàtica en el consum. Es deriva a *Toxicomanies intensiu*

Subjecte 7: Es valora primer que faci el programa *DEVI Bàsic* i que després continuï amb un programa finalista de *Toxicomanies intensiu*. Finalment, després de l'observació al DEVI, es decideix conjuntament l'EAV i l'equip DEVI que no realitzi el programa de Toxicomanies i finalitzi amb un *DEVI intensiu*.

Si bé no totes les diferències entre l'itinerari teòric i la valoració de risc/complexitat queden clarament explicades per la resta de factors condicionants en la presa de decisions de l'itinerari real (en alguns casos el programa que realitzava no estava correctament registrat al SIPC), sí que es troben en bona part fonamentacions que justifiquen una adaptació molt individualitzada les necessitats actuals del subjecte (any 2016) a la selecció de l'itinerari (criteris de responsivitat). Cal tenir en compte la complexitat de

necessitats que presenten els usuaris on la toxicomania i la conducta violenta es barregen de forma dual i complica la presa de decisions respecte què és més prioritari abordar en el tractament.

Un altre aspecte que volem abordar en aquest punt és si resulta pràctica per a la presa de decisions la diversificació molt detallada dels grups en funció de la complexa classificació que es duu a terme al CPQC. La combinació de valoracions i itineraris en funció del creuament del nivell de risc que permet fer el *RisCanvi* (*alt, mig, baix*) i la complexitat (*alta, moderada, baixa*) que valora el propi Centre dona 7 grups diferenciats. Cal mantenir aquesta diversificació tan exhaustiva? Per contestar aquesta pregunta hem comparat les diferències entre 4 grups de casos que d'entrada semblen propers en les seves trajectòries i hem avaluat si és necessari mantenir la seva separació com a 4 grups de treball independents, si més pel que fa a aquest estudi.

En la taula 9 es comparen les diferències entre els grups 1 i 2 (grup 1: risc *alt* complexitat *alta*, 13 casos i un 19,7% de la mostra; grup 2: risc *mig* complexitat *alta*, 2 casos 3,0% de la mostra) contra el grup 3 i 4 (grup 3: risc *mig* complexitat *moderada* i pena llarga, 7 casos i 10,6% de la mostra; grup 4: risc *mig* complexitat *moderada* i pena curta, 5 casos i 7,6% de la mostra).

En la taula 10 es comparen els grups 3 i 4 per veure si hi ha diferències entre els que compleixen pena llarga o pena curta.

Són molt diferents els interns que presenten complexitat *alta* dels que tenen complexitat *moderada*, quan els casos ja són valorats pel *RisCanvi* amb un nivell de risc *alt* o *mig*?

En realitat no. La taula 9 ens mostra les úniques variables, de tot el conjunt de variables estudiades, que mostren diferències significatives entre aquests dos grups. Recordem que en total en són més de 100.

Taula 9. Diferències significatives entre els interns amb valoració de risc i complexitat *alt* o *mig* contra complexitat *moderada*

Variables SIPC/ <i>RisCanvi</i> /ad hoc	Risc alt / risc <i>mig</i> (15 casos)	Risc <i>mig</i> (12 casos)
	Complexitat <i>alta</i>	Complexitat <i>moderada</i>
Nacionalitat	espanyol	estranger
Preventiu	No	Sí
Llibertat provisional		Sí
Variables <i>RisCanvi</i>		
Conflictes entre interns	Sí	
Regressions	Sí	
Càrregues familiars	Sí	
Violència autodirigida	moderat	baix
Violència intrainstitucional	alt	
Reincidència violenta	alt	moderat
Trencament de condemna	moderat	baix

Com es pot veure, bàsicament en el grup dels que són de complexitat *alta* trobem més proporció d'interns nacionals, que tenen conflictes en l'entorn penitenciari i que per aquest motiu reben regressions de grau, i que en les quatre valoracions de risc del *RisCanvi* donen paràmetres de risc *alt* de cometre nous fets dels que valora cadascun dels ítems. A l'altra cara de la moneda trobem els interns de complexitat *moderada*, amb més proporció d'interns que són estrangers i riscos *baixos* quant a les valoracions globals de risc del *RisCanvi* de cometre nous fets.

Són molt diferents els interns que tenen un nivell de risc valorat de *mig* i presenten una complexitat *moderada* en funció de si la condemna que compleixen és curta o és llarga?

Taula 10. Diferències significatives entre els interns amb valoració de risc *mig* i complexitat *moderada*, amb condemnes curtes i llargues

Variables categòriques	Risc Mig complexitat moderada	
	Penal llarga	Penal curta
Nacionalitat	estranger	espanyol
Tipus delictes	altres violents	violència de gènere
Ordre de Protecció a la Víctima (OPV)	No	Sí
Preventiu	Sí	No
Incidents	Sí	No
Expedients disciplinaris	Sí	No
Temps de condemna	5,5 anys	2,5 anys
Conflictes entre interns (<i>RisCanvi</i>)	Sí	No

En realitat tampoc, com mostra la taula 10.

Bàsicament la diferència és el tipus de delicte comès. Els que tenen pena curta són espanyols amb un delicte de *violència de gènere* i poca problemàtica de convivència dins del centre penitenciari. Acabaran fent un programa de violència *bàsic* o fins i tot *l'estàndard*.

La conclusió, doncs, ens podria portar a recomanar que els grups 1 i 2 es presentessin agrupats per un costat i els grups 3 i 4 per l'altra (deixant només la consideració de complexitat *alta* o *moderada*). Només caldria tenir una atenció específica als casos d'interns condemnats per delictes de *violència de gènere* de curta durada, que poden presentar especificitats i necessitats diferents com a grup.

4.1. Diferències entre interns segons itineraris

Per tal d'identificar si existeixen o no diferències entre grups d'interns agrupats segons l'itinerari real de tractament que han seguit, hem analitzat el total de variables de l'estudi. En l'annex 4 el lector pot trobar tots els resultats desglossats segons si les variables provenen de la font SIPC (sistema informàtic penitenciari català), de les variables de *RisCanvi* o de les recollides en els qüestionaris *ad hoc* dissenyats específicament per a aquesta recerca. En l'annex 4 es donen les freqüències i percentatges dividides per itineraris i es marca la significació estadística quan cadascuna de les variables estudiades assenyala un dels itineraris com més destacat en la seva proporció de subjectes en aquella variable. També es dona el grau de significança.

Tot seguit, la taula 11 i els paràgrafs que l'acompanyen resumeixen els principals resultats i diferències que hem trobat segons els itineraris reals que han seguit els interns.

Taula 11. Diferències significatives entre els interns segons l'itinerari que han seguit al centre penitenciari

Variables categòriques	Categories sobre representades			
	Violències Moti/Int/mant	Violències bàsic	Itinerari estàndard	Itinerari 3r grau
Variables SIPC				
Violència en el delictes pb				No violent
Condemnes	+ 6 anys	3 a 6 anys		Fins a 3 anys
Temps de condemna	2.650 dies (7,2 anys)	2.840 dies (7,8 anys)	1.147 dies (3,1 anys)	517,31 dies (1,4 anys)
Compliment preventiu		Sí		No
Llibertat provisional		Sí		
Classificació inicial		2n grau		3r grau
Incidents		Sí		No
Expedients disciplinaris		+ d'1		Cap
Variables RisCanvi				
Temps ininterromput presó	Més 3 anys	d'1 a 3 anys		Fins a 1 any
Conflictes entre interns		Sí		No
Desajust infantil	No		Sí	
Comport.sexual promiscu	Sí	No		
Actitud procriminal	Sí		No	No
Temeritat	Sí			
Irresponsabilitat		Sí		
Violència intrainstitucion.		Alt		Baix
Reincidència violenta				Baix
Variables qüestionaris ad hoc				
Tipus d'avaluació		Altres equips		Classif.inicial
EAV necessitat programa	Sí	Sí	No	No
Estadi de canvi		Contemplativa		Acció Manteniment
Grau proposat/acceptat		2n grau		3r grau
Grau al cap 6 mesos		2n grau		3r grau
Grau al cap 1 any				Millora

Nota: només apareixen aquelles variables on hi ha alguna diferència estadísticament significativa entre els grups

Tot i que hem comparat més de 100 variables entre els tres tipus de font de recollida de dades (SIPC, *RisCanvi* i qüestionaris *ad hoc*), hem trobat diferències només en 23 d'elles. A continuació les detallem segons l'itinerari.

4.1.1. Itinerari específic de tractament de violències *intensiu* i altres

Bàsicament els que han fet aquest itinerari han estat valorats amb nivells de risc *alt* o *moderat* i se'ls considera de complexitat també *alta* o *moderada*. Tots

els interns que han seguit aquest itinerari han estat valorats per l'EAV com a necessitats de fer el tractament específic i efectivament l'han fet.

Compleixen condemnes llargues (més de 6 anys) amb una mitjana de 2.650 dies (7,3 anys). Tots tenen condemnes violentes.

En les variables de *RisCanvi* són el grup que porten en proporció més temps ininterromput a presó (33,3%), presenten un comportament sexual promiscu (41,7%), una actitud procriminal (60,0%) i *temeritat* (55,6%) com a trets específics de personalitat.

Quasi la meitat (45,5%) presenta motivació *alta* per seguir el PIT (pla individual de tractament). També quasi tots (84,6%) porten més de 6 mesos de consolidació de l'estabilitat conductual, aspecte considerat fonamental en el CPQC per garantir l'èxit en la intervenció del programa.

Quant als estadis de motivació al canvi (Prochaska i DiClemente) es troben repartits de forma proporcional entre tots els estadis. Hi ha subjectes que encara no s'han plantejat la necessitat de canviar (coincideix amb els que fan el programa *motivacional*) i d'altres que ja han passat a l'acció (coincideix amb un intern que fa el programa de *manteniment*).

4.1.2. Itinerari específic de tractament de violències bàsic

Són els que de mitjana compleixen les condemnes més llargues, 2.840 dies (7,8 anys). Quasi tots comencen el compliment des de 2n grau (96,2%). Dins del centre penitenciari són el grup que en més proporció protagonitzen incidents (65,4%) i tenen més expedients disciplinaris (44,0%) i, tot i no ser significatiu pel nombre de casos total, són els que proporcionalment tenen més regressions de grau (11,5%).

En les variables de *RisCanvi* és el grup que presenta en més proporció conflictes amb altres interns (42,1%) i *irresponsabilitat* (78,6%) com a tret de personalitat. Respecte a la *violència intrainstitucional* també és el grup amb major proporció d'interns amb valoracions d'*alt* risc de cometre'n (31,6%).

És el grup que en més proporció han derivat altres equips de tractament del CPQC casos a l'EAV (54,2%) i per tant, ja es trobaven al centre penitenciari abans de començar amb aquest nou programa de funcionament que ara avaluem. Tots els d'aquest grup han estat avaluats per l'EAV com a necessitats de tractament específic, si bé hi ha un grup important de casos (11) que enlloc de fer el programa *intensiu* que recomanaria el plantejament teòric, han fet el programa *bàsic*.

En la totalitat dels casos la proposta de l'EAV ha estat la classificació en 2n grau (75,0%) o manteniment de 2n grau (25,0%). Aquesta classificació es manté al cap d'1 any en la majoria dels casos (84,6%) i és el grup que menys ha millorat dels 4 itineraris estudiats.

4.1.3. Itinerari estàndard

Per la seva heterogeneïtat com a grup és el que més acaba semblant-se a la mitjana general del *grup programa*. L'EAV ha proposat per a ells diferents tipus de classificacions: 2n grau com a classificació inicial en el 33,3% dels casos, manteniment de 2n grau en el 25,0% i 3r grau en el 41,7% dels casos. Els interns que segueixen l'itinerari estàndard són el grup que l'EAV valora més freqüentment que cal fer amb ells una intervenció específica sobre la violència (42,9%).

Compleixen una condemna de 1.147 dies (3,1 anys) de mitjana, tot i que com la resta de grups, amb una gran desviació típica.

4.1.4. Itinerari de 3r grau

És el grup que compleix condemes més curtes: 517 dies de mitjana (1,4 anys). També hi trobem més proporció d'interns que presenten un delictes principal no violent en la pena base que (38,5%).

No presenten incidències dins del centre penitenciari i les valoracions de risc en el *RisCanvi* són majoritàriament baixes respecte a les 4 formes de risc avaluat (violència autodirigida, intrainstitucional, reincidència violenta i trencament de condemna).

Quant als estadis de motivació al canvi (Prochaska i Diclemente) la majoria es troben en la fase d'acció (75,0%) o de manteniment (8,3%). La classificació proposada per l'EAV s'ha dut a terme i s'ha mantingut al cap de l'any i/o ha millorat.

En resum i com a conclusió de l'apartat 4.1:

Dels 4 itineraris, el grup de 3r grau és el més preservat en quasi totes les variables i força diferent respecte als 3 altres grups. Per tant, un cop identificats, cal evitar que segueixin la dinàmica penitenciària en medi ordinari i fomentar al més ràpidament possible el seu pas a medi obert. Aquesta afirmació es sustenta en que al cap de l'any es manté amb èxit i sense incidències el grau penitenciari o bé ha millorat.

El grup que segueix l'itinerari *bàsic* de tractament de la violència és el que presenta més nombre de variables on la seva freqüència superior respecte a la resta d'itineraris és estadísticament significativa. Com a grup és el que presenta més subjectes amb conductes disruptives i menys amb motivació pel canvi, per sobre fins i tot del grup de violència que fa el programa *intensiu*.

Les propostes de l'EAV de classificació d'interns en 3r grau té una altíssima acceptació per part de la Junta de Tractament del CPQC i també de ratificació del Centre Directiu de la DGSP. Al cap de 6 mesos es mantenen les classificacions adoptades. Al cap de l'any es mantenen o hi ha una lleugera millora en els percentatges. Només 1 cas ha tingut retrocés a 1r grau.

L'edat no té cap influència en els itineraris proposats. Tampoc el percentatge de *Responsabilitat Civil* assumida a l'hora de decidir l'itinerari. En canvi, sí que té molt a veure el temps de condemna en la presa de decisions dels itineraris a seguir.

Tot i haver-hi un itinerari teòric per a cadascun dels 7 grups de combinacions entre *nivell de risc* i *complexitat* que s'utilitzen en el CPQC, un 42% ja hem explicat que no segueix aquests itineraris teòrics previstos en el gràfic XXA. Això es podria atribuir als altres factors d'influència que s'esmentaven, però

acabem de veure que el percentatge de *RC* assumida no té influència. Tampoc *l'arrelament dels estrangers* és un fet determinant per explicar aquesta diferència, atès que són molt pocs els casos on podem intuir, si més no indirectament, que no el tenen (ordres d'expulsió administrativa, només 3 casos en l'itinerari violent *bàsic*). Sí que té influència com a factor *la durada de condemna* i ens falta concretar el pes que té *la motivació de l'intern* per seguir el programa de tractament. Això és el que veurem en l'apartat següent.

4.2. Diferències segons la motivació al canvi

Tornem a fer la ressenya de l'annex 4 com a l'espai específic on el lector trobarà detallades totes les diferències entre les persones internes que presenten una motivació *baixa/mitja* per fer un programa de tractament de la conducta violenta i les que presenten una motivació *alta*.

Taula 12. Diferències significatives entre els interns segons la motivació al canvi

Variables categòriques	Categories sobre representades	
	Motivació baixa/mitja	Motivació alta
Variables SIPC		
Condemnes	Més de 6 anys	Fins a 3 anys
Compliment preventiu	Sí	No
Classificació inicial	2n grau	3r grau
Variables <i>RisCanvi</i>		
Actitud procriminal	Sí	No
Impulsivitat i inestabilitat emocional	Sí	No
Hostilitat	Sí	No
Reincidència violenta	Alta / moderada	Baixa
Variables qüestionaris <i>ad hoc</i>		
Motivació per seguir el pla de treball	Baixa / mitja	Alta
Consciència de problema	No	Sí
Estadi de canvi	Contemplativa Preparació	Acció Manteniment

Nota: només apareixen aquelles variables on hi ha alguna diferència estadísticament significativa entre els grups

Del total de més de 100 variables provinents dels tres tipus de font de recollida de dades que hem comparat, només hem trobat diferències en 10 d'elles. Els que tenen poca motivació al canvi presenten més freqüentment característiques individuals de risc que els que presenten més motivació per

treballar el canvi. Aquestes diferències ja fan que la classificació inicial inclini uns cap al segon grau (80,4%) i els altres cap al 3r grau (59,1%).

Els que presenten una motivació *alta* per canviar la conducta violenta tenen més consciència de la seva problemàtica, estan disposats a actuar per canviar i en conseqüència tenen major disposició a acceptar el pla de treball que se'ls proposa.

No obstant, aquestes diferències de perfil no es reproduïxen en variables de comportament dins del centre penitenciari, com els incidents que protagonitzen, ni els expedients disciplinaris, ni el tipus de faltes greus o molt greus, ni les regressions ni les progressions. Tampoc en els permisos ni en les sortides programades, el primer pas en l'escala de la cadena permissiva. Ambdós grups, tinguin poca o molta motivació, es comporten de forma similar dins del centre penitenciari.

Sembla doncs, que la motivació al canvi és una variable influent per a la classificació inicial quan es tracta de diferenciar entre medi ordinari i medi obert, però que en canvi té molt poc pes en la dinàmica de la vida penitenciària posterior en medi ordinari. Quan hem controlat el moment 3 de l'avaluació (al cap d'1 any) no hi ha diferències entre tots dos grups quan a millores. Es produeixen o no es produeixen ens els dos grups en les mateixes proporcions.

4.3. Diferències segons els programes de tractament i els itineraris

El Programa Individual de Tractament (PIT) és l'eina bàsica per articular el tractament penitenciari dels interns de cara a planificar i orientar el seu procés de reinserció.

L'objectiu del PIT és assenyalar els objectius generals i específics i els mitjans a través dels quals es pretén aconseguir la rehabilitació de la persona interna.

Característiques:

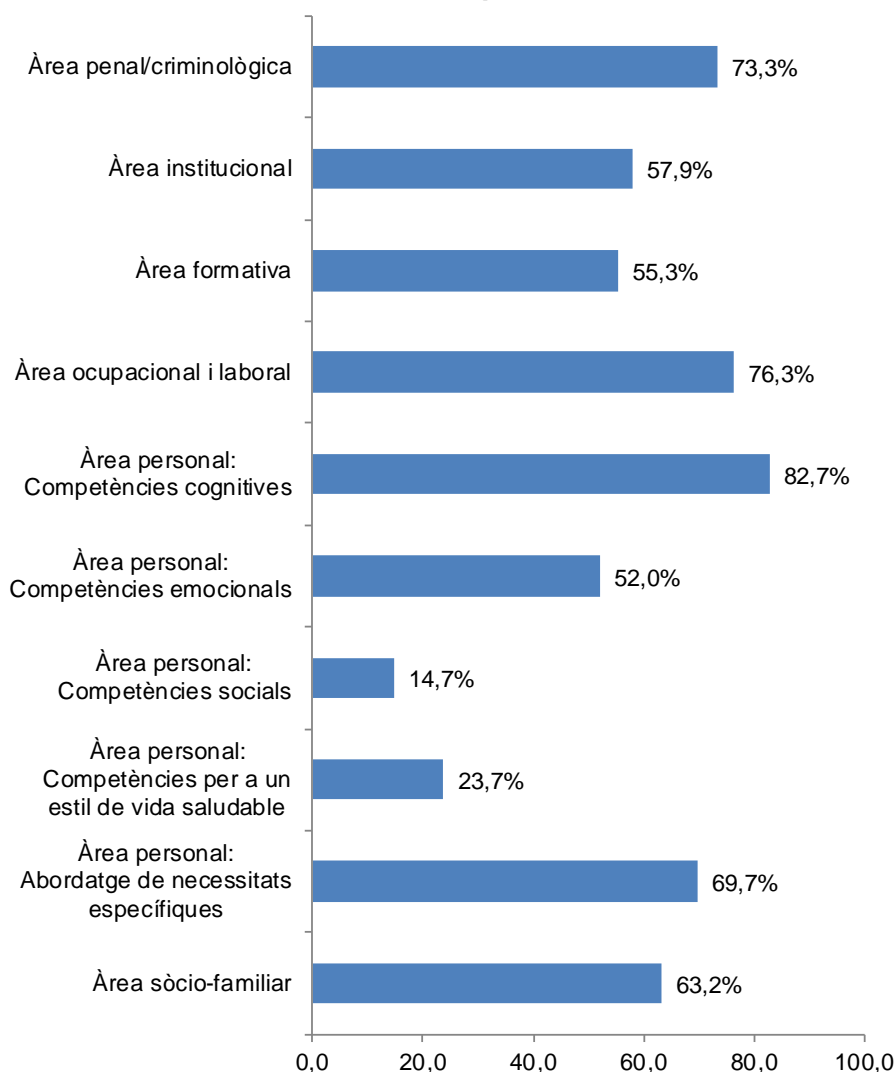
- És individualitzat, confeccionat *ad hoc* per a cada intern.
- Es construeix conjuntament i consensuadament amb l'intern. Els membres de l'equip multidisciplinari poden argumentar a l'intern el criteri professional pel qual orienten un PIT en particular, però han de mostrar una actitud flexible i vetllar per arribar a un consens amb el seu punt de vista pel que fa al procés de rehabilitació.
- Pretén potenciar i millorar les capacitats de l'intern i compensar-ne els dèficits o àrees problemàtiques. Per aquest motiu s'ha de dissenyar tenint en compte ambdós factors, no només les àrees deficitàries.
- Es divideix en àrees d'intervenció, en cadascuna de les quals es pot programar uns objectius que l'intern ha d'assolir en un període determinat.
- Es materialitza en el disseny d'un itinerari curricular format per un conjunt d'activitats principals i complementàries. Ha de preveure les accions, grupals i/o individuals, que es duran a terme en el període previst per ajudar l'intern a aconseguir el/s objectiu/s programat/s.
- És dinàmic. Pot i ha de ser revisat i modificat periòdicament per adaptar-lo en cada moment a les necessitats i a l'evolució de l'intern.
- És preceptiu i formal. S'ha de fer de manera obligatòria per imperatiu legal i té caràcter de document oficial; ha d'anar signat per professionals del centre penitenciari i per l'intern, i l'ha d'aprovar la *Junta de Tractament*.

Els encarregats d'elaborar el PIT, com ja hem dit, són els professionals dels equips multidisciplinaris, principalment juristes, psicòlegs, educadors i treballadors socials, i el valida la *Junta de Tractament* i el subdirector de Tractament.

Hem volgut estudiar com són els PITs i quins objectius han de treballar els interns del nostre grup *programa* i la seva opinió al respecte.

4.3.1. El Programa Individual de Tractament per àrees

Gràfic 8. Àrees marcades al PIT a treballar pels interns

Les àrees que més objectius de treball apareixen referenciats en el seu PIT són: les *competències cognitives* dins *l'àrea personal* (82,7%), la *ocupacional i laboral* (76,3%) i la *penal i criminològica* (73,3%).

L'objectiu de l'àrea penal/criminològica es rellevant perquè en els delictes violents habitualment hi ha associada una responsabilitat civil.

Dintre de cada àrea es seleccionen diversos objectius que s'han de treballar. Els més marcats en tots els PIT són dos de l'àrea personal: *conèixer i analitzar els antecedents, conseqüències i mantenidors de la conducta delictiva* (competències cognitives) i *Millorar aspectes de personalitat* (abordatge de

necessitats específiques). També destaquen el d'*adquirir aprenentatges propis de la formació reglada obligatòria* (Àrea formativa), i *satisfer la responsabilitat civil* (Àrea penal/criminològica).

Si ho analitzem per Àrees de treball, veiem que dins de la *penal/criminològica* l'objectiu que més s'ha de treballar és el de *satisfer la responsabilitat civil*, que s'imposa al 47,4% de persones. De les 36 persones que el tenen marcat, finalment es van avaluar a 17, de les quals es va valorar que 7 no ho havien aconseguit, i 10 l'havien assolit o assolit parcialment.

Taula 13. Objectius de treball de l'Àrea penal i criminològica i grau d'assoliment

	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Reconèixer l'autoria del delictes	69	87,3	10	12,7	1	20,0	2	40,0	2	40,0	5
Assumir la responsabilitat plena de l'acció delictiva	52	68,4	24	31,6	5	45,5	2	18,2	4	36,4	11
Reconèixer i assumir les conseqüències derivades del delictes	71	97,7	4	5,3	0		1	50,0	1	50,0	2
Satisfer la responsabilitat civil	40	52,6	36	47,4	7	41,2	5	29,4	5	29,4	17
Realitzar accions de reparació a la víctima	74	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Mantenir vigent la documentació acreditativa de la identitat i els permisos	66	88,0	9	12	1	33,3	1	33,3	1	33,3	3

Pel que fa a l'àrea *institucional*, l'objectiu més recollit per treballar és el de *participar en activitats del centre no previstes en el PIT* (posat a 29 interns sobre 76). A l'hora d'avaluar-lo ens trobem amb 11 respostes, de les quals 10 diuen que l'han assolit o assolit parcialment.

Taula 14. Objectius de treball de l'Àrea institucional i grau d'assoliment

	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Reduir el número d'expedients disciplinaris	72	94,7	4	5,3	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1
Adquirir o mantenir una estabilització conductual	64	84,2	12	15,8	1	16,7	2	33,3	3	50,0	6
Millorar l'adaptació a la normativa regimental	69	90,8	7	9,2	1	50,0	1	50,0	0	0,0	2
Millorar la relació amb els professionals de la institució	73	96,1	3	3,9	1	50,0	0	0,0	1	50,0	2
Millorar la relació amb el grup d'iguals	74	98,7	1	1,3	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1
Augmentar el número de fets positius	72	97,3	2	2,7	2	100,0	0	0,0	0	0,0	2
Participar en activitats del centre no previstes en el PIT	47	61,8	29	38,2	1	9,1	3	27,3	7	63,6	11

En l'àrea *formativa* l'objectiu més marcat és el *d'adquirir aprenentatges propis de la formació reglada obligatòria* en un percentatge del 50,7%. D'entre les 38 persones que l'havien de treballar, es valora a 13: 6 no l'assoleixen i 7 l'han assolit o assolit parcialment. La resta d'objectius d'aquesta Àrea són pràcticament testimonials entre tot el grup.

Taula 15. Objectius de treball de l'Àrea formativa i grau d'assoliment

	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Alfabetització	75	98,7	1	1,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir aprenentatges propis de la formació reglada obligatòria	37	49,3	38	50,7	6	46,2	4	30,8	3	23,1	13
Adquirir aprenentatges propis de la formació reglada no obligatòria	75	98,7	1	1,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Ampliar la formació amb estudis complementaris	73	100,0	0		0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o potenciar competències TIC	73	97,3	2	2,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o millorar els coneixements de llengua castellana	75	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o millorar els coneixements de llengua catalana	72	97,3	2	2,7	0	0,0	0	0,0	2	100,0	2
Adquirir o millorar els coneixements de llengües estrangeres	75	98,7	1	1,3	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1

Respecte l'àrea *ocupacional i laboral*, a 32 interns (42,1%) se'ls hi inclou dins el PIT l'objectiu de *mantenir hàbits laborals*. Aquest objectiu es valora en 12 persones, de les quals 11 l'han assolit o assolit parcialment.

Taula 16. Objectius de treball de l'Àrea ocupacional i laboral i grau d'assoliment

	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Adquirir o millorar la formació ocupacional	65	86,7	10	13,3	2	66,7	0	0,0	1	33,3	3
Iniciar hàbits laborals	69	92,0	6	8,0	1	33,3	1	33,3	1	33,3	3
Consolidar hàbits laborals	59	77,6	17	22,4	2	28,6	4	57,1	1	14,3	7
Mantenir hàbits laborals	44	57,9	32	42,1	1	8,3	4	33,3	7	58,3	12
Adquirir especialització laboral	72	96,0	3	4,0	1	33,3	2	66,7	0	0,0	3
Adquirir o potenciar eines per a la recerca de feina	72	94,7	4	5,3	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1
Mantenir una actitud proactiva en la recerca de feina	38	92,7	3	7,3	1	50,0	0	0,0	1	50,0	2

Dins de l'àrea *personal*, del llistat d'objectius per treballar les *competències cognitives*, la més destacada és *conèixer i analitzar els antecedents, conseqüències i mantenidors de la conducta delictiva* que s'imposa a 50 de 75 interns (un 66,7%). Un 54,6% assoleixen o assoleixen parcialment aquest objectiu. Pel que fa les *competències emocionals*, l'objectiu *adquirir o potenciar la capacitat de consciència emocional* (inclou *prendre consciència de les pròpies emocions; posar-li's nom; percebre les emocions dels altres i experimentar empatia*) es treballa amb el 40 % de la mostra (30 interns). D'aquests, 8 no l'assoleixen, i 7 l'assoleixen o assoleixen parcialment (dels altres 15 no tenim avaluació).

Taula 17. Objectius de treball de l'Àrea personal i grau d'assoliment

Competències cognitives	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Conèixer i analitzar els antecedents, conseqüències i mantenidors de la conducta delictiva	25	33,3	50	66,7	5	45,5	1	9,1	5	45,5	11
Reduir o eliminar els mecanismes de defensa	51	68,0	24	32,0	2	40,0	1	20,0	2	40,0	5
Reduir o eliminar distorsions cognitives	59	79,9	15	20,3	2	66,7	0	0,0	1	33,3	3
Reduir o eliminar creences o actituds discriminatòries (xenòfobes, sexistes, classistes...)	71	95,9	3	4,1	1	50,0	0	0,0	1	50,0	2
Ajustar l'atribució (externa o interna) de la responsabilitat	52	69,3	23	30,7	1	16,7	1	16,7	4	66,7	6
Adquirir o potenciar la capacitat de judici crític i/o autocrític	44	59,5	30	40,5	4	57,1	0	0,0	3	42,9	7
Adquirir o potenciar la capacitat de planificació i/o de presa de decisions	50	67,6	24	32,4	3	50,0	0	0,0	3	50,0	6
Adquirir o potenciar estratègies de resolució de conflictes	51	68,0	24	32,0	4	80,0	1	20,0	0	0,0	5
Potenciar la capacitat intel·lectual	75	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Desenvolupar o potenciar el pensament flexible i/o creatiu	65	87,8	9	12,2	1	20,0	1	20,0	3	60,0	5
Ajustar les expectatives de futur	65	87,8	9	12,2	0		1	33,3	2	66,7	3
Competències emocionals	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Adquirir o potenciar la capacitat de consciència emocional ⁽¹⁾	45	60,0	30	40,0	8	53,3	4	26,7	3	20,0	15
Adquirir o potenciar la capacitat de regular les emocions de manera adequada ⁽²⁾	66	89,2	8	10,8	1	50,0	0	0,0	1	50,0	2
Adquirir o potenciar la capacitat d'autonomia emocional ⁽³⁾	73	97,3	2	2,7	0		0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o potenciar les habilitats de vida i benestar ⁽⁴⁾	69	94,5	4	5,5	2	100,0	0	0,0	0	0,0	2
Augmentar el nivell de motivació (general o específic per a una tasca)	74	100,0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o potenciar estratègies de gestió de l'estrès	72	96,0	3	4,0	1	100,0	0		0	0,0	1
Reduir el nivell d'ansietat	72	96,0	3	4,0	0		1	50,0	1	50,0	2
Millorar l'estat d'ànim	74	100,0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0

⁽¹⁾ Inclou prendre consciència de les pròpies emocions; posar-les nom; percebre les emocions dels altres i experimentar empatia

⁽²⁾ Inclou expressar les emocions de manera adequada; autocontrol de la ira i la impulsivitat; tolerància a la frustració; demora del reforç; habilitats d'afrontament; capacitat de generar emocions positives

(3) Inclou autoestima; automotivació; actitud positiva; responsabilitat; autoeficàcia emocional; anàlisi crítica de normes socials; i resiliència.

(4) Inclou capacitat per fixar objectius; per prendre decisions; per demanar ajuda; de ciutadania activa, cívica, responsable, crítica i compromesa; i de benestar subjectiu

Competències socials	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Adquirir o potenciar les competències socials bàsiques	73	97,3	2	2,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o potenciar un estil de comunicació assertiu	71	95,9	3	4,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Millorar les relacions amb les figures d'autoritat	74	100,0	0		0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o potenciar valors prosocials	70	93,3	5	6,7	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1
Adquirir o millorar el nivell de coneixements sobre les relacions afectives	71	98,6	1	1,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Competències per a un estil de vida saludable											
Adquirir o potenciar hàbits de cura i higiene personal	73	96,1	3	3,9	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1
Adquirir o potenciar la pràctica de l'esport	74	100,0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Millorar la forma física	76	100,0	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Adquirir o millorar el nivell de coneixements sobre la sexualitat humana	74	98,7	1	1,3	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1
Millorar la gestió de l'oci i el temps lliure	61	80,3	15	19,7	1	33,3	1	33,3	1	33,3	3

Les *competències socials* gairebé ni es marquen com a objectiu a treballar, així com tampoc les *competències per a un estil de vida saludable*. Sobre *l'abordatge de necessitats específiques*, l'objectiu més marcat- amb un 64% (48 interns de 75)- es *millorar aspectes de personalitat*. No tenim cap avaluació d'aquest objectiu.

Abordatge de necessitats específiques	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		n total
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Millorar aspectes de personalitat (especificar quins)	27	36,0	48	64,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Reduir o eliminar les fantasies sexuals desviades	75	100,0	0		0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Controlar la conducta sexual desviada	72	94,7	4	5,3	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1
Reduir l'impuls sexual mitjançant pauta farmacològica	74	100,0	0		0		0	0,0	0	0,0	0
Controlar la conducta violenta	55	73,3	20	26,7	2	33,3	0	0,0	4	66,7	6
Reduir o eliminar conductes de risc en la conducció de vehicles	76	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Reconèixer el consum de drogues i/o alcohol problemàtic	68	90,7	7	9,3	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1
Aconseguir l'abstinència en el consum de drogues o alcohol	65	85,5	11	14,5	0	0,0	0	0,0	2	100,0	2
Mantenir l'abstinència en el consum de drogues o alcohol	58	76,3	18	23,7	3	50,0	3	50,0	0	0,0	6
Aconseguir un consum responsable d'alcohol	74	97,4	2	2,6	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Mantenir un consum responsable d'alcohol	73	98,6	1	1,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Conèixer i preveure indicadors de risc de recaiguda en el consum de drogues o alcohol o d'altres conductes addictives	68	90,7	7	9,3	0	0,0	1	50,0	1	50,0	2
Conèixer i preveure indicadors de risc de reincidència delictiva	56	74,7	19	25,3	3	60,0	0	0,0	2	40,0	5
Reduir o eliminar creences, actituds i conductes autolesives	75	98,7	1	1,3	0		0	0,0	0	0,0	0
Mantenir una actitud pro activa en el tractament o seguiment de la seva malaltia orgànica o psiquiàtrica en col·laboració amb els serveis mèdics	72	96,0	3	4,0	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1

En l'àrea *sòcio-familiar*, l'objectiu més recollit és *assumir les responsabilitats familiars* en un 32,9% (25 interns de 76). De les 5 persones avaluades posteriorment, 4 no el van assolir i 1 sí.

Taula 18. Objectius de treball de l'Àrea socio-familiar i grau d'assoliment

	Objectiu a treballar				Avaluació assoliment de l'objectiu (moment 2)						n total
	No		Sí		No assolit		Assolit parcialment		Assolit		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Recuperar vincles familiars	73	96,1	3	3,9	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Millorar les relacions familiars	67	89,3	8	10,7	0	0,0	0	0,0	1	100,0	1
Assumir les responsabilitats familiars	51	67,1	25	32,9	4	80,0	0	0,0	1	20,0	5
Desvincular-se de referents familiars o socials problemàtics	72	94,7	4	5,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0
Establir referents prosocials significatius a l'exterior	65	86,7	10	13,3	2	100,0	0	0,0	0	0,0	2
Afavorir un entorn de convivència saludable a l'exterior (vivenda, barri, nucli familiar...)	60	78,9	16	21,1	2	66,7	0	0,0	1	33,3	3
Vincular-se als recursos socials i/o comunitaris del seu entorn	57	77,0	17	23,0	2	100,0	0	0,0	0	0,0	2
Afavorir la integració social dels estrangers des de la perspectiva multicultural	74	97,4	2	2,6	1	100,0	0	0,0	0	0,0	1

Com hem pogut veure, dels objectius seleccionats a treballar, els professionals han avaluat el seu assoliment o no assoliment en menys de la meitat dels casos. El seguiment en aquest estudi ha estat massa curt i per un grup molt reduït de subjectes, la qual cosa fa que les xifres siguin tan petites i parcials que no permet extreure conclusions. Hem considerat interessant aportar aquestes dades per mostrar al lector una primera aproximació de la tasca de programació i treball individualitzat que es fa a partir de la individualització del PIT. Caldria en el futur fer alguna recerca més específica i àmplia tant en el nombre de casos, temps de seguiment i aprofundiment de resultats.

4.3.2. El PIT per itineraris

Es treballen de forma similar els PITs dels subjectes en funció de l'itinerari que han seguit? No. Cada itinerari prioritza més unes Àrees que d'altres.

Taula 19. Objectius a treballar per Àrees en el PIT segons itinerari seguit

Objectius a treballar		Itinerari segons Risc i Complexitat										P
		Violències Mot/Int/Mant		Violències bàsic		Itinerari estàndard		Itinerari 3r grau		Total		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Àrea penal/ criminològica	No	1	7,7%	7	26,9%	7	50,0%	5	38,5%	20	30,3%	0,099
	Sí	12	92,3%	19	73,1%	7	50,0%	8	61,5%	46	69,7%	
Àrea institucional	No	6	46,2%	7	26,9%	4	28,6%	11	**84,6%	28	42,4%	**0,004
	Sí	7	53,8%	19	**73,1%	10	71,4%	2	15,4%	38	57,6%	
Àrea formativa	No	6	46,2%	7	26,9%	8	57,1%	10	*76,9%	31	47,0%	*0,024
	Sí	7	53,8%	19	*73,1%	6	42,9%	3	23,1%	35	53,0%	
Àrea ocupacional i laboral	No	1	7,7%	7	26,9%	3	21,4%	5	38,5%	16	24,2%	0,317
	Sí	12	92,3%	19	73,1%	11	78,6%	8	61,5%	50	75,8%	
Àrea personal: Competències cognitives	No	1	7,7%	2	7,7%	3	21,4%	5	38,5%	11	16,7%	0,074
	Sí	12	92,3%	24	92,3%	11	78,6%	8	61,5%	55	83,3%	
Àrea personal: Competències emocionals	No	6	46,2%	9	34,6%	7	50,0%	11	*84,6%	33	50,0%	*0,033
	Sí	7	53,8%	17	*65,4%	7	50,0%	2	15,4%	33	50,0%	
Àrea personal: Competències socials	No	12	92,3%	20	76,9%	12	85,7%	11	84,6%	55	83,3%	0,660
	Sí	1	7,7%	6	23,1%	2	14,3%	2	15,4%	11	16,7%	
Àrea personal: Competències per a un estil de vida saludable	No	11	84,6%	22	84,6%	9	64,3%	8	61,5%	50	75,8%	0,251
	Sí	2	15,4%	4	15,4%	5	35,7%	5	38,5%	16	24,2%	
Àrea personal: Abordatge de necessitats específiques	No	2	15,4%	6	23,1%	5	35,7%	7	53,8%	20	30,3%	0,132
	Sí	11	84,6%	20	76,9%	9	64,3%	6	46,2%	46	69,7%	
Àrea socio-familiar	No	3	23,1%	11	42,3%	2	14,3%	8	*61,5%	24	36,4%	*0,048
	Sí	10	76,9%	15	57,7%	12	*85,7%	5	38,5%	42	63,6%	

**** Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,01$**

***Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,05$**

Els que fan un itinerari de violència *Intensiu*, *Motivacional* o de *Manteniment* inclouen en major percentatge de casos, superior al 50%, objectius de l'Àrea *penal/criminològica*, de l'Àrea *ocupacional i laboral*, i de l'Àrea *personal competències cognitives* (92,3% en els tres casos), *l'abordatge de necessitats específiques* (84,6% dels casos) i l'àrea *socio-familiar* (76,9% del casos).

En referència a la resta d'itineraris no hi ha una Àrea que destaquí més que l'altra en aquest grup, ja sigui per molt o per defecte.

L'itinerari de *violències* que fa el programa *bàsic*, incideix de manera més destacada que la resta en les Àrees *institucional* (73,1% front el 57,6% de mitjana), *formativa* (73,1% front el 53,0% de mitjana) i de *personal competències emocionals* (65,4% front el 50,0% de mitjana).

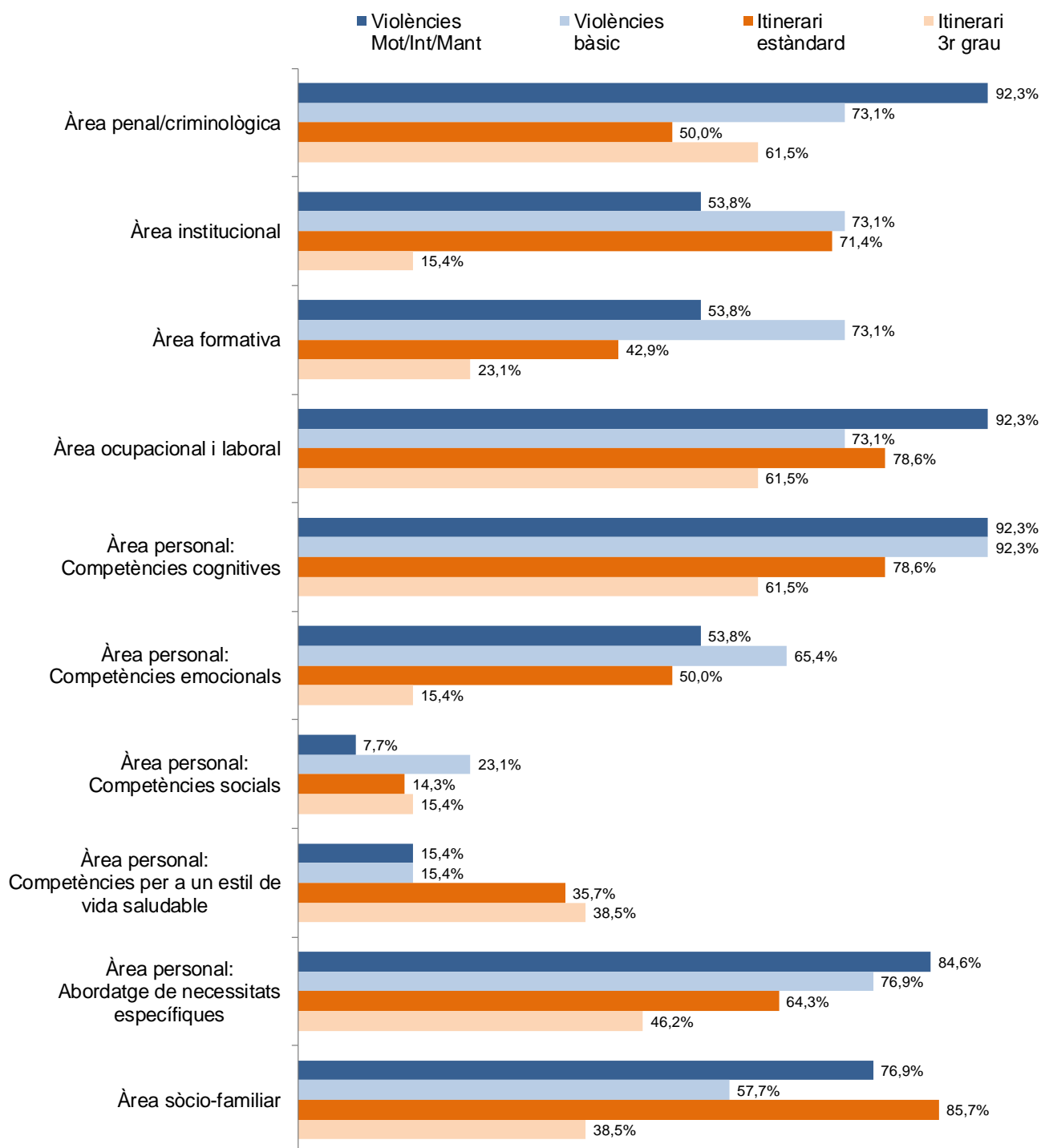
L'itinerari *estàndard*, incideix de manera més destacada que la resta en l'Àrea *sòcio-familiar* (85,7% front el 63,6% de mitjana).

Els que fan un itinerari de 3r grau treballen en percentatges de casos superiors al 50%, objectius de l'Àrea *penal/criminològica*, de l'Àrea *ocupacional i laboral*, i de l'Àrea *personal competències cognitives* (61,5% en els tres casos). Els que fan aquest itinerari no treballen, de manera estadísticament significativa respecte els altres itineraris, objectius de l'Àrea *institucional*, de l'Àrea *formativa*, de l'Àrea *personal competències emocionals* i de l'Àrea *sòcio-familiar*.

En el gràfic següent es recullen els percentatges de casos que tenen objectius de treball en cada itinerari. Veiem que els menys presents són els de l'àrea *personal*, concretament les *competències socials* i les *competències per un estil de vida saludable*.

Les diferències són intencionals i relacionades amb la tipologia delictiva que es tracta en cada itinerari. I persegueix la finalitat última que és la no reincidència en el delictes, més que cobrir altres aspectes deficitaris del propi subjecte. Per aquest motiu, els professionals de l'EAV proposen el treball amb els objectius del PIT que millor incideixin en cada cas en la seva tipologia delictiva (reduir els factors de risc, potenciar els factors protectors).

Gràfic 9. Objectius proposats a treballar en el PIT segons l'itinerari seguit

4.3.3. El Programa Marc d'Organització Curricular (PMOC)

La rehabilitació en l'àmbit de l'execució penal s'entén des de la multidisciplinarietat, i cada disciplina que intervé en aquesta tasca (criminològica, psicològica, d'educació social, de treball social o formativa) aporta una òptica teòrica pròpia al model integral d'intervenció. Així, des de les diferents disciplines, es defineixen les accions que cal dur a terme sobre els subjectes per tal de modificar positivament els factors desencadenants o de manteniment de la conducta delictiva que suposin un risc de reincidència. I cada model d'intervenció derivat de cada disciplina professional té la seva plasmació en els programes concrets que es desenvolupen des de cada àmbit del *Programa Marc d'Organització Curricular (PMOC)*.

Així doncs, cada intern en un centre penitenciari pot fer un o diversos programes, en la modalitat que requereixi (*bàsica* o *intensiva*, individual o grupal) segons les seves necessitats i de forma integral.

En el grup d'estudi hem trobat que 58 interns se'ls ha posat 1 programa, a 50 els hi han posat 2 programes, a 37 interns els hi han posat 3 programes i 16 persones, 4 programes.

Hem revisat quins programes han estat els més posats, així com la prioritització. Els que es posen com a 1a opció i per tant prioritaris són, majoritàriament, els de tractament de toxicomanies (n=16) i els de tractament de conductes violentes i de risc (n=15).

Taula 20. Programes posats com a 1a opció en el PMOC (agrupats)

Programa	N
Conductes addictives: Altres drogues	16
Delictes violents contra persones (DEVI)	15
Violència de gènere (VIGE)	8
Conductes addictives: Alcoholisme	5
Preparació per la sortida/Habilitats/Competències socials	5
Tallers	4
Violència sexual (SAC)	2
Formació	2
Activitats esportives	1

El segon programa més posat a cada intern és el de tractament de delictes de violència de gènere (n=13), i els relatius a la formació ocupacional o inserció laboral (n=11).

Taula 21. Programes posats com a 2a opció en el PMOC (agrupats)

Programes	N
Violència de gènere (VIGE)	13
Tallers	11
Delictes violents contra persones (DEVI)	8
Formació	7
Preparació per la sortida/Habilitats/Competències socials	7
Altres	2
Conductes addictives: Alcoholisme	1
Conductes addictives: Altres drogues	1

Dels que tenen marcats 3 programes, el més posat és majoritàriament algun relacionat amb la formació ocupacional o inserció laboral.

Taula 22. Programes posats com a 3a opció en el PMOC (agrupats)

Programes	N
Tallers	14
Activitats esportives	7
VIGE	5
Formació	5
Preparació per la sortida/Habilitats/Competències socials	3
Altres	2
Conductes addictives: Alcoholisme	1

En els casos en que a un intern se li posin 4 programes a fer, el 4t programa està vinculat als tallers productius.

Taula 23. Programes posats com a 4a opció en el PMOC (agrupats)

Programes	N
Tallers	7
Activitats esportives	5
Preparació per la sortida/Habilitats/Competències socials	2
VIGE	1
Conductes addictives: Altres drogues	1

Els programes més proposats en la primera i segona opció del PMOC són els que donen una resposta més immediata a les necessitats dels interns relacionades com hem dit amb la reducció del risc de reincidència futura, com són el tractament de conductes addictives, i els programes relatius als delictes violents contra persones (DEVI) i sobre violència de gènere (VIGE).

Hem revisat les valoracions que han fet els professionals de l'assistència, el rendiment i l'actitud dels interns quan fan els programes en dos moments diferents: durant el 1r trimestre de seguiment i durant el 2n trimestre. Per fer les valoracions, els professionals les puntuen en una escala de Likert que va entre els intervals gens, poc, bastant o molt.

Entre les casuístiques a explicar per la interpretació de les següents taules cal tenir present que pot passar que les activitats les hagin començat a meitat d'un trimestre, per tant la mitjana de puntuació no correspon exactament a 3 mesos d'activitat, sinó al temps que hi ha participat. D'altra banda pot passar que en el moment de tancar el treball de camp d'aquesta recerca. Encara no hagin acabat la intervenció i per tant encara no hagi estat valorats. També la disminució de casos entre el 1r i 2n trimestre es pot deure a interns que no hagin finalitzat la intervenció per diferents causes (excarceració definitiva, expulsions, etc.).

Taula 24. Valoracions fetes en el primer programa posat al PMOC

1r trimestre			Mes 1			Mes 2			Mes 3		
Assistència	N	% vàlid	Rendiment	N	% vàlid	Actitud	N	% vàlid			
Gens	1	2,0	Gens	1	2,0	Gens	1	2,0			
Poc	0	0,0	Poc	1	2,0	Poc	1	2,0			
Bastant	5	9,8	Bastant	8	15,6	Bastant	4	7,8			
Molt	45	88,2	Molt	41	80,4	Molt	45	88,2			
Total	51	100,0	Total	51	100,0	Total	51	100,0			

2n trimestre			Mes 1			Mes 2			Mes 3		
Assistència	N	% vàlid	Rendiment	N	% vàlid	Actitud	N	% vàlid			
Bastant	1	5,6	Bastant	2	11,1	Bastant	1	5,6			
Molt	17	94,4	Molt	16	88,9	Molt	17	94,4			
Total	18	100,0	Total	18	100,0	Total	18	100,0			

Taula 25. Valoracions fetes en el segon programa posat al PMOC

1r trimestre			Mes 1			Mes 2			Mes 3		
Assistència	N	% vàlid	Rendiment	N	% vàlid	Actitud	N	% vàlid			
Gens	5	14,3	Gens	6	17,1	Gens	6	17,1			
Bastant	2	5,7	Bastant	3	8,6	Bastant	4	11,5			
Molt	28	80,0	Molt	26	74,3	Molt	25	71,4			
Total	35	100,0	Total	35	100,0	Total	35	100,0			

2n trimestre			Mes 1			Mes 2			Mes 3		
Assistència	N	% vàlid	Rendiment	N	% vàlid	Actitud	N	% vàlid			
Gens	1	7,1	Gens	1	7,1	Gens	1	7,1			
Bastant	0	0,0	Bastant	1	7,1	Bastant	1	7,1			
Molt	13	92,9	Molt	12	85,8	Molt	12	85,8			
Total	14	100,0	Total	14	100,0	Total	14	100,0			

Els programes 3 i 4 segueixen la mateixa tònica de valoracions que l'1 i el 2 però amb una mostra més petita d'interns que els fan.

Hem mirat si el fet que els interns hagin manifestat *estar d'acord* o *no estar d'acord* amb el seu PIT presentaven comportaments diferents en l'*assistència*, *rendiment* o *actitud* i per tant les valoracions rebudes podrien ser diferents. La hipòtesi era que els que estiguessin *d'acord* amb el PIT tindrien puntuacions en *assistència*, *rendiment* i *actitud* més bones (de *bastant* o *molt*) i els que *no estiguessin d'acord* amb el PIT serien més baixes (de *gens* o *poc*). Però ens hem trobat que no hi ha diferències significatives entre un grup i l'altre, tots els interns responen de la mateixa manera i reben puntuacions similars. (Per veure els resultats detallats veure taula a l'Annex 4.3.3.3).

Igualment hem mirat si el fet de que els interns valoressin amb notes *altes* als professionals amb els que fan tractament, front els interns que valoraven als professionals amb notes *baixes* tenien algun tipus d'impacte en les valoracions dels programes. No n'hem trobat cap diferència significativa entre els dos grups. Es valoren per igual. (Taula a l'Annex 4.3.3.4).

Per últim, hem mirat si hi havia diferències significatives en les valoracions dels programes entre els interns que han seguit l'itinerari de violència *Motivacional, Intensiu i de Manteniment* front els que han seguit l'itinerari de violència *Bàsic*. Tot i que hi ha alguna diferència entre l'assistència i l'actitud del 1r trimestre, les diferències de mitjanes són molt petites, el nombre de casos és baix i no permet extreure cap conclusió al respecte. (Taula a l'Annex 4.3.3.5).

5. Avaluació de resultats dels interns

Entrem en el capítol d'aquest informe en què s'avaluen els resultats que el nou programa d'intervenció produeix en l'evolució dels interns.

Per avaluar aquests resultats es comparen dades relatives a 3 moments de mesura: 1) abans de començar el *programa* i un cop feta la classificació inicial o la revisió de grau penitenciari demanada per d'altres equips; 2) al cap de 6 mesos o al finalitzar el programa específic; 3) al cap d'1 any, en el cas dels interns que han anat a 3r grau o al cap de 6 mesos després d'haver acabat el programa en la resta de casos. En el redactat de l'informe parlarem de cadascun d'aquests moments, de forma resumida, com a moment 1, moment 2 i moment 3.

En el primer apartat d'aquest capítol es comparen els resultats del *grup programa* (interns a partir de l'any 2016) amb els del grup *control* (els interns que van fer el *programa* de tractament l'any 2015).

En el segon apartat es comparen els 4 itineraris del PIT ja explicats anteriorment. Volem saber si algun dels itineraris mostra resultats millors que la resta, i també si aquests resultats són diferents en funció dels 3 moments.

Finalment el tercer apartat d'aquest capítol se centra a avaluar altres variables de *control* com la *motivació pel canvi* que presentava inicialment l'intern: són diferents els resultats en funció que la persona presentés motivació *alta* o motivació *mitja/baixa*?. De la mateixa manera, s'analitzen els resultats en funció dels antecedents penitenciaris, la nacionalitat o el percentatge d'abonament de la responsabilitat civil. Es tracta de saber si les diferències en la categorització de cadascuna d'aquestes variables es relaciona amb resultats diferents.

Com en capítols anteriors, es presenten aquí resumits els principals resultats, i el lector pot consultar el desglossament detallat en l'annex 5.

Com a resum general dels resultats de tot el grup *programa* (veure annex 5, punt 5.2.1) una quarta part dels subjectes (27,3%) faran *sortides programades* acompanyats per professionals durant el període estudiat. Entre els 3 moments

de mesura s'han incorporat a aquesta activitat 15 subjectes (22,7% de la mostra).

Els *permisos ordinaris* els tenen un de cada tres (36,4%), si bé la progressió de millora ha estat molt discreta entre els 3 moments de mesura: només 9 subjectes (13,6%) s'han incorporat a aquest benefici penitenciari.

La meitat tenen *incidents* (53,0%), si bé aquí també quasi la meitat del casos, n'ha deixat de tenir entre els 3 períodes de mesura (23 casos, 41,8%).

Un comportament semblant presenta la variable *expedients disciplinaris*, quasi la meitat cometen faltes que n'impliquen (48,5%), però també la meitat n'ha deixat de tenir al llarg dels 3 períodes de mesura (24 casos, 43,6%).

I respecte a les *progressions de grau*, un 61,7% (29 casos) han millorat o s'han mantingut en 3r grau, la qual cosa es podria destacar com indicador d'èxit destacable del nou *programa* del CPQC, que en el següent apartat es detallen en relació al grup *control*.

5.1. Diferències en els resultats entre el grup *programa* i el grup *control*

Com ja hem vist en el capítol 3, les característiques d'ambdós grups són molt similars, tret de les diferències provocades per la pròpia selecció de la mostra, de manera que si hi ha diferències, es podran atribuir al canvi de sistema de treball, amb totes les prevencions que s'especificaran en cada cas.

En la taula següent s'inclouen només aquelles variables que sí que presenten diferències entre els resultats del moment 1 i el moment 3 en funció de si els subjectes pertanyen al grup *control* o al grup *programa*.

Taula 26. Diferències significatives en els resultats segons el grup d'estudi

Variables categòriques	Categories sobre representades	
	Grup <i>control</i>	Grup <i>programa</i>
Variables SIPC		
Canvis en sortides programades	Ja en tenia i ha millorat	No en tenia i es manté sense
Canvis en permisos ordinaris	Ha millorat	N'ha tingut sempre
Canvis en incidents	No en tenia i s'ha mantingut sense	En tenia i ha millorat
Expedients greus	No en tenia i s'ha mantingut sense	Sí en tenia i no n'ha tingut més
Valoracions negatives SAM (C i D)	S'ha mantingut	Ha millorat
Canvis en la progressió de grau	Ha empitjorat	S'ha mantingut igual
Millora de grau entre M1 i M3	S'ha mantingut en 2n grau	S'ha mantingut en 3r grau Ha millorat
Variables <i>RisCanvi</i>		
Manca de recursos econòmics	S'ha mantingut risc baix	Ha empitjorat S'ha mantingut moderat/alt

Nota: només apareixen aquelles variables que presenten alguna diferència estadísticament significativa entre els grups

Cal tenir en compte que alguns subjectes del grup *programa* es classifiquen inicialment en 3r grau i passen directament a règim obert en un altre centre penitenciari. Conseqüentment, els subjectes que queden en el grup *programa* són de més risc que els del grup *control* (que no s'ha vist afectat per la derivació dels casos de baix rics a medi obert). Això queda reflectit en les diferències en variables com *incidents* i *expedients greus*. No obstant, l'especificitat de la intervenció en el grup *programa* (s'intervé més intensament en els casos de risc) fa que trobem més sovint una evolució positiva dels interns respecte als *incidents* conforme passa el temps. També en les valoracions negatives del SAM (nivells C i D).

I la variable clau que marca diferències entre els dos grups és la millora de grau penitenciari entre els moments 1 i 3. Mentre que el grup *control* s'ha mantingut al cap d'1 any en 2n grau (95,3% dels casos), el grup *programa* manté un grup en 3r grau sense incidències (12,8%) i un altre que s'hi ha incorporat al 3r grau, millorant la situació de partida (23,1%). Només hi ha 1 cas de regressió a 1r grau en aquest període de temps i s'ha donat en el grup *control*.

Tot i això, cal assenyalar que el nombre de *permisos ordinaris* (primer pas per iniciar la cadena permissiva que ha de portar cap al 3r grau i la llibertat

condicional) es manté baix en ambdós grups, al voltant del 30% al grup *programa* i 40% al grup *control*. Encara hi ha un nombrós grup d'interns en el grup *programa* (68%) que no inicien la cadena permissiva un cop finalitzat amb èxit el *programa* específic de tractament. Altres recerques⁷ ja ens han assenyalat aquesta disfunció en el recorregut que fa un intern cap a la vida en llibertat al llarg del qual, en teoria, hauria de tenir estímuls i propostes de millora i d'acostament al medi si els resultats del seu programa de tractament són positius.

Pot sobtar que les variables dinàmiques del *RisCanvi* (en total 17) no mostrin canvis significatius entre els dos grups més que en una variable (*manca de recursos econòmics*) ni tampoc en les 4 valoracions globals del risc. L'explicació l'atribuïm al baix nombre de casos d'aquest estudi en què estiguin emplenades les valoracions *RisCanvi* en els diferents moments de mesura: el moment de mesura 3 s'emplena en pocs casos i la distància entre els moments 1 i 2 és massa breu per advertir canvis. Caldria augmentar significativament el temps de seguiment per apreciar-ne els canvis, si hi són. Quant a la *manca de recursos econòmics*, es manifesta com una variable de risc més present en el grup *programa*, justament pel fet que hi ha més interns que han d'afrontar la sortida en llibertat i assumir costos que en cas d'estar empresonat la pròpia presó cobreix.

Com a resum d'aquest punt podem assenyalar que la nova metodologia de treball del CPQC ha millorat els resultats respecte a la situació anterior en 2 aspectes i s'ha mantingut igual en un altre:

- 1) Ha millorat la identificació, classificació inicial i derivació primerenca de les persones amb un nivell de risc i complexitat *baix* cap a medi obert. Aquests subjectes han demostrat al cap d'1 any que han mantingut el bon comportament i/o l'han millorat, refermant la decisió presa per l'equip de l'EAV.
- 2) També en el *grup programa*, ha millorat (ha disminuït) la proporció de subjectes amb nivell de risc elevat que protagonitzen incidents dins del centre

⁷ Veure "La reincidència en els excarcerats d'alt risc", recerca publicada pel CEJFE en la seva web l'any 2016 i també "la taxa de reincidència penitenciària 2014", publicada l'any 2015.

penitenciari respecte als subjectes del *grup control*, i s'igualen els expedients disciplinaris per faltes greus, que era més elevat en el grup programa.

En els subjectes amb nivells de risc més elevats, hi ha una millora més significativa en els que pertanyen al grup *programa*, que disminueixen la proporció de casos que protagonitzen *incidents* dins del centre penitenciari respecte els subjectes del grup *control* i s'igualen els *expedients disciplinaris* per faltes *greus*, que era més elevat.

3) Contràriament, no es troben diferències entre el *grup control* i el *grup programa* en les variables *RisCanvi*. Aquesta manca de millora es pot atribuir al fet que la nova metodologia de treball del CPCQ fa incidència en la classificació inicial però no modifica la intervenció posterior que es manté igual que en el grup control: no canvia el funcionament quotidià dels programes específics de tractament per conducta violenta ni tampoc l'accés esperable a beneficis penitenciaris en casos d'evolució positiva en el programa de tractament (com seria l'obtenció de permisos ordinaris).

5.2. Diferències en els resultats segons l'itinerari i el delictes

Quins són els canvis que s'han produït en els subjectes segons els itineraris que han seguit? La taula 27 recull les variables que presenten diferències significatives i l'annex 5 les inclou totes.

No hi ha diferències en les variables dinàmiques del *RisCanvi*, ni en les prediccions de risc. Entenem que la justificació explicada en el punt anterior també és vàlida en aquest cas.

En general trobem millores en el grup de *3r grau* i en l'accés a *permisos* en el grup de violències que fa el *programa bàsic*. El grup que fa l'itinerari *estàndard* no ofereix dades destacables i s'ubica en la mitjana.

Taula 27. Diferències significatives en els resultats segons l'itinerari

Variables categòriques	Categories sobre representades			
	Violències Moti/Int/mant	Violències bàsic	Itinerari estàndard	Itinerari 3r grau
Variables SIPC				
Canvis en els permisos ordinaris	No en tenia i s'ha mantingut sense	Ha millorat		N'ha tingut sempre
Ha tingut incidents?		Sí		No
Expedients disciplinaris		Sí		No
Expedients greus				No
Expedients molt greus		Sí en tenia i no n'ha tingut més		No en tenia i es manté sense
Canvis en la progressió de grau (M2)		S'ha mantingut en 2n grau		S'ha mantingut en 3r grau Ha millorat
Canvis en la progressió de grau (M3)		S'ha mantingut en 2n grau	Ha empitjorat	S'ha mantingut en 3r grau Ha millorat

Nota: només apareixen aquelles variables que presenten alguna diferència estadísticament significativa entre els grups

En els apartats 5.2.4 fins a 5.2.8 de l'annex 5 es presenten desglossades totes les taules en funció dels itineraris que han seguit els interns en les variables de resultats i diferenciant també segons 4 agrupacions de delictes principals pels quals estan complint condemna: *contra la llibertat sexual, violència general, violència de gènere i altres delictes no violents* (aquests darrers corresponen a interns derivats d'altres mòduls pels professionals de tractament per l'avaluació de l'EAV, atès que el seu comportament dins d'aquests mòduls sí està comportant situacions de violència intrainstitucional i es vol avaluar si els hi convé fer el programa específic de tractament per a violències). En els apartats següents anirem fent una aproximació cada cop més específica a cadascun dels itineraris, destacant només aquelles diferències de resultats que siguin significatives. Cal, no obstant, ser prudent en la interpretació de resultats atès el baix nombre de casos que finalment componen cada subapartat.

Els interns que han comès delictes violents en general presenten en més proporció *incidents i expedients disciplinaris*. D'altra banda són també el grup que més millora en aquestes variables en el període estudiat. No obstant aquesta millora, es mantenen al cap del temps en 2n grau penitenciari (91,4%),

mentre que els altres grups presenten més proporció de millores de grau o manteniment del 3r.

Taula 28. Diferències en els resultats en funció del delicte principal comès

Variables de resultats amb diferències significatives		Altres		Violència general		Violència de gènere		Violència sexual		Total	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ha tingut incidents en qualsevol moment	Sí	2	20,0%	30	53,6%	8	25,8%	6	25,0%	46	38,0%
	No	8	80,0%	26	46,4%	23	74,2%	18	75,0%	75	62,0%
S'han produït canvis en els moments de mesura	N'ha tingut sempre	0	0,0%	4	7,7%	0	0,0%	0	0,0%	4	3,6%
	Ha empitjorat	0	0,0%	4	7,7%	3	10,7%	4	18,2%	11	10,0%
	Ha millorat	2	25,0%	21	40,4%	3	10,7%	1	4,5%	27	24,5%
	S'ha mantingut sense	6	75,0%	23	44,2%	22	78,6%	17	77,3%	68	61,8%
Ha tingut expedients disciplinaris en algun moment	Sí	0	0,0%	35	62,5%	14	45,2%	10	41,7%	59	48,8%
	No	10	100,0%	21	37,5%	17	54,8%	14	58,3%	62	51,2%
S'han produït canvis en els moments de mesura	N'ha tingut sempre	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
	Ha empitjorat	0	0,0%	4	7,7%	5	17,9%	2	9,1%	11	10,0%
	Ha millorat	0	0,0%	30	57,7%	7	25,0%	8	36,4%	45	40,9%
	S'ha mantingut sense	8	100,0%	18	34,6%	16	57,1%	12	54,5%	54	49,1%
Canvi del grau en el que es troba entre el M1 i el M3	Ha empitjorat	0	0,0%	0	0,0%	1	4,8%	1	5,0%	2	2,4%
	S'ha mantingut en 2n	2	33,3%	32	91,4%	14	66,7%	17	85,0%	65	79,3%
	S'ha mantingut en 3er	3	50,0%	1	2,9%	2	9,5%	0	0,0%	6	7,3%
	Ha millorat	1	16,7%	2	5,7%	4	19,0%	2	10,0%	9	11,0%

Nota: només apareixen aquelles variables que presenten alguna diferència estadísticament significativa entre els grups. Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,01$

Destaca també que el 86,4% dels interns del grup *programa* han millorat o s'han mantingut sense *incidents* en el període estudiat. Aquest percentatge és del 90,0% en el cas dels *expedients disciplinaris* (han millorat o s'han mantingut sense *expedients disciplinaris*).

Sobta que en l'expedient informàtic de les persones derivades per d'altres equips de tractament a l'EAV, per tal que valori la necessitat de fer un tractament específic de violència, no consti que tinguin *incidents* ni *expedients disciplinaris* que justifiquin aquesta derivació.

No trobem diferències en funció del delicte comès quan a l'aplicació de *sortides programades* amb professionals, gaudiment de *permisos ordinaris*, *progressions* o *regressions* de grau, ni en cap dels 4 pronòstics de risc de *RisCanvi*, com tampoc en els diferents moments de mesura.

En els subapartats següents s'aprofundeix en cadascun dels itineraris.

5.2.1. Itinerari de 3r grau

Classificats els subjectes que segueixen aquest itinerari en funció del delictes comès, ens trobem que hi ha pocs casos en cada agrupació per treure'n conclusions (veure 5.2.5 de l'annex 5).

Destaquem que les diferències d'aquest grup amb els interns de 2n grau són molt marcades, la qual cosa ens parla d'una selecció molt adequada amb relació al risc i a les necessitats, baixes en el cas dels interns de 3r grau. La seva motivació per treballar la problemàtica violenta era *alta* (61,9%) i també la motivació per seguir el pla de treball marcat en el PIT (80,0%). La majoria dels casos es trobaven en l'estadi de canvi de Prochaska d'*acció* o de *manteniment* (78,9%).

D'altra banda, els resultats ens diuen que al finalitzar el període de seguiment els interns derivats a 3r grau s'han mantingut amb èxit en aquesta classificació i en alguns casos han millorat (accés a la llibertat condicional, a la llibertat definitiva, o al 3r grau efectiu en el cas de recursos inicials de fiscalia de vigilància penitenciària que s'oposés a la concessió del 3r grau).

5.2.2. Itinerari *estàndard*

Si s'ha derivat una part d'interns a l'itinerari *estàndard*, és perquè l'EAV ha considerat que ni el risc ni les necessitats d'aquestes persones requerien una intervenció especialitzada per al tractament de *violències*. La comparació d'aquest grup amb el grup de *violències* (veure annex 5 apartat 5.2.10) ens confirma que efectivament les diferències són molt marcades en moltes de les variables dinàmiques del *RisCanvi*. Els interns de l'itinerari *estàndard* presenten menys percentatge de casos en moltes de les variables dinàmiques de factors de risc del *RisCanvi*. També en la variable de pronòstic de risc general de violència intrainstitucional (*alt risc*, 32,3% en el cas del grup de *violències* i *baix risc*, 76,9% en el cas del grup d'itinerari *estàndard*).

Els de l'itinerari *estàndard* tenen menys temps de condemna per complir (1.147 dies de mitjana, 3,1 anys front els 2.777 dies de mitjana, 7,6 anys del grup de *violències*), hi ha més proporció d'espanyols que d'estrangers i en les

valoracions de l'estat de canvi (Prochaska) se'ls considera més preparats per al canvi que el grup de *violències* (hi ha més proporció que estan en la fase *d'acció*). Segurament aquest conjunt de motius ha fet que hi hagi més proporció de subjectes classificats en 3r grau i que passat el període de seguiment hagin mantingut sense incidències el règim de medi obert. Només en 1 cas hi ha hagut *regressió* de grau.

5.2.3. Itinerari específic de violència, programa *bàsic* i programa *intensiu*

Quan hem mirat les diferències per agrupacions de delictes, en trobem molt poques pel baix nombre de casos en cada agrupació (veure 5.2.7 i 5.2.8 annex5). Si comparem aquest grup amb els d'itinerari *estàndard* es reproduïx el que comentàvem en l'apartat anterior però en aquest cas per parlar de més factors de risc.

Les diferències entre els que fan els dos tipus de programes, *bàsic* i *intensiu* són poques si ens remetem a les 135 variables estudiades (veure 5.2.9 annex 5). En el grup d'*intensiu* trobem més freqüentment aquells delinqüents sexuals amb nivell de risc *alt* i necessitats criminògenes per treballar, amb la variable de *RisCanvi* sobre *comportament sexual promiscu* i la variable individual *temeritat* molt presents.

5.3. Diferències en els resultats segons altres variables de control

Ja hem vist en el capítol 4 que no hi ha diferències en el perfil dels interns en funció de la seva *motivació pel canvi*. No trobem que la predisposició *alta* per fer el programa de tractament front a la predisposició *mitja/baixa* presentin diferències pel que fa al perfil. Aquestes diferències tampoc es produeixen pel que fa als resultats (els que estan més motivats no obtenen millors resultats) a excepció de la variable de progressió de grau entre els moments 1 i 3 (veure annex 5 de 5.3.1 a 5.3.3): mentre els que tenien motivació *baixa* o *mitja* pel canvi s'han mantingut en 2n grau (17 casos, 77,3%), els que tenien motivació *alta* han millorat (7 casos, 46,7%). Per tant podríem concloure que mostrar

externament una conducta que faci pensar al professional que l'intern està més o menys motivat per canviar la conducta violenta NO té incidència en la majoria de variables d'evolució que hem controlat. Sí que responen a les expectatives aquells que han demostrat una alta motivació per canviar la conducta, que tenen més probabilitats de progressar de grau al finalitzar el període d'aquest estudi.

Si ens fixem en la variable dels estadis de canvi de Prochaska i Diclemente el patró resulta molt similar. Hem agrupat els interns que es trobaven diagnosticats en l'estadi de canvi "*pre-contemplació i contemplació*" contra els que es trobaven en l'estadi "*preparació, acció i manteniment*" amb resultats molt similars al que hem vist en parlar de la *motivació al canvi*. A part de la diferència esmentada de la progressió de grau, en aquest cas també hi ha diferències en l'evolució dels 4 pronòstics de risc del *RisCanvi*. Tots els que es trobaven en la fase de "*preparació, acció o manteniment*" s'han mantingut amb riscos baixos d'autolesionarse, de cometre violència intrainstitucional, de cometre reincidència violenta o de fer un trencament de condemna. En canvi, els que han empitjorat quan al pronòstic, pertanyien al grup de "*pre-contemplació i contemplació*". (veure annex 5 apartat 5.3.4).

El percentatge d'abonament de la responsabilitat civil que ha fet l'intern té impacte en la millora de resultats? No ho sembla.

Els que estan *per sota de la mitjana* l'única diferència que presenten respecte dels que estan *per sobre de la mitjana* d'abonament de la RC és que han tingut més *expedients disciplinaris* per faltes *molt greus*, tot i que han millorat en el període d'estudi. Per tant, tampoc aquesta variable de l'abonament de la RC té influència en la millora de resultats (veure annex 5 apartat 5.3.5).

Tenir *antecedents penitenciaris* és una variable de risc per l'evolució dels interns que segueixen el nou programa d'intervenció en delictes violents? Sí en les variables *d'incidents* i *d'expedients disciplinaris*. Els que ja han estat anteriorment a presó tenen un pitjor comportament en tot el conjunt de variables que mesuren la disciplina dins del centre penitenciar (veure annex 5 apartat 5.3.6).

Finalment, la *nacionalitat* (categoritzada com *nacional* o *estranger*) explica comportament diferents en les variables de resultats? No, no hi ha cap diferència (veure annex 5 apartat 5.3.7).

6. Avaluació dels processos del nou programa

Ja hem explicat en el capítol 2 que aquest és un projecte d'investigació centrat a avaluar la incidència d'un canvi en el model d'intervenció (es passa d'un model centrat en el delicte, a un model centrat en els riscos i necessitats criminògenes dels interns).

Fins aquí hem avaluat els resultats obtinguts amb aquests interns del CPQC que han fet aquest nou programa (grup *programa*) comparant-los amb un grup *control* (interns del propi centre que, el darrer semestre de 2015, havien fet el programa de tractament amb la metodologia anterior). Amb la mateixa finalitat, també hem comparat el propi grup *programa* abans i després de la intervenció.

Ara en aquest capítol ens centrem a avaluar els *processos* de treball que ha calgut canviar per desenvolupar aquest nou programa. Volem saber si la forma de treballar dissenyada per a dur a terme el projecte ha estat seguida conforme al disseny original, si ha estat pràctica, si és més inclusiva amb l'intern i si s'ajusta als recursos existents. Per fer-ho s'ha demanat l'opinió dels interns objecte de la intervenció a través d'un qüestionari per conèixer la seva opinió. També s'ha passat un qüestionari als professionals de tractament que han d'aplicar les propostes del nou model, amb la particularitat que les respostes referides a cada intern es contestaven entre tot l'equip de tractament que duu el cas. En l'annex 2 s'explica amb més detall el desenvolupament d'aquest treball de camp.

Els resultats d'aquests qüestionaris es presenten en els apartats 6.1 (satisfacció dels professionals) i 6.2 (satisfacció dels interns) de forma global i s'analitzen en conjunt les respostes donades per uns i altres sense entrar en l'avaluació dels objectius dels processos. L'avaluació dels objectius de processos (objectius del 6 al 15 del projecte de recerca) els fem de forma agrupada en els apartats 6.3 i 6.4. L'annex 6 recull tots els resultats detallats que s'exploten en aquest capítol.

6.1. Satisfacció dels professionals implicats

6.1.1. En relació amb la intervenció de l'EAV

En aquest apartat comentarem els principals resultats relatius al qüestionari de satisfacció dels professionals que integren els diferents equips de tractament, en relació a la intervenció realitzada per l'Equip d'Avaluació de la Violència (EAV).

La fitxa utilitzada per recollir les impressions dels professionals ha sigut el document 14 "*Qüestionari de satisfacció dels professionals*".

Aquest qüestionari es divideix en dos grans apartats en funció de l'àrea que tracten: A) *en relació amb la intervenció de l'EAV* i B) *en relació amb l'intern i el PIT*.

Dintre de la primera àrea d'avaluació trobem una sèrie d'ítems que recullen l'actuació de l'EAV respecte a diversos àmbits (a la informació aportada i rebuda, a l'avaluació, a la coordinació, al temps que s'ha invertit en atendre el cas i una valoració global).

Els ítems podien tenir una puntuació d'1 a 5, sent 1 *gens d'acord* i 5 *molt d'acord*.

La mitjana de puntuacions ha estat de 4,28 sobre un màxim de 5.

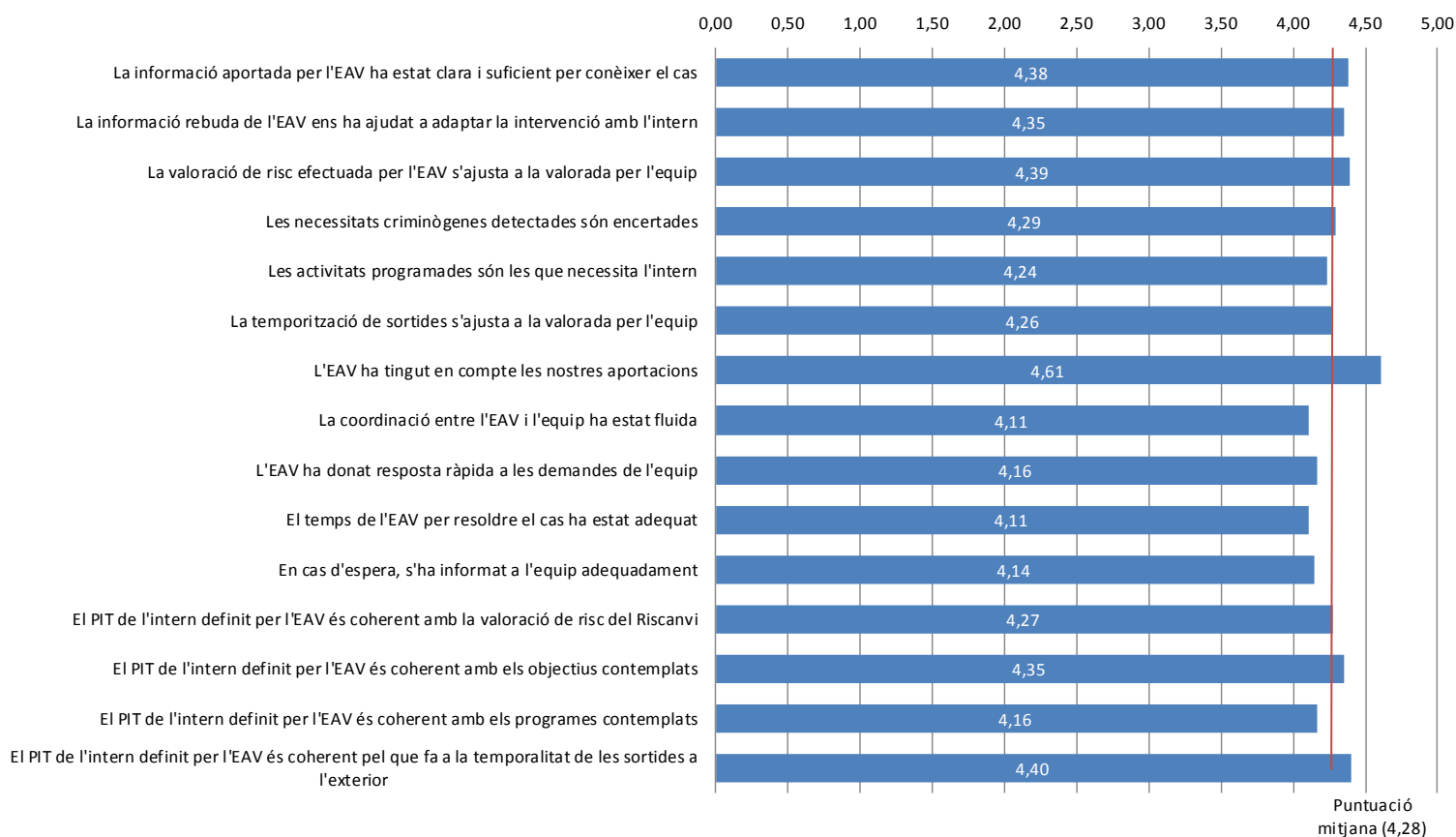
El lector trobarà en l'annex 1 el document 14 que reproduïx totes les preguntes.

El gràfic 10 recull totes les puntuacions, excepte les dues de valoració global, que són "*La intervenció de l'EAV m'ha suposat una millora a l'hora de treballar amb l'intern*" (3,92) i "*La valoració global de la intervenció de l'EAV ha estat positiva*" (4,13).

S'han exclòs 2 preguntes del càlcul de la mitjana: el que pregunta si "*hi ha informació rellevant que l'EAV no ha aportat*", perquè està construït de forma inversa (1,91) i l'ítem "*L'EAV ha fet devolució del cas en l'entorn de reunió*"

d'equip", atès que no és possible a la pràctica fer aquestes devolucions en reunió d'equip per problemes d'agenda.

Gràfic 10. Satisfacció dels professionals respecte a l'actuació de l'EAV

El gràfic ens permet veure que hi ha un valoració alta per part dels professionals de tractament respecte l'actuació de l'Equip d'Avaluació de Violència (EAV).

Hem volgut saber si responen igual els professionals de tractament en funció de diferents variables relacionades amb la casuística de l'intern: a) del nivell de risc de reincidència i/o violència intrainstitucional que presentin els interns; b) de l'itinerari que han seguit; c) de la motivació al canvi que presenten.

a) Hi ha diferències de resposta en funció de les **valoracions de risc fetes per l'EAV?**

No hi ha diferències significatives en funció del tipus de risc valorat. Només en la pregunta sobre si "*la coordinació amb l'EAV ha estat fluida*" surt un acord

molt elevat (4,82 sobre 5) quan s'ha tractat de casos en què el risc és *alt* i la complexitat també és *alta*. Per contra quant el risc és *mig* i la complexitat *moderada* amb una pena llarga, l'acord dels professionals amb els ítems recollits al gràfic és el més baix (3,50).

Quan comparem el *risc de violència intrainstitucional* el moment 1 de valoració de *RisCanvi* amb el moment 3 trobem diferències en: “*Les necessitats criminògenes detectades són encertades*”, “*La intervenció de l'EAV m'ha suposat una millora a l'hora de treballar amb l'intern*” i “*La valoració global de la intervenció de l'EAV ha estat positiva*”. El patró en les 3 preguntes és semblant: quan el risc s'ha mantingut *moderat/alt* els professionals puntuen més favorablement la intervenció de l'EAV. També en el cas que hagi *millorat*. Si el cas *ha empitjorat* l'equip de tractament puntua més *baix*.

b) Hi ha diferències en les respostes dels professionals de tractament en funció de l'**itinerari acordat**? No.

Amb dues excepcions. A la pregunta “*La informació rebuda de l'EAV ens ha ajudat a adaptar la intervenció amb l'intern*” els professionals donen una puntuació més alta a la tasca realitzada per l'EAV quan es tracta d'interns que han seguit l'itinerari de *violència bàsic* (4,63) o itinerari *estàndard* (4,75). La segona pregunta “*En cas d'espera, s'ha informat a l'equip adequadament*”, puntuen més alt quan es tracta d'interns que han seguit l'itinerari de *violència bàsic* (4,42) que els interns amb itinerari de *violència motivacional/intensiu/manteniment* (3,44).

c) Hi ha diferències en les respostes dels professionals de tractament en funció de la **valoració de la motivació al canvi de l'intern segons Prochaska**? Sí, hi ha diferències en relació amb força valors de la variable.

La variable es presenta agrupada de forma dicotòmica en funció de si l'intern es trobava en una fase *precontemplativa/contemplativa* o de *preparació/acció*. Hi ha diferències en 8 de les 20 preguntes analitzades i sempre la mitjana de puntuació és més alta, és a dir, es valora millor la tasca de l'EAV en els casos en què l'intern està ubicat en l'estadi de *preparació/acció*.

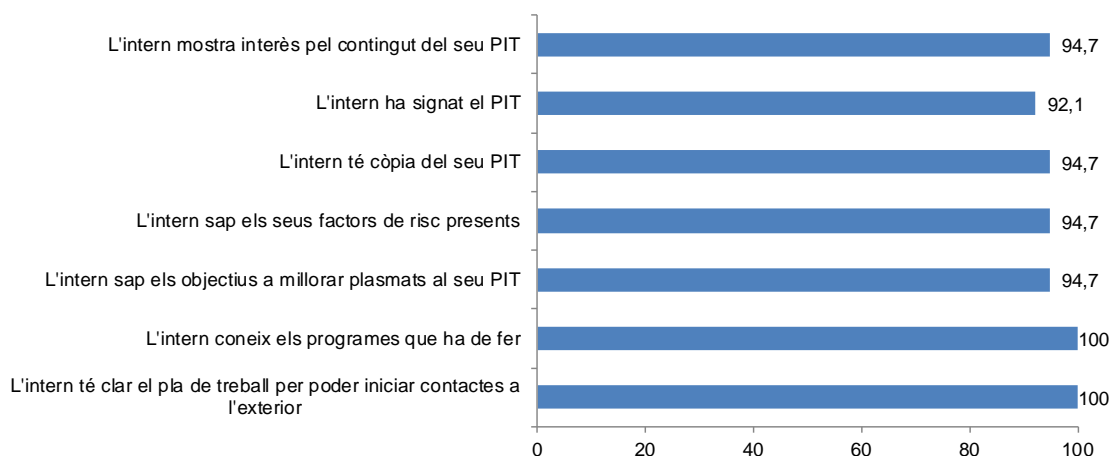
Per resumir: els professionals de tractament valoren de forma molt positiva l'actuació de l'EAV, però encara és més destacada aquesta valoració quan l'intern presenta riscos alts o manca de motivació, que és on pot haver-hi més dificultats per afrontar els casos difícils.

6.1.2. En relació amb el coneixement que en té l'intern del seu PIT

Quina és l'opinió dels professionals dels equips multidisciplinaris en relació amb el grau de coneixement que tenen els interns dels seus respectius PIT? Cal tenir present que per aquesta anàlisi només hem pogut obtenir 38 respostes, just la meitat de tot el grup.

Sobre i el grau de coneixement i comprensió que tenen els interns del seu PIT, més del 90% dels professionals pensen que és òptim.

Gràfic 11. Satisfacció dels professionals amb relació al coneixement que té l'intern del seu PIT

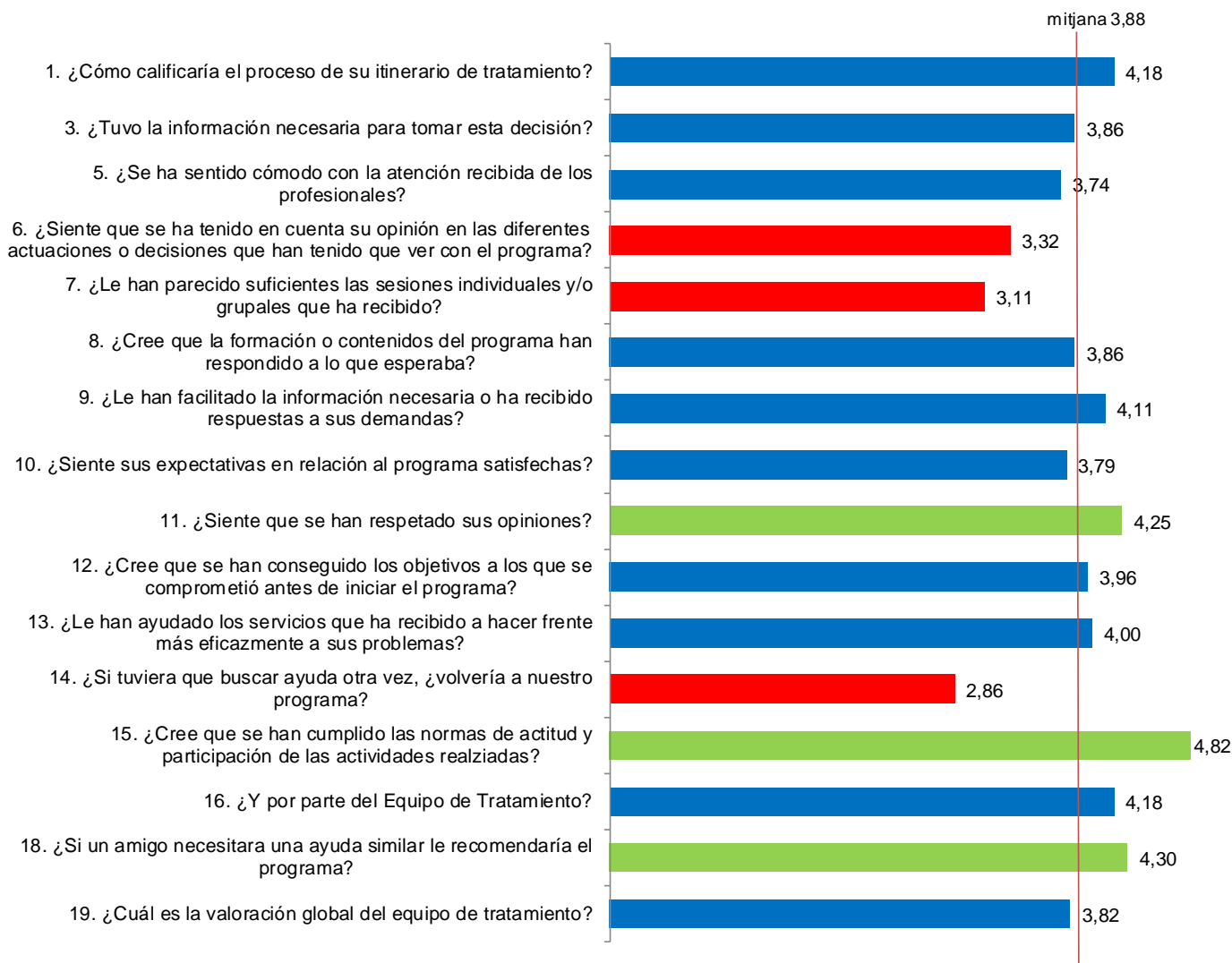
6.2. Satisfacció dels interns

6.2.1. Amb relació al programa que ha dut a terme

En aquest apartat tractarem la informació recollida mitjançant el document 18, el qüestionari de satisfacció dels interns respecte al programa que han realitzat. Està format per 20 preguntes, 16 de les quals són tancades i 4 són de resposta oberta. En el gràfic 12 recollim les 16 que corresponen a preguntes amb resposta tancada. Els interns podien contestar cada pregunta tancada puntuant

de 1 (puntuació més negativa) a 5 (puntuació més positiva). La mitjana de les puntuacions és 3,88.

Gràfic 12. Qüestionari de satisfacció dels interns

Les barres vermelles mostren les preguntes en què la puntuació està per sota de la mitjana. Els ítems pitjor valorats són, en aquest ordre: “*Si hagués de buscar ajut novament, tornaria al nostre programa?*” (2,86); “*Li han semblat suficients les sessions individuals i/o grupals que ha rebut?*” (3,11); “*Creu que s’ha tingut en compte la seva opinió en les diferents actuacions o decisions que s’han pres en relació amb el programa?*” (3,32).

Les preguntes amb millor valoració (barres verdes) són, en aquest ordre: “*Creu que s’han complert les normes d’actitud i participació de les activitats*

realitzades?” (4,82); “Si un amic necessités ajuda similar, li recomanaria aquest programa?” (4,30) i “Sent que s’han respectat les seves opinions?” (4,25).

Com en l’apartat anterior, hem analitzat si les respostes presenten patrons diferents en funció del control de determinades variables significades a l’estudi (veure detall de resultats a l’annex 6.2.1).

a) Les respostes dels interns presenten diferències en funció de les **valoracions de risc fetes per l’EAV?** No.

Només en 2 de les 16 preguntes es troben diferències en les valoracions en funció del risc valorat. I sorprenentment els interns de risc *alt* complexitat *alta* puntuen més favorablement que els de riscos més baixos. Es manté el patró que els interns de risc *mig* complexitat *moderada* amb penes llargues com també els de risc baix i complexitat baixa són els que atorguen puntuacions més baixes quan valoren el programa que han realitzat. L’explicació pot estar en l’atenció rebuda: a més necessitats, més atenció, i això l’intern ho reflecteix en la puntuació. Cal valorar molt positivament aquest fet, si es confirma, perquè respon a un dels objectius: les intervencions que es planifiquen són conseqüents amb el nivell de risc.

b) En funció de l’**itinerari** seguit pels interns? No es troba cap diferència en les seves opinions.

c) En funció del seu **nivell de motivació al canvi** (segons Prochaska i DiClemente)? Cap diferència.

d) En funció del **percentatge de pagament de la responsabilitat civil?** No

Aquesta variable s’ha plantejat com a dicotòmica: per sobre de la mitjana de pagament en el moment d’iniciar el programa (46,2%) front els que estan per sota.

Només en la pregunta si s’ha respectat la seva opinió hi ha diferències i puntuen millor els que es troben per sobre de la mitjana de pagament.

e) En funció dels **antecedents penitenciaris** (tenir o no tenir antecedents)?
No, però amb matisos.

Només trobem diferències respecte a dos ítems: Si va tenir la informació necessària per a la presa de decisions del seu itinerari de tractament; i com valora l'equip de tractament. Els interns que tenen antecedents penitenciaris puntuen millor ambdós aspectes.

Respecte a la resta d'ítems, tot i no tenir les diferències observades significança estadística sí que es mostra la tendència que acabem de comentar. En quasi tots puntuen millor els interns que ja tenen experiència penitenciària, per sobre dels primaris.

f) En funció de si l'intern està o no d'**acord amb el PIT** que se li planteja?.
Troblem algunes diferències.

Els interns que estan d'acord amb el PIT atorguen puntuacions millors a 4 de les 16 preguntes amb diferències que són significatives, però en la resta de preguntes també mostren aquesta tendència a valorar millor encara que no hi hagi significació estadística.

El qüestionari de satisfacció dels interns, a més de preguntes tancades, les respostes a les quals ja hem analitzat, incloïa també 4 preguntes obertes de les quals s'extreu la informació següent:

1) *¿Por qué decidió realizar las actividades que le ha propuesto el equipo?*

Les respostes a aquesta pregunta es poden agrupar en dos grans blocs: Un grup d'interns responen que realitzen el programa per obtenir permisos, mentre que un altre grup diuen, a més, que el fan per poder millorar, controlar la seva conducta i ser més estables.

2) *¿Cuáles cree usted que son los objetivos de la intervención?*

La majoria de respostes parlen de la importància de guanyar autoconeixement, empatitzar amb la víctima, controlar la conducta violenta i evitar la reincidència.

3) *¿Tiene alguna sugerencia para poder mejorar la ejecución del programa en ediciones futuras?*

Els interns parlen de que seria millor si els programes fossin més personalitzats per cada intern i les sessions individualitzades.

4) *Comentarios.*

Aquesta part del qüestionari ha obtingut resultats molt diversos, per una part trobem interns que agraeixen als equips de tractament com s'ha treballat al programa i consideren que ha estat beneficiós per ells i per altra banda, trobem interns que indiquen que el programa es podria millorar fent més activitats i potenciant més la comunicació amb els equips.

6.2.2. Satisfacció dels interns en relació amb el seu PIT

Com ja hem dit anteriorment, una de les característiques del Programa Individual de Tractament (PIT) és que s'hauria de construir conjuntament i consensuadament amb l'intern. Els membres de l'equip multidisciplinari poden argumentar a l'intern el criteri professional pel qual orienten un PIT en particular, però han de mostrar una actitud flexible i vetllar per arribar a un consens amb el seu punt de vista pel que fa al procés de rehabilitació que l'intern ha de seguir.

Quan hem preguntat als interns la seva opinió sobre aquests processos vinculats al seu PIT, hem trobat disparitat d'opinions. Un 54% dels interns no estan d'acord amb el PIT que se'ls ha assignat i expressen discrepàncies.

Els motius que han donat al manifestar el seu desacord es mostren en la taula 29 i s'han agrupat en funció de categoritzacions excloents.

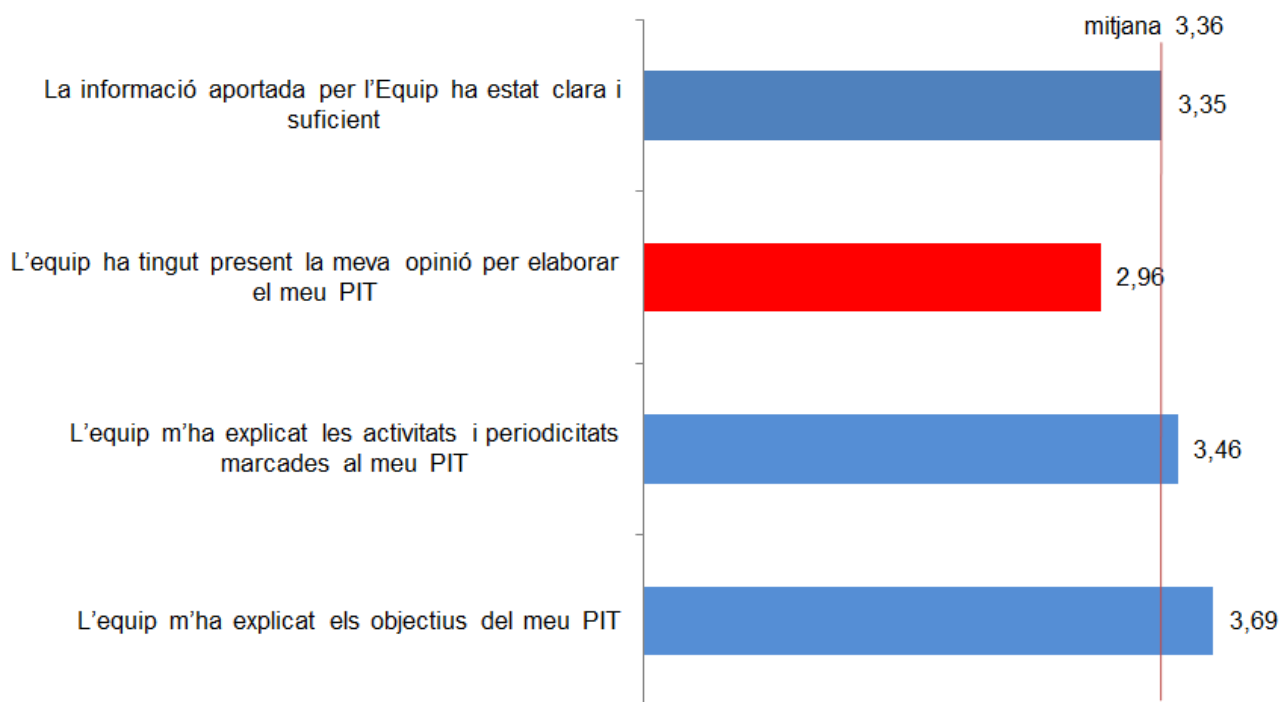
Taula 29. Per què no està d'acord amb el seu PIT?

Respostes obertes agrupades: n=22	Freqüència
Discrepància entre delictes, programes i situació personal	8
S'han fet canvis en el PIT que l'intern no proposava	4
Desacord amb el tipus de programa assignat	4
No implica cap benefici	4
No està d'acord en com se li aplica pel fet de ser estranger	2

Sota l'agrupació *Discrepància entre delictes, programes i situació personal* tenim respostes diverses com per exemple que *"l'itinerari marcat no es correspon amb el meu delictes"*, o que *"no s'ha tingut en compte ni la meua situació ni la meua opinió"*, o *"el meu perfil és més de 3r grau i podria fer aquests programes al carrer"*.

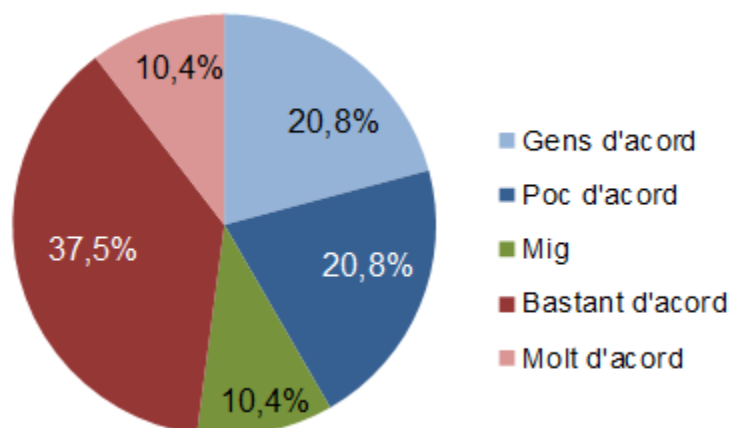
Vam demanar als interns que responguessin un qüestionari puntuant una sèrie d'afirmacions sobre la creació i el desenvolupament del seu PIT. Les puntuacions podien anar des d'1 –que significa *gens d'acord*– fins a 5 – *molt d'acord*–:

Gràfic 13. Satisfacció de l'usuari en relació amb el seu PIT (n=48)

La mitjana de puntuació que hem obtingut és de 3,36. La pregunta que obté menys puntuació és la relativa a que l'equip tingui en compte la seva opinió per elaborar el PIT (2,96).

Gràfic 14. Grau d'acord dels interns amb l'afirmació "L'equip de tractament ha tingut present la meva opinió per elaborar el meu PIT" (N=48)

També vam preguntar als interns si volien fer algun comentari per ampliar respostes o fer propostes de millora. La taula XX les recull agrupades.

Taula 30. Ampliació de resposta, comentari o proposta de millora dels interns

Respostes obertes agrupades n= 15	Freqüència
Vull fer activitats adequades als meus interessos (laborals o de lleure)	8
Hi ha manca de confiança en el professional	3
Problemes per ser estranger	2
Acord amb el PIT, acceptació de les activitats proposades	2

Seguint les anàlisis fetes fins ara, tot seguit comprovem si les opinions dels interns difereixen segons les variables significades de l'estudi (veure annex 6.2.2)

Els que han fet els itineraris de violència (*Violència Motivacional, Intensiu i de Manteniment* i *Violència bàsic*) puntuen més alt l'equip de tractament en relació amb que han tingut en compte la seva opinió per elaborar el PIT i encara que les diferències no són significatives, sí que mostren una tendència.

També es mostra aquesta tendència quant mirem la variable "acord amb el seu PIT". Els que estan d'acord donen puntuacions a l'equip de tractament per sobre dels que no hi estan d'acord en relació amb que han tingut en compte la seva opinió per elaborar el PIT.

Seguint amb l'anàlisi de la incidència de diferents variables sobre la valoració que els interns fan d'aquest ítem, veiem que els interns que tenen un risc i complexitat *alta* donen una puntuació per sobre dels que tenen el risc i complexitat *mig* i *moderada* respectivament.

Els que es troben en un estadi de *preparació/acció* atorguen puntuacions més altes dels que estan en l'estadi de *precontemplació/contemplació*.

Els que tenen motivació *alta* per treballar la conducta violenta puntuen per sobre dels que la tenen *baixa*.

Els que han pagat més percentatge de responsabilitat civil puntuen per sobre dels que estan per sota de la mitjana.

Tot i així, no hi ha diferències significatives en cap d'aquestes agrupacions.

6.3. Avaluació dels objectius dels processos

En aquest apartat ens centrarem a donar dades sobre el compliment dels objectius 6 a 15, referits a l'avaluació de processos. Això s'ha fet mitjançant el creuament de diferents resultats: els qüestionaris que acabem de comentar amb les preguntes directes però també amb el creuament de diferents dossiers que pregunten el mateix o molt relacionat, o bé també amb dades empíriques de la recerca.

6.3.1. Respecte a l'avaluació inicial

Els objectius 6,7 i 8 venen referits a aquest moment clau del treball amb l'intern.

L'objectiu 6 volia saber si la informació obtinguda amb aquest nou mètode a) ajuda als professionals a detectar millor les necessitats d'intervenció, b) a predir millor els 4 aspectes de predicció que mesura el *RisCanvi* (violència autodirigida, violència intrainstitucional, reincidència violenta i trencament de condemna) i c) a valorar de manera més consensuada la *motivació de canvi* de l'intern cap al desistiment del comportament amb conducta violenta.

a) Respecte la nova informació obtinguda sobre els interns els professionals (equip EAV i equip de tractament) creuen que sí els ajuda. Sobre una valoració màxima de 5, els professionals han puntuat en 4,41 la informació obtinguda sobre els interns, molt propera a *l'excel·lent*.

Taula 31. Opinió dels professionals

Doc.14 Professionals	Itineraris	N	Mitjana	Desviació Estàndard
La informació rebuda de l'EAV ens ha ajudat a adaptar la intervenció amb l'intern	Violència Mot/Int/Mant	10	4,00	1,054
	Violència bàsic	19	4,63*	0,597
	Itinerari estàndard	4	4,75*	0,500
	Itinerari 3r grau	1	3,00*	
	Total	34	4,41	0,821

*Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,05$

La informació rebuda en el cas d'interns que han fet l'itinerari *estàndard* i els que han fet l'itinerari de *violència bàsic* és la que es valora millor. El professional que valora la informació relativa a l'únic cas d'itinerari de 3r grau del que tenim recollida l'opinió és el que pitjor valoració en fa, tot i que amb un sol cas no es poden extreure conclusions.

b) L'avaluació inicial, ajuda a predir millor el risc?. Sembla ser que sí. La taula 32 ens mostra que la valoració feta per l'EAV en algun dels 7 grups de classificació dels interns té correlació amb les prediccions fetes de violència tant en el moment 1 com en la diferència entre el moment 1 i 2. Que correlacioni significa que *classificació*, *risc* i *evolució del risc* apareixen relacionades, per tant la contesta dels professionals a la pregunta es referma amb aquesta evidència.

Taula 32. Correlacions entre la valoració del risc feta per l'EAV i les prediccions obtingudes en el *RisCanvi*

Correlacions	Risc i complexitat valorada per l'Equip	Violència autodirigida (M1)	Violència intrainstitucional (M1)	Reincidència violenta (M1)	Diferència entre VIAUTO M1 i M2	Diferència entre VIINTRA M1 i M2	Diferència entre REINVI M1 i M2	
Risc i complexitat valorada per l'Equip	Pearson	1	,468**	,615**	,745**	,702**	,788**	,801**
	Sig. (bilateral)		,000	,000	,000	,004	,000	,000
	N	66	57	57	57	15	15	15

**Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,01$

El sentit d'aquesta relació s'explicita en la següent taula.

Taula 33. Relació entre la valoració feta per l'EAV i les prediccions en els diferents moments de mesura del *RisCanvi*. Grau d'encert

Valoració feta per l'EAV	Violència autodirigida		Violència Intrainstitucional		Reincidència violenta	
	alt/mod M1	M1-M2	alt/mod M1	M1-M2	alt/mod M1	M1-M2
Risc Alt complex Alt	57,1%	--	36,4%	--	31,0%	--
Risc mig complex Alt	0,0%		4,5%		6,9%	
Risc Mig complex Mod pena llarga	0,0%		18,2%		13,8%	
Risc Mig complex Mod pena curta	7,1%	--	9,1%	--	17,2%	--
Risc Mig complex Baix	7,1%	-	9,1%	-	17,2%	-
Risc Baix complex Mod	21,4%	++	22,7%	++	13,8%	++
Risc Baix complex Baix	7,1%	++	0,0%	++	0,0%	++

--Ha empitjorat o s'ha mantingut alt ++ Ha millorat o s'ha mantingut baix. Nota: el color verd indica encert entre la valoració feta per l'EAV i el resultat final. Hi ha cel·les on no hi ha casos en la segona mesura.

La valoració feta per l'EAV té molta concordança amb els nivells de risc pronosticats en el *RisCanvi* i també amb els nivells de risc obtinguts al final del temps de control, després de finalitzar els tractaments especialitzats i en alguns casos, després d'haver passat un temps, com a màxim 1 any.

En predicció de *violència autodirigida* la concordança és més accentuada en els extrems (riscos i complexitats *alts* i en riscos i complexitats *baixos*).

En predicció de *violència intrainstitucional* es repeteix el model de la violència autodirigida i també en algun dels riscos *moderats*.

En predicció de *reincidència violenta* aquesta concordança es dona en quasi tots els grups.

Sembla, doncs, que l'avaluació inicial ajuda a focalitzar millor les prioritats d'intervenció en funció de les necessitats dels subjectes i el nivell de risc, tot i que el període de seguiment malauradament ha estat curt i restaven molts casos encara per tornar a valorar pel *RisCanvi*, per la qual cosa la mostra és petita i no es poden extreure conclusions significatives. Sí que les dades mostren una tendència. En la continuïtat de la recerca (any 2020) es podrà confirmar de manera més clara aquesta hipòtesi, ja que el temps de seguiment ja s'haurà perllongat 3 anys o més.

c) Hi ha coincidència entre la valoració del risc de l'EAV i l'estadi de canvi de l'intern? Coincideixen les valoracions amb l'equip de tractament?

Si ens fixem en els valors de la 1a fila de la taula XX podrem observar les correlacions entre la *valoració del risc* i de la complexitat feta per l'EAV i les diferents variables recollides a les columnes. La valoració del risc i de la complexitat feta per l'EAV correlaciona amb la valoració de la *motivació de canvi de conducta violenta* per part de l'intern, amb el *pla de treball* que ha de seguir l'intern i amb la *necessitat d'intervenció específica*. Les correlacions són positives, de manera que els que tenen més riscos són també els que sumen en aquestes variables major necessitat d'intervenció. Aquestes correlacions veiem que també es donen en el *canvi de grau* penitenciari entre els dos moments de mesura. Aquesta valoració feta per l'EAV clarament coincideix amb els casos on s'han produït o no canvis de grau penitenciaris. La valoració del risc i de la complexitat feta per l'EAV no correlaciona, en canvi, amb el *període d'estabilització conductual* ni amb tenir més *consciència de problema*. És a dir, aquestes dues variables no influeixen en la valoració de l'EAV.

Taula 34. Correlacions entre la valoració del risc feta per l'EAV, l'estadi de canvi de l'intern i les valoracions respecte a la seva motivació

Correlacions		Valoració de la motivació de canvi conducta violenta	Període de consolidació d'estabilització conductual	Motivació de l'intern per seguir el pla de treball	Valoració de l'EAV de necessitat d'intervenció específica	Consciència del Problema	Estadis de canvi	Canvi del grau penitenciari en el que es troba entre el M1 i el M3
Risc i complexitat valorada per l'EAV	Pearson	,334**	-,146	,298*	,278*	,190	,351*	,495**
	Sig. (bilateral)	,007	,250	,021	,026	,139	,014	,003
	N	63	64	60	64	62	48	34
Estadis de canvi	Pearson	,459**	-,402**	,544**	,160	,489**	1	,278
	Sig. (bilateral)	,000	,002	,000	,233	,000		,160
	N	58	57	55	57	55		

**Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,01$

*Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,05$

Fixem-nos ara en els valors de la 2a fila que fan referència a les correlacions de la variable "*Estadis de canvi*" amb les variables de les columnes. Els *estadis de canvi* de Prochaska també correlacionen positivament amb la *valoració de canvi* de l'EAV, amb la voluntat de seguir el *pla de treball* i també amb la *consciència de problema*. Això vol dir que l'estadi en el que es troba l'intern té influència amb les variables esmentades. En la taula següent veurem de quina manera. Els *estadis de canvi* de Prochaska correlacionen negativament amb

els períodes *d'estabilització conductual*, la qual cosa vol dir que com menys temps porten els interns *d'estabilització de conducta* més proporció de casos trobem en estadis *precontemplatius* i *contemplatius* (no predisposats al canvi).

La valoració de l'EAV coincideix de manera significativa amb els *estadis de canvi* de Prochaska. Quan els interns es troben en els estadis de *preparació/acció/manteniment* trobem que amb més proporció de casos estan valorats amb motivació *alta* (54,8%), amb períodes *d'estabilització de conducta* superiors a 6 mesos (93,3%), amb motivació *alta* per seguir el *pla de treball* (83,3%) i *conscients del problema* que tenen amb la violència (86,7%). En la part contrària de l'escala trobarem les valoracions més negatives i veiem que els interns se situen en els estadis de *precontemplació* i *contemplació*.

Taula 35. Relació entre estadis de canvi i variables relacionades amb la seva motivació per seguir el pla de treball

Estadis de canvi Prochaska		Pre i Contemplativa		Preparació-acció-mante.		Total		P
		N	%	N	%	N	%	
Valoració de la motivació de canvi conducta violenta	Baixa/Mitja	24	88,9%	14	45,2%	38	65,5%	0,000
	Alta	3	11,1%	17	54,8%	20	34,5%	
Període de consolidació d'estabilització conductual	> 6 mesos	17	63,0%	28	93,3%	45	78,9%	0,010
	Entre 3 i 6	4	14,8%	2	6,7%	6	10,5%	
	< de 3 mesos	6	22,2%	0	0,0%	6	10,5%	
Valoració de l'EAV de necessitat d'intervenció específica	Sí	24	88,9%	23	76,7%	47	82,5%	0,226
	No	3	11,1%	7	23,3%	10	17,5%	
Motivació de l'intern per seguir el pla de treball	Baixa	7	28,0%	1	3,3%	8	14,5%	0,000
	Mitja	11	44,0%	4	13,3%	15	27,3%	
	Alta	7	28,0%	25	83,3%	32	58,2%	
Consciència del Problema	No	15	60,0%	4	13,3%	19	34,5%	0,000
	Sí	10	40,0%	26	86,7%	36	65,5%	
Canvi del grau en el que es troba entre el M1 i el M3	Ha empitjorat	0	0,0%	1	5,9%	1	3,7%	0,251
	S'ha mantingut en 2n grau	8	80,0%	7	41,2%	15	55,6%	
	S'ha mantingut en 3er grau	1	10,0%	3	17,6%	4	14,8%	
	Ha millorat	1	10,0%	6	35,3%	7	25,9%	

Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,01$

Per tant podem concloure que efectivament aquesta avaluació inicial ajuda de manera clara als professionals en la detecció de necessitats de l'intern, el grau de compromís que pot tenir en el seu projecte de millora i en definitiva a la

presa de decisions de l'itinerari que haurà de seguir per treballar aquest desistiment en la conducta delictiva.

L'objectiu 7 proposava determinar si el nou procés d'avaluació inicial és més inclusiu amb l'intern, si aconsegueix implicar-lo en el seu propi procés i si augmenta el seu coneixement respecte les necessitats que té a cobrir i els factors de risc i protectors que el poden perjudicar o ajudar, segon sigui el cas.

Taula 36. Opinió dels interns

Doc.17 Interns	Itineraris	N	Mitjana	Desviació Estàndard
La informació aportada per l'Equip ha estat clara i suficient	Violència Mot/Int/Mant	10	3,90	1,287
	Violència bàsic	24	3,46	1,474
	Itinerari estàndard	9	2,78	1,302
	Itinerari 3r grau	1	1,00	
	Total	44	3,36	1,448

Els interns puntuen en general més baix que els professionals aquesta pregunta (mitjana 3,36 sobre 5). La nota correspondria a un *aprovat*. Tot i no sortir diferències significatives entre els itineraris, si s'aprecia que els interns que segueixen itineraris de violències valoren més positivament la informació rebuda.

Respecte a la percepció sobre si l'opinió relativa al procés d'avaluació inicial és similar o diferent entre els professionals i els interns, el contrast dels qüestionaris en què es feien preguntes similars ens diuen que no hi ha correlació entre el que diuen els professionals i el que pensen els interns (veure annex 6.3.2). Vol dir que no coincideix necessàriament l'opinió individual del professional amb la que manifesta el propi intern. La taula 37 recull les preguntes comunes que es fan als professionals i als interns i recull el percentatge de coincidència i divergència.

Taula 37 Contrast entre les opinions dels professionals i els interns a preguntes similars

		Qüestionari als interns	
Qüestionari als professionals		<i>Creu que la formació o continguts del programa han respòs al que esperava? (doc.18)</i>	
<i>L'intern sap els seus factors de risc pressents (doc.14)</i>		Sí (%)	No (%)
	Sí	14 casos – 77,8%	4 casos – 22,2%
	No	0 casos – 0,0%	0 casos – 0,0%
	<i>Creu que s'han complert les normes d'actitud i participació de les activitats realitzades? (doc.18)</i>		
		Sí (%)	No (%)
	Sí	15 casos – 93,8%	1 cas – 6,3%
No	0 casos – 0,0%	0 casos – 0,0%	

Nota: les caselles en verd mostren coincidència entre ambdós registres. Les caselles en vermell divergència.

L'objectiu 8 proposava saber si s'identifiquen clarament els casos en què cal intervenir amb més intensitat i els que no requereixen una intervenció tant intensiva.

Amb una interpretació directa del qüestionari de satisfacció dels professionals (document 14) que hem comentat en el punt 6.1 d'aquest capítol diríem que sí, atès que les puntuacions superen la majoria els 4 punts sobre un màxim de 5. Però quan creuem aquestes contestes amb la valoració del risc feta per a cadascun dels interns per part de l'equip de l'EAV i l'itinerari previst no hi trobem correlació entre aquestes dues i les respostes dels professionals. La taula 38 així ho mostra.

Taula 38. Correlacions entre la valoració del risc feta per l'EAV, l'itinerari i les respostes al qüestionari de satisfacció dels professionals

Correlacions		Itinerari segons el risc i la complexitat	Valoració de risc efectuada per l'EAV s'ajusta a la valorada per l'equip	Les necessitats criminògenes detectades són encertades	Les activitats programades són les que necessita l'intern	La temporalització de sortides s'ajusta a la valorada per l'equip	El PIT de l'intern és coherent amb la valoració de risc del Riscanvi	El PIT de l'intern és coherent amb els objectius contemplats
Risc i complexitat valorada per l'Equip	Pearson	,509**	-,201	-,051	,005	-,027	,024	-,019
	Sig. (bilateral)	,000	,248	,769	,975	,876	,893	,917
	N	66	35	35	35	35	34	34
Itinerari segons el risc i la complexitat	Pearson	1	,260	,232	,279	,198	-,062	,024
	Sig. (bilateral)		,132	,180	,105	,254	,727	,893
	N	66	35	35	35	35	34	34

**Valors estadísticament superiors als valors esperats amb significança $p \leq 0,01$

En algunes respostes fins i tot la correlació és negativa. La nostra interpretació és que en els qüestionaris de satisfacció els professionals, tot i ser requerits perquè individualitzessin les respostes als casos pels que se'ls preguntava, han tendit a uniformitzar cap amunt les respostes que han donat, de manera que no es discriminin les respostes dels casos difícils amb els que presenten menys risc.

Segurament això no invalida ni el que diuen els professionals en les enquestes de satisfacció ni la hipòtesi que volíem comprovar, però els resultats obtinguts no ens ho permeten contrastar.

6.3.2. Respecte a la planificació de la intervenció

Aquí avaluem el grau d'acompliment dels objectius 9 a 12, de manera conjunta.

L'objectiu 9 volia determinar si els professionals dissenyen un PIT ajustat a les necessitats, riscos i factors protectors dels interns.

L'objectiu 10 si els interns s'impliquen en el procés de presa de decisions sobre el seu PIT.

L'objectiu 11 si els interns comprenen el sentit de les propostes de tractament que se'ls fa.

L'objectiu 12 si les intervencions que es planifiquen són conseqüents amb el nivell de risc.

En les preguntes directes fetes als professionals en el document 15 (veure gràfic 11) i document 18 (veure gràfic 12) obteníem les següents puntuacions:

La informació rebuda de l'EAV ens ha ajudat a adaptar la intervenció amb l'intern (4,35 sobre 5); Les necessitats criminògenes detectades són encertades (4,29); Les activitats programades són les que necessita l'intern (4,24); *com qualificaria el procés del seu itinerari tractamental?* (4,18); *L'ha ajudat els Serveis que ha rebut per fer front de manera més eficaç els seus problemes?* (4,00); *Creu que s'han complert les normes d'actitud i participació en les*

activitats realitzades? (4,82); “l’equip m’ha explicat els objectius del meu PIT” (3,69 sobre 5); la informació aportada per l’equip ha estat clara i suficient” (3,35).

Ja hem vist anteriorment que els interns no estan d’acord amb el seu PIT en un 54,2% dels casos. Es podria esperar que aquest grup de persones valoressin pitjor el procés d’avaluació inicial i no ha estat així.

Taula 39. Opinions de l’intern on puntuen millor els interns en menor grau d’acord amb el seu PIT

Opinions de l’intern i relació amb el grau d’acord amb el seu PIT		N	Mitjana
<i>El equipo me ha explicado las actividades y periodicidades marcadas en mi PIT</i>	Poc acord amb el meu PIT	8	3,63
	Molt acord amb el meu PIT	26	3,58
<i>El equipo ha tenido presente mi opinión para elaborar mi PIT</i>	Poc acord amb el meu PIT	8	3,38
	Molt acord amb el meu PIT	26	2,88
<i>La información aportada por el Equip ha sido clara y suficiente</i>	Poc acord amb el meu PIT	8	4,00
	Molt acord amb el meu PIT	26	3,46
<i>¿Le han parecido suficientes las sesiones individuales y/o grupales que ha recibido?</i>	Poc acord amb el meu PIT	5	3,80
	Molt acord amb el meu PIT	14	2,79

No trobem cap diferència significativa en les respostes que han donat als qüestionaris en funció d’aquest grau d’acord i fins i tot en algunes de les que acabem d’esmentar, puntuen més alt i valoren millor els que no estaven d’acord (veure quadre complet annex 6.3.2)

Quan contrastem preguntes similars fetes a fonts diferents (professionals i interns) els resultats respecte el PIT són els que veiem a la taula 40.

Taula 40 Contrast entre les opinions dels professionals i els interns a preguntes similars

		Qüestionari als interns		
Qüestionari als professionals		<i>L'equip m'ha explicat els objectius del meu PIT (doc.17)</i>		
<i>L'intern sap els objectius a millorar plasmat al seu PIT (doc.14)</i>		Sí (%)	No (%)	
	Sí	21 casos- 77,8%	5 casos-18,5%	
	No	1 cas- 3,7%	0 casos -0,0%	
	<i>Coneix els objectius d'aquesta intervenció? (doc.18)</i>		Sí (%)	No (%)
	Sí	19 casos – 55,9%	14 casos- 41,2%	
	No	0 casos – 0,00%	1 cas – 2,9%	
Qüestionari als professionals		<i>L'equip m'ha explicat les activitats i periodicitats marcades al meu PIT (doc.17)</i>		
<i>L'intern coneix els programes que ha de fer (doc.14)</i>		Sí (%)	No (%)	
	Sí	20 casos - 57,1%	5 casos – 14,3%	
	No	6 casos – 17,1%	4 casos – 11,4%	
	<i>Creu que s'han assolit els objectius als que es v comprometre abans d'iniciar el programa? (doc.18)</i>		Sí (%)	No (%)
	Sí	15 casos – 55,6%	4 casos – 14,8%	
	No	6 casos – 22,2%	2 casos – 7,4%	
Qüestionari als professionals		<i>L'equip ha tingut present la meua opinió per formular el PIT (doc.17)</i>		
<i>L'intern mostra interès pel contingut del seu PIT (doc.14)</i>		Sí (%)	No (%)	
	Sí	16 casos – 53,3%	13 casos – 43,3%	
	No	1 cas – 3,3%	0 casos – 0,0%	
	<i>Sent que s'han respectat les seves opinions? (doc.18)</i>		Sí (%)	No (%)
	Sí	15 casos – 93,8%	1 cas – 6,3%	
	No	0 casos – 0,0%	0 casos – 0,0%	

Nota: les caselles en verd mostren coincidència entre ambdós registres. Les caselles en vermell divergència.

El coneixement sobre els objectius de treball en el PIT és la que presenta més divergència (un 31,4% del document 17 a un 37,0% del document 18 front el que pregunten als professionals en el document 14).

6.3.3 Respecte la intervenció

Aquí avaluem el grau d'acompliment dels objectius 13, 14 i 15, de manera conjunta.

L'objectiu 13 volia determinar si la intervenció s'ajusta als riscos i necessitats identificats i si reforça els factors protectors.

L'objectiu 14 volia determinar si s'intervé més amb els interns de risc més elevat i poc amb els de risc baix o moderat.

L'objectiu 15 volia determinar si l'intern es mostra satisfet amb els programes i activitats en què participa.

Una eina molt útil per avaluar-ho ha estat l'explotació del document 15 (estàndard de qualitat risc-complexitat) i que el lector trobarà detallat en l'annex 6.4.1. Què ha passat en cadascun dels grups? Les següents taules ens fan una descripció qualitativa.

Taula 41. Contrast entre classificació proposada i realitat dels casos. Riscos baixos

RISC i COMPLEXITAT	ITINERARI	Percentatge casos als qui s'ha aplicat	MOTIUS PELS QUE NO
Risc BAIX complexitat BAIXA	3r. Grau	82,4%	Oposició judicial (Fiscalia i Audiència Provincial). Fan programes complementaris i opten després a 3r grau
Risc BAIX complexitat MODERADA	Específic violències Bàsic	93,8%	Es valora millor itinerari estàndard
	Motivacional	4 casos	No reconeix el delictes. Es prioritza programa de toxicomania
	Intensiu	3 casos	Es valora per l'equip VIGE que faci millor l'intensiu Expulsat per expedient disciplinari.
	Manteniment	5 casos	

La majoria dels casos de risc *baix* i complexitat *baixa* s'ha complert l'itinerari en 3r grau. Els casos en els que això no ha passat han estat per oposició judicial a la proposta del CPQC i resolució del Centre Directiu. Finalment han fet uns programes complementaris (no de tractament específic de violències) i han optat al 3r grau penitenciari.

Els casos de risc *baix* i complexitat *moderada* havien de fer, per model teòric, un itinerari de violències *bàsic*. I així ha estat en un percentatge molt elevat dels casos. En els casos que no ha estat així (7,2%) la proposta ha anat per valorar millor un itinerari *estàndard*. En els casos on la proposta ha estat fer el *Motivacional* (4 casos) en 2 no s'ha fet perquè en 1 cas no reconeixia el delictes i en l'altre s'ha valorat més la intervenció en toxicomania, al considerar

l'addicció el problema referencial de la conducta violenta. En els casos on la proposta ha estat fer el *programa intensiu* (3 casos) 1 ha interromput el programa per expedient disciplinari i després ja no ha volgut continuar. Finalment els 5 casos que s'ha proposat un *programa de manteniment* l'han fet sense incidències.

Taula 42. Contrast entre classificació proposada i realitat dels casos. Riscos mitjos

RISC i COMPLEXITAT	ITINERARI	Percentatge casos als qui s'ha aplicat	MOTIUS PELS QUE NO
Risc MIG complexitat BAIXA	Estàndard	20,0%	Classificat en 3r grau. Derivat a Unitat Dependent (3r grau) Fa itinerari de tòxics. Ja havia fet el programa de competències psicosocials
Si l'intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha gaudit de permisos?	Sí	80,0%	Classificat en 3r grau.
Si l'intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau?	Sí	75,0%	Classificació inicial en 3r grau. Pocs permisos ordinaris gaudits a criteri equip
Si l'intern ha evolucionat negativament (no ha complert els objectius del PIT) ha estat derivat al programa bàsic?	No	2 casos	Hi ha dos casos que han evolucionat negativament però no se'ls ha derivat per: trencament de compliment provisional per un no retorn de cap de setmana la inestabilitat conductual té a veure amb la problemàtica de toxicologia i no amb la conducta violenta

Els casos de risc *mig* i complexitat *baixa* els hi correspondria fer, per model teòric del programa, l'itinerari *estàndard*. Els casos que no ha estat així s'argumenten perquè ja s'ha classificat inicialment en 3r grau, un altre cas s'ha derivat a una *unitat dependent*. La majoria que han evolucionat positivament han tingut permisos ordinaris i/o han obtingut el 3r grau durant el període de seguiment de la recerca (1 any). Cap dels 2 casos que han evolucionat negativament no se'ls ha derivat al programa bàsic de violències, de forma justificada a criteri de l'equip de tractament.

Taula 43. Contrast entre classificació proposada i realitat dels casos. Riscos i complexitat moderades/altas

RISC i COMPLEXITAT	ITINERARI	Percentatge casos als qui s'ha aplicat	MOTIUS PELS QUE NO
Risc MIG complexitat MODERADA pena llarga	Estàndard	1 cas	Es deriva a itinerari de violència DEVI bàsic
Si l'intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT: ha gaudit de permisos?	No	1 cas	L'intern té un expedient d'expulsió obert
Si l'intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau?	No	1 cas	L'intern té un expedient d'expulsió obert
Risc MIG complexitat ALTA	Estàndard	2 casos	La condemna és curta No vol fer programa de tractament
	Intensiu	1 cas	Ha fet el VIGE intensiu, que no ha finalitzat
Risc ALT complexitat ALTA	Intensiu	80,0%	Es deriva a toxicomanies Fa el programa bàsic
L'intern ha fet <i>programa motivacional</i> ?	Sí	2 casos	
L'intern ha fet el <i>programa de manteniment</i> ?	Sí	3 casos	Canvi d'ubicació
Si l'intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT: ha gaudit de permisos?	Sí	1 cas	No ha acabat els programes. Pendent autorització Direcció General. Incoació 1r grau, malgrat haver acabat bé els programes
Si l'intern ha evolucionat positivament acomplint els objectius del PIT ha assolit el 3r grau?	Sí	1 cas	No ha gaudit encara de permisos ordinaris Ja li ha arribat la llibertat definitiva abans de gaudir-lo

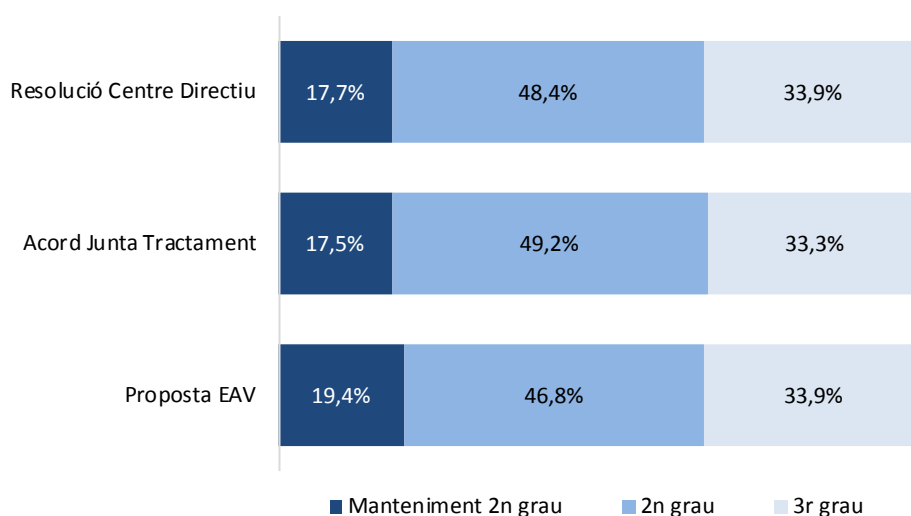
Els casos de risc *alt* i complexitat *alta* els hi correspondria fer, per model teòric del programa els itineraris *específic de violències* en les modalitats d'*intensiu* o bé *motivacional* sinó reconeixen el delicte o presenten motivació baixa, o manteniment, en el cas que ja l'hagin fet amb resultats positius. Això és així en el 80% dels casos. En els que no ha passat, trobem 1 cas que s'ha derivat a toxicomanies i un altre que ha fet el *programa bàsic*, per un tema de durada de la pena. Tot i que el programa hagi finalitzat amb èxit i s'estiguin acomplint els objectius del PIT, veiem que costa traduir-ho en l'inici de la cadena permissiva (només s'ha donat en 1 cas durant el període de seguiment, d'1 any). Possiblement sigui un temps massa curt per veure canvis en casos tant complexos.

En el seguiment posterior d'aquest grup que es farà en la segona fase de la recerca, quan es vulgui avaluar la reincidència, es podrà actualitzar les dades i comprovar si efectivament un període més llarg de seguiment ha permès visualitzar millor aquests canvis.

6.3.4. Intervenció i acord del sistema penitenciari

Una de les hipòtesis de treball d'aquest estudi apuntava que la percepció de l'equip EAV li feia pensar que es donava una important coincidència entre les seves propostes i les validacions posteriors d'aquestes per la Junta de Tractament, el Centre Directiu de la DGSP i finalment el Jutge de Vigilància Penitenciària (JVP). Aquest apartat aporta dades respecte la validació o no d'aquesta hipòtesi.

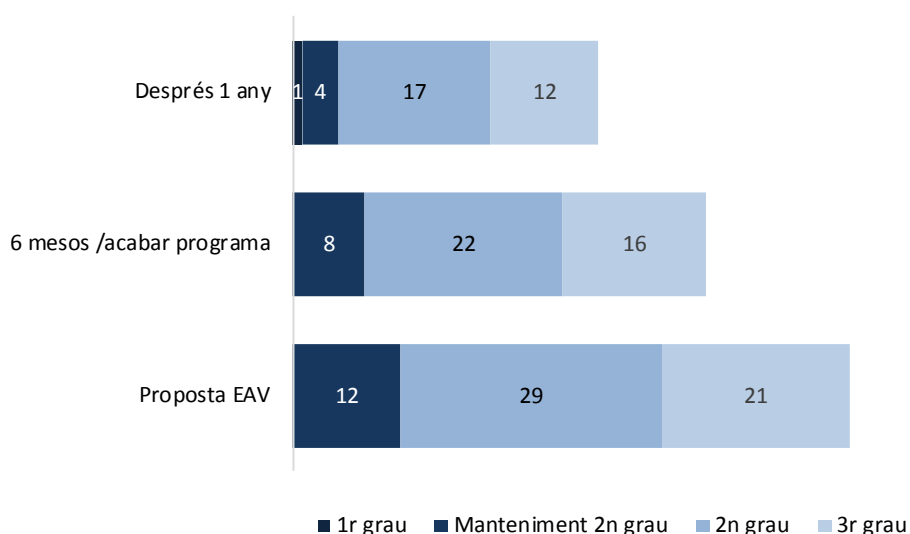
Gràfic 15. Relació entre propostes EAV, acord Junta de Tractament i resolució Centre Directiu

Com es pot veure, el grau d'acord en les propostes inicials és molt elevat, amb diferències d'1 o 2 subjectes. En un cas l'EAV fa la proposta de pas a 2n grau d'un intern de 1r grau de llarga durada que es trobava en aquesta situació per l'art.94 del RP. En un altre cas l'EAV no fa cap proposta de classificació però la Junta acorda 2n grau. Són les úniques diferències.

I què ens trobem al cap del temps, 6 mesos després i al cap d'1 any de seguiment?

Gràfic 16. Resultats en nombre de casos al cap de 6 mesos i al cap d'1 any

Al cap de 6 mesos es troben aquestes incidències: hi ha 1 regressió provisional a 2n grau per un no retorn de cap de setmana; hi ha 1 cas que no ha progressat a 3r grau perquè es troba encara pendent del recurs contrari de Fiscalia de Vigilància Penitenciària; hi ha 3 casos que s'han derivat al domicili segons l'article 86.4 (permet no tornar a dormir a la presó substituint el control nocturn per una polsera telemàtica); 1 cas s'ha derivat a una *unitat dependent* (art.165 RP), 1 cas s'ha derivat a llibertat condicional i 6 casos resten encara pendents de finalitzar el programa de tractament de violències en el moment de tancar el treball de camp, setembre de 2017.

Al cap d'1 any es troben aquestes incidències: 1 cas ha tingut una involució conductual i ha repetit 2 cops el programa de violències; s'ha donat 1 regressió judicial per recurs de Fiscalia; 1 regressió a 2n grau per entrada per substàncies prohibides, 2 reingressos penitenciaris sense concretar si són per causa antiga o nova; 1 persona més ha arribat a la llibertat condicional i 6 persones a la llibertat definitiva. Hi ha 4 casos que no s'han comptabilitzat perquè no han arribat a l'any de seguiment. La resta de casos han mantingut el 3r grau sense incidències o s'han mantingut en 2n grau o es mantenen fora del sistema penitenciari, tot i que és molt d'hora per extreure'n conclusions. Caldrà seguir en la segona fase del projecte quina ha estat l'evolució en termes de reincidència.

7. Discussió de resultats

Hem centrat aquest capítol a fer una anàlisi dels resultats obtinguts i recollits en els diferents apartats d'aquesta recerca, utilitzant com a fil conductor les respostes a les hipòtesis inicials i als objectius plantejats en la investigació, tant els relacionats amb els interns com els relacionats amb els processos. El redactat contraposa els resultats empírics extrets de les dades quantitatives amb els extrets d'allò manifestat en els qüestionaris pels tècnics de l'EAV i els tècnics de tractament a partir del seu tracte professional quotidià amb els interns. Aquesta informació s'ha triangulat, a més, amb allò que ens diuen aquests últims. L'anàlisi i debat entre l'equip investigador del CPQC i l'equip del CEJFE en relació amb tota aquesta informació concreta en aquest capítol la discussió de resultats de la que després s'extreuen posteriorment les conclusions i propostes.

7.1. Respecte als interns

Objectiu 3. Millora l'evolució intrainstitucional: disminueix la violència intrainstitucional, menys expedients disciplinaris, surten abans (inici permisos, 3r grau, LC). Amb menys freqüència es talla la cadena permissiva o hi ha regressions de grau.

Aquesta millora la podem avaluar de dues maneres: A) en la comparació del *grup programa* amb el *grup control* i B) en la comparació del *grup programa* i el *grup control* en el moment inicial (abans de fer el programa de tractament) i en el moment final (6 mesos després de finalitzar-lo).

A) Respecte a la comparació *grup programa-grup control* trobem diferències que avalen aquesta afirmació que el grup programa ha millorat l'evolució intrainstitucional.

Ja hem comentat que els subjectes del *grup programa* i el *grup control* són perfectament comparables, ja que del total de 104 variables revisades, només en 15 hem trobat diferències significatives entre els dos grups i la majoria d'aquestes diferències s'expliquen per la mateixa selecció mostral amb el nou mètode de treball del CPQC. Bàsicament les diferències les trobem en que hi

ha més proporció de casos que es classifiquen en 3r grau inicial (30,3% *grup programa* front el 4,4% del *grup control*) i també més proporció de casos que tenen permisos ordinaris abans de començar el programa de tractament (13,2% front el 0,0% del *grup control*).

El fet que del *grup programa* s'extreguin per a moltes anàlisis els interns evolucionats a règim obert comporta que els interns que hi resten presentin més variables de risc que els del *grup control* (que continuen tenint interns susceptibles d'estar en 3r grau). Malgrat tenir perfils de major risc, el *grup programa* la millora és més perceptible que en el *grup control* quant a l'evolució intrainstitucional.

B) Respecte a la comparativa entre els diferents moments d'avaluació (moment 1 i moment 3)

El *grup programa* presenta millors registres al passar el temps en les variables que podem comparar amb el *grup control*. Per exemple:

1) En les valoracions negatives (C i D) del SAM (Sistema d'Avaluació Motivacional), on els interns cada cop han anat millorant (*grup programa*: moment 1, 46,7% valoracions C i D, moment 2, 25,3% i moment 3, 17,9%), mentre que el *grup control* ha estat més oscil·lant (moment 1, 32,7%, moment 2, 6,4% i moment 3, 27,5%).

2) També en els incidents. En el *grup programa* en tenia més d'entrada en el moment inicial del tractament (44,7% front el 2,3% del *grup control*) i que al final en el moment 3 ha millorat, mentre que el *grup control* s'ha mantingut igual. Els interns del *grup programa* redueixen el numero d'incidentes i expedients disciplinaris després de fer la intervenció.

3) En els canvis en la progressió de grau: a) els del *grup control* han tingut més casos que han empitjorat mentre que els del *grup programa* s'han mantingut igual, b) en les millores de grau entre el moment 1 i el moment 3 trobem que els del *grup control* s'han mantingut en major proporció en 2n grau mentre que el del *grup programa* s'han mantingut en més proporció en 3r grau o han millorat des del 2n grau.

4) Tot i això, cal assenyalar que els percentatges d'interns que gaudeixen de permisos ordinaris, que són el primer pas per iniciar la cadena permissiva que ha de portar cap al 3r grau i la llibertat condicional, es mantenen baixos en ambdós grups, al voltant del 30% en el *grup programa* i el 40% en el *grup control*. Encara hi ha un nombrós grup d'interns en el *grup programa* (68,4%) que no inicien els permisos de sortida un cop finalitzat el programa de tractament específic, tot i haver-lo acabat de manera satisfactòria segons les avaluacions trimestrals.

Si mirem la variable *gaudir de permisos* per itineraris de tractament i tipologia delictiva també trobem diferències: els que fan l'itinerari bàsic del grup DEVI surten de permís més aviat que els de VIGE i els de SAC.

S'hauria d'esbrinar el motiu de perquè els interns que han comès aquest tipus de delictes comencen abans la seva cadena permissiva. Una possibilitat a tenir en compte seria que la pròpia tipologia delictiva suposi una repercussió social diferent i això pesi en la presa de decisions. També podria haver-hi un biaix metodològic en la recerca, atès que a l'hora de fer aquest estudi, els SAC han acabat el seu programa uns 3 mesos després que la resta i per tant també pot ser lògic que comencin a tenir permisos mes tard.

En tot cas sembla que la dinàmica de treball adquirida pels equips de tractament al llarg del temps pot presentar certes resistències a aquest canvi i nova forma d'avaluació i classificació ja que no hi ha adquirida una cultura de mínima intervenció.

També s'observa que hi ha diferents ritmes entre els diferents equips de violència a l'hora d'orientar els casos segons el nivell de risc. En aquest aspecte es considera rellevant que el canvi de model de treball el liderin els comandaments intermedis de rehabilitació, amb el suport dels directius i les orientacions de criteris homologats per part del Centre Directiu.

Objectiu 2. Es mantenen o augmenten els factors protectors de l'intern

Com en els factors de risc, l'evolució és diferent segons les característiques dels interns que segueixen cada itinerari. Ja hem explicat que els que han estat

assignats a l'itinerari de 3r grau s'han mantingut clarament o han millorat (permisos, millora de grau,). Són persones que majoritàriament tenen condemnes més curtes que la resta (fins a 3 anys) i manifesten una major motivació per treballar la conducta violenta i seguir de pla de treball. En els estadis de canvi de Prochaska i Diclemente es situen més en les fases de *preparació* i *acció*.

No hi ha diferències en quant als factors protectors en les regressions de grau entre els grups control i programa. Quan un intern ha estat regressat es degut a una involució conductual i això explica que els factors protectors no han millorat, i per contra els factors de risc s'han pogut mantenir o incrementar.

El fet que en els PITs actuals han escurçat els períodes d'espera per fer el programa, pensem que pot generar una motivació positiva en els interns, la seva implicació en el seu procés, un augment dels factors protectors i la seva consolidació. Tot i que això encara no pot passar de ser una hipòtesi.

Objectiu 1 Disminueix el risc valorat

Com a prèvia dir que:

- 1) Hem vist que els condemnats per delictes violents presenten uns resultats en els factors de risc de les variables individuals del RisCanvi molt més elevat que el que presenta la població penitenciària ordinària.
- 2) Per contra, hem vist que les variables socials i de suport familiar estan més preservades en el grup de conducta violenta i presenten menys factors de risc o més factors protectors que en la població penitenciària ordinària.
- 3) Les variables de trajectòria penal, delictiva i penitenciària són similars tant en el grup de delictes violents com en el grup de població penitenciària ordinària.
- 4) Respecte el pronòstic sobre comportament futur i risc de reincidència en qualsevol de les 4 mesures de RisCanvi (violència auto dirigida, violència intrainstitucional, reincidència violenta o trencament de condemna) el grup de conducta violenta presenta percentualment menys pronòstic de risc de cometre nous comportaments disruptius que la població penitenciària ordinària. Tot i

això la probabilitat incerta que aquesta reincidència tingui més gravetat (variable poc contrastada amb recerca empírica que es produeixi més enllà de l'alarma social) fa que tothom sigui molt prudent a l'hora d'interpretar aquest darrer punt de pronòstic.

Feta aquesta prèvia, el primer punt de discussió de resultats respecte la disminució del risc valorat és que en el grup de condemnats per delictes violents la prioritat de treball en la intervenció ha de recaure en les variables individuals. Aquestes són més difícils de canviar en poc temps (6 mesos que passen en la reevaluació del *RisCanvi*) i on l'escenari –l'entorn penitenciari- té unes connotacions molt diferents front on s'han de desenvolupar els canvis individuals amb conductes enfocades al desistiment del delicte, que és el medi obert i per tant és difícil poder apreciar-ne el canvi amb tant poc temps.

El segon punt de discussió matisa i aprofundeix l'anterior. L'equip de diagnòstic ha establert 7 nivells de valoració (en funció dels factors de risc i la complexitat del cas) que han seguit 4 itineraris. Els itineraris que s'han proposat són: 3er grau, estàndard, bàsic i motivacional/intensiu/manteniment. Aquesta classificació inicial i aquesta selecció d'itinerari SÍ ajuden a disminuir el risc valorat. A saber:

1) En els riscos i complexitat més baixos perquè han passat directament a 3er grau sense fer cap programa de tractament de la violència malgrat haver comès un delicte d'aquestes característiques, i això ha resultat eficient quant s'han mantingut sense incidències o han millorat al llarg d'aquests mesos. En el *grup control* això no ha passat.

2) D'altra banda, els que han fet aquest grup programa amb riscos i complexitats més elevats, s'ha intervingut de manera més focalitzada i intensiva, i els resultats ens demostren que amb el pas del temps han millorat amb els incidents, en els expedients disciplinaris greus i en les valoracions negatives C i D del SAM, com també en les valoracions dels professionals de tractament respecte l'atenció i orientació rebuda en aquests casos.

3) Per contra no s'observen canvis en les valoracions de les variables dinàmiques del *RisCanvi*. Això es pot explicar per diferents factors a) el temps

de seguiment ha estat excessivament curt, per poder apreciar canvis significatius en variables individuals dinàmiques altament complexes per la seva gravetat (com la impulsivitat, la inestabilitat emocional, la temeritat, la hostilitat o la irresponsabilitat, per citar-ne algunes de les recollides en el RisCanvi). b) La prioritització primerenca ha permès seleccionar el casos d'intervenció, però la forma d'intervenir no ha canviat posteriorment i la resta del procés en la vida penitenciària s'ha mantingut igual sense canvis, de manera que una millora o èxit en el tractament específic de violència no es tradueix en un canvi en la quotidianitat penitenciària com podria ser una proposta d'inici de la cadena permissiva amb més sortides programades i/o permisos ordinaris de sortida o propostes de canvi de grau, més enllà dels que ja hem vist en els classificats inicialment com de baix risc en 3r grau; c) l'abonament de més quantitat o percentatge de la responsabilitat civil no té influència en els resultats, com tampoc sembla es mostra determinant variables com *tenir antecedents* o la *nacionalitat*.

Ens hem trobat en alguns casos que, ja sigui per manca d'implicació per part de l'intern en el seu programa d'intervenció o per involució conductual, la qual cosa ha provocat un retard en la valoració, l'itinerari que s'ha ofert ha esta diferent al que s'ha donat en la resta dels casos on s'ha pogut fer una valoració des de l'inici de la condemna.

Per altra banda, comentar que la problemàtica toxicològica i la problemàtica psiquiàtrica, han estat dos factors que han fet variar l'itinerari i la temporalitat dels plans de treball que s'han fet de forma general.

Objectiu 4: La predisposició al canvi millora la seva evolució

Hi havia la hipòtesi que aquest nou procediment iniciat pel CPCQ havia de motivar més a l'intern, afavorir la seva predisposició a canviar la seva conducta violenta i que s'impliqués de manera més motivada en els processos de canvi.

Els que tenen poca motivació al canvi presenten més freqüentment característiques individuals de risc que els que presenten més motivació per treballar el canvi. Aquestes diferències ja fan que la classificació inicial inclini

uns cap al segon grau (80,4% motivació baixa/mitja) i els altres cap al 3r grau (59,1% motivació alta).

Els que presenten una motivació *alta* per canviar la conducta violenta tenen més consciència de la seva problemàtica, estan disposats a actuar per canviar i en conseqüència tenen major disposició a acceptar el pla de treball que se'ls proposa.

No obstant, aquestes diferències de perfil no es reproduïxen en variables de comportament dins del centre penitenciari, com els incidents que protagonitzen, ni els expedients disciplinaris, ni el tipus de faltes greus o molt greus, ni les regressions ni les progressions. Tampoc en els permisos ni en les sortides programades, el primer pas en l'escala de la cadena permissiva. Ambdós grups, tinguin poca o molta motivació pel canvi de la conducta violenta, es comporten de forma similar dins del centre penitenciari.

Sembla doncs, que la motivació al canvi és una variable influent per a la classificació inicial quan es tracta de diferenciar entre medi ordinari i medi obert, però que en canvi té molt poc pes en la dinàmica de la vida penitenciària posterior en medi ordinari. Quan hem controlat el moment 3 de l'avaluació (al cap d'1 any) tampoc hi ha pràcticament diferències entre tots dos grups.

Per tant podríem concloure que mostrar externament una conducta que faci pensar al professional que l'intern està més o menys motivat per canviar la conducta violenta NO té incidència en la majoria de variables d'evolució que hem controlat. Sí que respon a les expectatives aquells que han demostrat una alta motivació per canviar la conducta, que tenen més probabilitats de progressar de grau al finalitzar el període d'aquest estudi. Mentre els que tenien motivació *baixa* o *mitja* pel canvi s'han mantingut en 2n grau (17 casos, 77,3%), els que tenien motivació *alta* han millorat (7 casos, 46,7%).

Si ens fixem en la variable dels estadis de canvi de Prochaska i Diclemente el patró resulta molt similar. Hem agrupat els interns que es trobaven diagnosticats en l'estadi de canvi "*pre-contemplació i contemplació*" contra els que es trobaven en l'estadi "*preparació, acció i manteniment*" amb resultats molt similars amb els obtinguts en la variable "*motivació pel canvi de conducta*

violenta". A part de la diferència esmentada de la progressió de grau, també hi ha diferències en l'evolució dels 4 pronòstics de risc del *RisCanvi*. Tots els que es trobaven en la fase de "*preparació, acció o manteniment*" s'han mantingut amb riscos baixos d'autolesionarse, de cometre violència intrainstitucional, de cometre reincidència violenta o de fer un trencament de condemna. En canvi, els que han empitjorat quan al pronòstic, pertanyien al grup de "*pre-contemplació i contemplació*".

En resum, trobem que valorar la motivació pot ser important per prendre una decisió al moment inicial respecte a la classificació de l'intern i l'itinerari a seguir. En canvi sembla ser que una vegada presa aquesta decisió la motivació no influeix al resultat de la intervenció realitzada. Tampoc es veu que afecti al numero de regressions, progressions, permisos, sortides programades, incidents o expedients disciplinaris. Podríem entendre que com que la motivació es un dels objectius dels programes, aquesta es va adquirint durant la seva impartició.

Es considera com un element motivador i d'implicació per part de l'intern en el seu procés de rehabilitació que dins dels PITS se li expliqui que ha de fer de forma clara i que tingui una temporalitat per realitzar-la com el resultat de sortides si la seva evolució és favorable.

7.2. Respecte els processos

Síntesis dels objectius 5,10 i 11: L'intern manifesta conèixer els seus punts forts i febles del procés a seguir, coneix el seu PIT, compren el sentit de les propostes de tractament que se'ls fa i se sent implicat en el procés de presa de decisions.

Pel que ens han manifestat els interns, la conclusió seria que els interns consideren que han rebut informació respecte el PIT i el programa més que suficient (mitjana 3,88 sobre 5). La pregunta que obté menys puntuació és la relativa a que l'equip tingui en compte la seva opinió per elaborar el PIT (2,96). Els interns identifiquen els objectius de la intervenció amb la importància de

guanyer autoconeixement, empatitzar amb la víctima, controlar la seva conducta violenta i evitar la reincidència.

Quan se'ls demana suggeriments per millorar el programa en altres edicions posteriors, proposen programes fossin més personalitzats per cada intern i les sessions individualitzades.

Quan es pregunta als professionals aquests valoren que els interns coneixen els seus factors de risc presents, els seus objectius a millorar i tenen clar el seu pla de treball.

Síntesi dels objectius 6 i 7. La nova informació obtinguda sobre els interns ajuda més als professionals (avaluadors i equip de tractament)

De l'anàlisi del qüestionari de satisfacció dels professionals, veiem que l'equip de tractament dona una puntuació alta (4,39 sobre 5) a l'afirmació que la valoració de risc efectuada per l'EAV s'ajusta a la valorada per l'equip. Aquesta afirmació correlaciona amb la resta de preguntes que es fan respecte la coherència del PIT, els objectius, programes i activitats i temporalitat i sortides a l'exterior.

També valoren alt (4,41 sobre 5) la informació obtinguda sobre els interns, valoració que millora en els casos on els interns han fet l'itinerari *estàndard* i l'itinerari *bàsic*.

Sembla doncs que l'avaluació inicial ajuda a focalitzar millor les prioritats d'intervenció en funció de les necessitats dels subjectes i el nivell de risc, tot i la prudència que cal donar-li a aquesta afirmació per les limitacions de mostra (període de seguiment curt i restaven molts casos encara per tornar a valorar, per la qual cosa la mostra és petita i no es poden extreure conclusions significatives, tot i demostrar una tendència).

La valoració del risc i de la complexitat feta per l'EAV correlaciona amb la valoració de la motivació de canvi de conducta violenta per part de l'intern, amb el pla de treball que ha de seguir l'intern i amb la necessitat d'intervenció específica. Els estadis de canvi de Prochaska i Diclemente també correlacionen positivament amb la valoració de canvi de l'EAV, amb la voluntat de seguir el

pla de treball i també amb la consciència de problema. Això vol dir que la visió clínica de l'equip coincideix amb els resultats de la prova, tot i que segurament el resultat no seria el mateix sinó hi hagués una expertesa i especialització en aquest equip. Per tant, valdria la pena passar les proves i no utilitzar el criteri subjectiu de qualsevol professional, si ja es compta amb una eina contrastada.

Finalment comentar que els interns que porten poc temps d'estabilització conductual apareixen en més freqüència en estadis *precontemplatius* i *contemplatius*.

Síntesi dels objectius 8, 9, 12, 13 i 14 .S'identifiquen clarament els casos en què cal intervenir amb més intensitat i els que no requereixen una intervenció tan intensiva

Hi ha la percepció professional i també empírica que això ha estat així, tot i algunes excepcions:

- Han hagut interns amb risc alt, complexitat alta i condemna llarga que han realitzat itinerari bàsic en lloc de l'intensiu. Aquests interns han estat derivats quan li mancaven menys d'un any per la llibertat definitiva i no donava temps a finalitzar la intervenció intensiva.
- Interns amb problemàtica toxicològica greu que es prioritzava treballar aquesta necessitat de forma intensiva en lloc de la violència, i es va valorar realitzar un programa bàsic.
- Interns amb dificultats psiquiàtriques i/o discapacitats que dificulten la intervenció i es deriven a aquella intervenció més ajustada a les seves necessitats, be des d'una intervenció més bàsica, malgrat que el seu risc i complexitat indiquessin un itinerari intensiu, o be des d'una intervenció a un recurs extern mitjançant un règim de vida obert
- En alguna ocasió no es va aplicar una intervenció determinada per que falta d'un numero suficient d'interns que permetés fer un grup d'intervenció, incorporant a aquests interns al programa més semblant.

Objectiu 15. L'intern es mostra satisfet amb els programes i activitats en què participa

En general podem afirmar que els interns han manifestat un alt grau de satisfacció amb els diferents programes d'intervenció als que han estat assignats així com amb els resultats obtinguts al final dels mateixos. Per una banda hi ha interns que consideren que més aviat no tornarien a repetir el programa perquè ja son satisfets amb el resultat obtingut i no creuen que tindran aquesta necessitat al futur. També es pot interpretar com que el programa el valoren positivament però no es sentirien motivats per repetir-lo una altre vegada

En canvi podem inferir que la valoració que es fa de la utilitat d'aquest programa per part dels interns es molt positiva. En canvi també podem pensar que d'aquesta situació tampoc responsabilitzen als equips de tractament ja que com hem vist se senten respectats per ells i donen bones puntuacions a aquests equips en altre ítems que ens poden donar informació sobre la vinculació que manifesten els interns amb els professionals. Així veiem que l'ítem 19 “ *¿Cuál es la valoración global del equipo de tratamiento?*” Amb una puntuació mitja de 3,82 ens indica una valoració moderadament bona dels professionals per part dels interns. D'altra banda, si comparem els ítems 15 i 16, els interns manifesten percebre que han acomplit millor amb el seu rol dins del programa (4,82) que els professionals amb el seu (4,18).

Ja hem vist anteriorment que els interns no estan d'acord amb el seu PIT en un 54,2% dels casos. Es podria esperar que aquest grup de persones valoressin pitjor el procés d'avaluació inicial i no ha estat així. Manifestar la seva conformitat o disconformitat amb el PIT no té implicacions en les valoracions que fan els interns.

La impressió que s'ha percebut pels professionals, és que l'acció comunicativa es considera rellevant en aquest període inicial d'intervenció o de classificació per tal de clarificar a l'intern el que s'espera d'ell i aconseguir el seu compromís amb l'equip pel compliment del seu PIT. Interpretem que la informació donada

per l'equip ajuda a que l'intern tingui una expectativa més realista amb el que després es trobarà al programa d'intervenció que realitzarà.

No només se li explica necessitats, sinó que també se li explica qualitats, capacitats, punts forts i factors protectors que ajuden a un major compromís per part de l'intern. A més l'intern coneixerà el calendari de previsions de sortides. Tot això ajuda a que s'impliqui més en la intervenció i es responsabilitzi del seu procés.

7.3. Respecte les hipòtesis

Hipòtesis 1.- Si es manté el principi d'intervenció mínima pels qui es creu que no és necessària una intervenció especialitzada el nivell de risc ha de baixar i els indicadors de bon pronòstic mantenir-se i/o millorar.

Si partim de la base de que aquest programa pretén precisament que les intervencions siguin proporcionals al risc, observem que efectivament s'aconsegueix que en general les derivacions a programes de tractament de violència son equivalents al risc avaluat.

Es detecta com augmenten els números de classificacions inicials en 3° grau per aquells riscos baixos associats a complexitats baixes. Precisament aquest perfil concret – risc baix i complexitat baixa- es especialment sensible dins d'aquest estudi en el sentit de que aquests casos han estat classificat de manera inicial en 3° grau i trasllat a medi obert o fer intervenció en el medi comunitari fent us de la xarxa de recursos externs.

Les dades obtingudes es mostren congruents amb la hipòtesi d'aquest estudi ja que a mes d'aconseguir oferir la mínima intervenció necessària, pot prevenir l'efecte contrari en el cas de que precisament per mantenir aquest tipus d'intern a la presó -els de 3er grau-, pot derivar en un augment del risc del mateix. Basant-nos a l'estudi de *Bonta, Wallace-Capretta i Rooney (2000)*, segons el qual, si als riscos baixos se'ls hi aplica més intervenció de la que en teoria correspon, té un efecte contrari, augmentant el risc de reincidència. Caldria proporcionar les condicions per prevenir aquesta possibilitat d'augment del risc. Una d'aquestes condicions es precisament un tipus d'avaluació dels interns que

permeti detectar aquests riscos més baixos per tal de derivar-los a itineraris de mínima intervenció.

Taula 44. Estudi de Bonta, Wallace-Capretta i Rooney (2000)

	Delinqüents Risc Alt	Delinqüents Risc baix
Tractament intensiu	*32%	*32%
Tractament no intensiu	*51%	*15%

* Taxes de reincidència

En una avaluació d'un programa canadenc, van trobar que els delinqüents de baix risc que van rebre els nivells mínims de tractament van tenir un índex de reincidència d'un 15%, mentre que els delinqüents de risc baix que van rebre nivells intensius de tractament presentaven més del doble de l'índex de reincidència (un 32%). En el mateix estudi, els delinqüents de risc alt que no rebien serveis de tractament intensius tenien un índex de reincidència d'un 51%, però els delinqüents de risc alt que van rebre serveis intensius tenien gairebé la meitat de l'índex de reincidència (un 32%).

Recordem que l'avaluació es el començament de tot procés de canvi de conducta. Però aquest procés s'ha d'anar revaluant en diferents moments per veure si hem estat encertats en les nostres prediccions respecte al canvi de risc, o pel contrari s'han de fer rectificacions i correccions durant aquest procés. Per aquest motiu, considerem un factor rellevant que s'ha de tenir en compte el fet de promoure de manera sistemàtica, l'actualització de l'avaluació del risc una vegada s'ha acabat la intervenció i com a punt final de la pròpia intervenció portada a terme.

A la vegada, potser caldria fer diversos plantejaments de cara al futur respecte dels diferents tipus d'intervenció. En aquest estudi s'ha posat en acció una nova forma d'avaluació de la conducta violenta amb la finalitat de fer derivacions dels interns a itineraris i programes que s'han considerat més adients a les seves necessitats criminògenes avaluades. Per altra banda veiem que aquests itineraris i programes d'intervenció son els mateixos que estaven en funcionament en el moment de fer l'estudi. Per tant, una possible via per noves recerques pot ser el fet de modificar o crear nous itineraris i programes d'intervenció que puguin encaixar millor i afavorir l'abordatge de les necessitats de tractament dels interns.

Hipòtesis 2.- La disminució de casos derivats a programes específics, ha de fer augmentar l'optimització del sistema, al reduir llistes d'espera i donar resposta més immediata a interns que ho necessiten o estan motivats per abordar les seves dificultats.

Es compleix que molts interns que amb la metodologia d'intervenció anterior haurien d'haver fet el programa, amb aquest nou sistema d'avaluació, no han realitzat aquesta intervenció perquè o bé han estat classificats en tercer grau o bé han estat derivat a un itinerari estàndard.

No obstant, el canvi de criteri, tenint en compte els principis de risc i necessitat, i no tant el criteri de dates de compliment de condemna, ha permès que molts interns poguessin accedir a la intervenció abans que amb el criteri anterior.

Aleshores no s'ha reduït les llistes dels programes d'intervenció durant aquest període en que s'ha realitzat aquest estudi, però sí que s'ha reduït les llistes d'esperes, millorant la motivació dels interns a realitzar aquests programes.

Hipòtesis 3.- Afinar en la derivació a un programa específic de violència (el bàsic, l'intensiu, no fer-ne cap...) ha de millorar indicadors de les variables dinàmiques (tant del RisCanvi com penitenciàries) (no fixar-se únicament amb el risc global).

Els resultats indiquen que els interns que han estat classificats en tercer grau, amb el temps o es mantenen o milloren la seva situació. Això és indicador de millora dels factors dinàmics.

Si comparem el *grup control* amb el *grup programa*, observem que:

- En quan a les sortides de permisos, trobem que els interns del *grup programa* surten abans que els dels *grup control*.
- En quan a les puntuacions que es recullen en el SAM i que reflecteix el grau d'acompliment del seu PIT, s'observa que el *grup programa* presenta uns percentatges superiors de valoracions dolentes respecte al *grup control* en els moments 1 i 2. En el moment tres les diferències són irrellevants estadísticament. Això és degut a la correcta separació dels

interns del *grup programa*, essent classificats en tercer grau els interns del *grup programa* amb poques necessitats a intervenir i els interns que se assignen a una intervenció específica de violència (ja sigui bàsic o intensiva) son aquells amb mes necessitats a intervenir.

- En els diferents moments de mesura (moment 1, moment 2 i moment 3), el *grup programa* ha anat millorant en quant el seu comportament dins el centre, mentre que el comportament del *grup control* ha estat més oscil·lant.

Aquests resultats confirmen aquesta hipòtesi, i efectivament s'observa una millora en els indicadors de les variables dinàmiques del *grup programa*

Hipòtesis 4.- Que les propostes que faci l'equip d'avaluació (propostes de grau i tractament) siguin autoritzades i validades per a la Direcció General de Serveis Penitenciaris (DGSP) i pel Jutge de Vigilància Penitenciària (JVP).

Aquesta hipòtesis es compleix. Quasi bé totes les propostes han estat ratificades per la DG i el JVP a excepció d'un o dos casos que va ser regressats per recurs de fiscalia.

Les propostes que l'EAV ha fet vers la classificació d'interns en 3r grau té una altíssima acceptació per part de la Junta de Tractament del CPQC i també de ratificació del Centre Directiu de la DGSP.

8. Conclusions i propostes

El “Programa d'avaluació de la conducta violenta” representa un canvi important respecte a la manera d'avaluar els interns però també en la forma d'intervenir dels professionals de tractament del Centre Penitenciari Quatre Camins.

No canvia només una metodologia de treball sinó que suposa un canvi de paradigma en l'abordatge dels interns que incorpora a la pràctica el model RNR d'Andrews i Bonta, la motivació de l'intern per al canvi de conducta i els resultats de la recerca duta a terme en els darrers anys en el nostre àmbit d'intervenció. Pressuposa, doncs, una implicació clara dels equips de tractament però també dels quadres de comandament del Centre i una aposta pel treball interdisciplinar en aquesta mateixa direcció.

8.1. Conclusions

8.1.1 Respecte als interns

1. Els interns del *grup programa* i el *grup control* presenten perfils similars i per tant constitueixen grups comparables, atès que de les 104 variables estudiades, només en 15 hem trobat diferències significatives entre els dos grups. La majoria d'aquestes diferències s'expliquen per la pròpia selecció mostral ja que recordem que en el *grup programa* ja no s'inclouen en la intervenció específica els interns que presenten un nivell de *risc* i *complexitat baix* i en canvi aquests interns sí que estan inclosos en el *grup control*. Això dibuixa un perfil en el *grup programa* amb més percentatge d'interns que presenten més factors de risc que en el *grup control*.

No obstant, tot i partir d'un grup d'interns relativament més difícil, el nou model d'intervenció en conductes violentes del CPQC ha millorat diferents aspectes respecte al model anterior:

2. Hi ha interns que arriben molt abans al 3r grau i s'hi mantenen sense incidències en el període de seguiment establert (al voltant d'1 any de mitjana). També s'ha notat una millora en la progressió de grau. Mentre els

interns del grup control es mantenen en 2n grau, en el grup programa hi ha un percentatge d'interns que progressen cap al 3r grau i/o la LC estadísticament diferent i significatiu.

3. Respecte als incidents, els expedients disciplinaris o les regressions de grau, els interns també han millorat respecte a la situació anterior, en el sentit que si comparem els dos moments de mesura (previ a la intervenció en el programa de tractament i post intervenció) els del grup programa obtenen en el segon moment percentatges millors que en la primera mesura, mentre que els del grup control o bé es mantenen igual, o si hi ha alguna regressió, la trobem en aquest grup.
4. En les puntuacions que obtenen ambdós grups en el Sistema d'Avaluació Motivacional (SAM) trobem que en el grup programa es produeix una millora continuada, ja que els percentatges de valoracions negatives (C i D) disminueixen progressivament. En canvi, en el grup control això no es dona. A més, cal tenir en compte que el grup programa partia d'uns percentatges més alts de valoracions negatives i ha acabat amb percentatges més baixos que el grup control, tot i tenir més factors de risc inicialment.
5. S'ha detectat que les persones que presenten una major motivació al canvi de la conducta violenta (es troben en les fases de preparació o acció en els estadis de canvi de Prochaska i Diclemente) es troben en més nombre entre els classificats directament en 3r grau (risc i complexitat baixos).
6. Si bé la motivació al canvi resulta rellevant en la decisió inicial d'avaluació de l'intern no ho és quan ja s'ha iniciat l'itinerari en cada programa d'intervenció. Els resultats ens diuen que estar en un estadi més o menys predisposat al canvi en el moment inicial de fer el programa d'intervenció no influeix el percentatge de progressions, permisos ordinaris, sortides programades, incidents, expedients disciplinaris o regressions. Això s'explica probablement perquè millorar la motivació és un dels objectius dels programes d'intervenció i aquesta es va adquirint durant la seva aplicació.

Contràriament, no s'observen millores en el grup programa en els aspectes següents :

7. Respecte a la concessió de permisos ordinaris: cal assenyalar que tot i finalitzar el programa d'intervenció amb èxit, encara hi ha un nombrós grup d'interns en el *grup programa* (68,4%) que no inicien la cadena permissiva amb permisos ordinaris. No queda clar si el motiu pot ser que el temps de seguiment ha estat curt per valorar-ho o si la dinàmica de treball dels propis equips de tractament encara no s'adapta a aquesta dinàmica que proposa el nou model d'intervenció d'afavorir un contacte progressiu amb l'exterior. La conclusió és que no s'aprecia que millori el nombre de persones que accedeixen a permisos en comparació amb el *grup control*.
8. Els condemnats per delictes violents presenten en major percentatge més factors de risc en les variables **individuals** del *RisCanvi* que el que presenta la població penitenciària general. Per contra, presenten menys casos amb factors de risc en les variables **socials i de suport familiar**. I els percentatges de prevalença en les variables de **trajectòria penal, delictiva i penitenciària** són similars en ambdós grups.
9. Respecte a les variables de **predicció del risc i comportament futur violent** trobem un menor percentatge d'interns que presenten un risc alt o moderat en els condemnats per delictes violents que en la població penitenciària general.
10. En el *grup programa* hi ha hagut poca variació en les valoracions fetes amb el *RisCanvi* durant el temps de seguiment. El motiu pot tenir a veure amb que els condemnats per delictes violents presenten *factors de risc dinàmics individuals* que són difícils de modificar en un període tan curt de seguiment.
11. En funció dels resultats obtinguts es ratifica que els grups de classificació inicial són 4 (1.- Risc alt/mig i complexitat alta/moderada; 2.-Risc baix complexitat moderada; 3.- Risc mig complexitat baixa; 4.- Risc baix complexitat baixa) i en funció d'aquesta classificació queden definits els itineraris.
12. Les dades empíriques de la recerca ratifiquen que les variables: *duració de la condemna, motivació al canvi, conformitat inicial amb el PIT, percentatge de pagament de la RC* (responsabilitat civil) o *ser estranger en situació irregular* modulen les particularitats dels itineraris però no modifiquen els resultats de funcionament institucional en un sentit o un altre.

8.1.2. Respecte als processos

13. Amb el nou model d'intervenció, s'identifiquen clarament els casos en què cal intervenir amb més intensitat i els que no requereixen aquesta intervenció. Aquesta és la conclusió dels professionals entrevistats, que posen en valor les excepcions tingudes en compte per individualitzar el tractament (com per exemple ajustar el programa a la duració de la condemna o tenir en compte la problemàtica psíquica o toxicològica).
14. Els professionals (avaluadors i equip de tractament) manifesten que la informació obtinguda sobre els interns amb aquest nou sistema els ajuda més perquè clarifica i ajusta l'avaluació inicial i l'orientació del PIT.
15. Els PITs actuals han escurçat els períodes d'espera dels interns per fer el programa específic de tractament. Els professionals consideren que això contribueix a generar una motivació positiva en ells, una implicació en el seu procés i un augment dels factors protectors.
16. El que els interns valoren més baix és que l'equip no tingui en compte la seva opinió per elaborar el PIT (2,96 sobre 5).
17. Els interns han manifestat un alt grau de satisfacció amb els diferents programes d'intervenció als que han estat assignats, però consideren que no tornarien a repetir el programa perquè creuen que no tindran aquesta necessitat en el futur.
18. Les propostes que l'EAV ha fet vers la classificació d'interns en 3r grau té una altíssima acceptació per part de la Junta de Tractament del CPQC i també de ratificació del Centre Directiu de la DGSP. Al cap de l'any es mantenen les classificacions adoptades o han millorat.

8.2. Propostes de millora

8.2.1. Referides al programa del CPQC

- a) Mantenir i consolidar el nou model d'intervenció del CPQC per a conductes violentes. Implementar el model en tots els centres i fomentar en els equips que, més enllà de l'avaluació inicial, un resultat positiu del tractament sobre l'intern es plasmi en la progressió de grau penitenciari i accés a sortides.

- b) Seguir amb la segona part de la recerca i presentar resultats tant de reincidència dels casos que d'aquí 2 anys ja hagin tingut accés al medi obert, llibertat condicional o llibertat definitiva com de millora en la resta d'aspectes de funcionament institucional.
- c) Mantenir el seguiment longitudinal durant al menys 5 anys a partir de 2020 tant del *grup programa* com del *grup control* i presentar informes d'actualització que compleixin els objectius marcats en el projecte, prioritjant l'estudi dels motius de l'inici o no de la cadena permissiva i modificacions en el *RisCanvi*.
- d) Mantenir i utilitzar de manera sistemàtica el model de Prochaska i DiClemente per a la valoració de la motivació al canvi dels interns, sobretot en el moment de l'avaluació inicial.
- e) Estudiar fórmules que ajudin a augmentar el grau d'empoderament dels interns respecte del seu procés d'inserció a través, per exemple, d'una major participació en l'elaboració del seu PIT, i se'ls faci partícips de nous compromisos i responsabilitats.

8.2.2. Referides a la implementació en tots els centres penitenciaris d'aquest programa

- f) Tenir a cada centre penitenciar un EAV especialitzat que faci l'avaluació inicial i juntament amb l'equip de tractament de referència de l'intern treballi la prioritjació de l'itinerari a implementar en el PIT, adequant les càrregues de treball a l'encàrrec concret que tenen. Prioritzar la implementació en els centres de preventius.
- g) En cas que l'intern vingui derivat d'un altre centre on ja estigui implementat aquest model, aprofitar el diagnòstic per adaptar-lo al model curricular del nou centre penitenciar sense iniciar-lo novament des de zero.
- h) Proposar que el supervisor tècnic del centre directiu de la DGSP respecte als interns que presenten conductes violentes també sigui un tècnic especialitzat en aquest tipus de conductes i conegui amb més profunditat el nou model d'intervenció, per tal que compregui i faciliti la tasca dels equips.

- i) Comunicar aquests resultats a tots els agents *involucrats* que poden incidir en l'èxit o fracàs del projecte per facilitar la consolidació del model i de les millores obtingudes. Establir un pla de comunicació durant l'any 2018 entre el CPQC, la DGSP i el CEJFE. Aquest pla hauria de recollir els aspectes (indicadors) en què pensem que cada agent involucrat podria incidir per a la consolidació del model. Aquests indicadors podrien ser valorats periòdicament com a avaluació del grau de consolidació del nou model.
- j) Posar en valor i incentivar des de la DGSP la implementació de projectes d'innovació com el que ens ocupa que combinin la investigació i l'acció feta per equips interdisciplinars i dirigits des de la coordinació del propi centre.

9. Referències bibliogràfiques

Andrews, D. i Bonta, J. (2006). *The Psychology of Criminal Conduct* (4a ed.). Cincinnati (USA): Anderson Publishing Co.

Andrés-Pueyo, A., Arbach, K. i Redondo, S. (2009) *Manual del RisCanvi*. Pre-edició. Pendent de publicació.

Capdevila, M. (coord.) et al. (2015): *Taxa de reincidència penitenciària 2014*. CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Recuperat a: http://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/recerca/cataleg/crono/2015/taxa_reincidencia_2014/taxa_reincidencia_2014_cat.pdf

Capdevila, M. (coord.) et al. (2014): *La llibertat condicional a Catalunya*. CEJFE. Departament de Justícia. Generalitat de Catalunya. Recuperat a: http://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/recerca/cataleg/crono/2014/llibertat_condicional/llibertatCondicionalCat_recerca_CA.pdf

Capdevila, M. et al. (2017): *Estudi de la reincidència en les excarceracions d'alt risc 2010-2013*. CEJFE. Departament de Justícia. Recuperat a: http://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/recerca/cataleg/crono/2017/reincidencia-excarceracions/resum_reincidencia_excarceracions.pdf

Douglas, K.S. & Belfrage, H. (2001) *Use of the HCR-20 in violence risk management: Implementation and clinical practice*. In K.S. Douglas, C.D. Webster, S.D. Hart, D. Eaves & J.R.P. Ogloff (Eds.), *HCR-20 violence risk management companion guide*. Burnaby, British Columbia, Canada: Mental Health law and Policy Institute, Simon Fraser University.

Hart, S. D. (1998). *The role of psychopathy in assessing risk for violence. Conceptual and methodological issues*. *Legal & Criminological Psychology*, 3 (part 1); p. 121-137

Hart, S. (2001). Assessing and managing violence risk. A K. DOUGLAS et al.(ed.). *HCR-20, violence risk management companion guide* (p. 13-26). Vancouver: SFU ed.

Hilterman, E. i Andrés Pueyo, A. (2005). HCR-20. *Guía para la valoración de comportamientos violentos*. Barcelona: Universitat de Barcelona

Hilterman, E. i Vallés, D. (2007). SAVRY. *Guía para la valoración del riesgo de violencia en jóvenes*. Barcelona: Ed. Centre d'Estudis Jurídics i de Formació Especialitzada. Generalitat de Catalunya

Monahan i Steadman, (1996) *Violent storms and violent people, How meteorology can inform risk communication in mental health law*. *American Psychologist*, 51(9); p. 931-938

Mossman D. (1994) *Assessing predictions of violence: Being accurate about accuracy*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*; 62; p. 783-792

Prochaska i Diclemente (1982) *Stages of change in the modification of problem behaviors*. A M. Hersen, R. M. Eisler i P. M. Miller (ed.), *Progress in behaviour modification* (p. 184-214). Sycamore, IL; Sycamore Press

Quinsey, V.L., Harris G.T., Rice M.E. & Comier, C.A. (1998) *Violent offenders. Appraising and managing risk*. Washington: American Psychological Association

Skilling, T. A., Harris, G. T., Rice, M. E., & Quinsey, V. L. (2002). *Identifying persistently antisocial offenders using the Hare Psychopathy Checklist and DSM antisocial personality disorder criteria*. *Psychological Assessment*, 14(1), 27-38

Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat (2011). *El model de rehabilitació a les presons catalanes*. Direcció General de Serveis Penitenciaris. Departament de Justícia. Recuperat a:

http://justicia.gencat.cat/web/.content/enllacos/pdf/model_rehabilitacio_presons_catalanes.pdf